

การศึกษาเปรียบเทียบสำนวนจีนที่มีคำว่า “chī” และ “shí” กับสำนวนไทยที่มีคำว่า “กิน”

นางสาวกณิกนันต์ โยธานะ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาภาษาจีน ภาควิชาภาษาตะวันออก

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2556

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)

เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR) are the thesis authors' files submitted through the Graduate School.

A COMPARATIVE STUDY OF CHINESE IDIOMATIC EXPRESSIONS CONTAINING
THE WORDS “chī” AND “shí” WITH THEIR THAI EQUIVALENT /kin/

Miss Kaniknun Yothana

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts Program in Chinese
Department of Eastern Languages
Faculty of Arts
Chulalongkorn University
Academic Year 2013
Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การศึกษาเปรียบเทียบสำนวนจีนที่มีคำว่า “chī” และ
“shí” กับสำนวนไทยที่มีคำว่า “กิน”

โดย

นางสาวกณิกนันต์ โยธานะ

สาขาวิชา

ภาษาจีน

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัชฎญพร ปริญาวุฒิชัย

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทมหาบัณฑิต

.....คณบดีคณะอักษรศาสตร์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประพจน์ อัครวิรุฬห์การ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ประพิณ มโนมัยวิบูลย์)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัชฎญพร ปริญาวุฒิชัย)

.....กรรมการ
(อาจารย์ ดร.ธีรวัฒน์ ธีรพจน์)

.....กรรมการ
(Professor Hu Qingguo, Ph.D.)

กณิกนันต์ โยธานะ: การศึกษาเปรียบเทียบสำนวนจีนที่มีคำว่า“chī” และ “shí” กับ
สำนวนไทยที่มีคำว่า “กิน”. (A COMPARATIVE STUDY OF CHINESE IDIOMATIC
EXPRESSIONS CONTAINING THE WORDS “chī” AND “shí” WITH THEIR THAI
EQUIVALENT /kin/) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก : ผศ. ดร.ชัชฎาพร ปริญาวุฒิชัย,
175 หน้า.

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มุ่งศึกษาเปรียบเทียบสำนวนจีนที่มีคำว่า “chī” และ “shí” กับสำนวน
ไทยที่มีคำว่า “กิน” ประกอบในสำนวน เพื่อวิเคราะห์ให้เห็นถึงลักษณะที่เหมือนกันและแตกต่างกัน
ของสำนวนที่มีคำว่า “กิน” ในภาษาทั้งสอง

จากผลการวิจัยสรุปได้ว่า ความหมายของสำนวนที่มีคำว่า “กิน” ประกอบในสำนวนทั้งใน
ภาษาจีนและภาษาไทย สามารถจำแนกอย่างกว้าง ๆ ได้เป็น 2 กลุ่ม คือ ความหมายโดยตรง และ
ความหมายโดยนัยหรือความหมายแฝง ส่วนการเปรียบเทียบความหมายของสำนวนจีนที่มีคำว่า
“chī” และ “shí” กับสำนวนไทยที่มีคำว่า “กิน” ประกอบในสำนวน ซึ่งมีความหมายเหมือนหรือ
คล้ายคลึงกัน สามารถแบ่งได้เป็น 3 ประเภทคือ สำนวนจีนที่มีคำว่า “chī” และ “shí” กับสำนวน
ไทยที่มีคำว่า “กิน” เหมือนกัน สำนวนจีนที่มีคำว่า “chī” และ “shí” แต่สำนวนไทยใช้คำอื่น และ
สำนวนไทยที่มีคำว่า “กิน” แต่สำนวนจีนใช้คำอื่น โดยผลจากการเปรียบเทียบทางด้านความหมาย
ที่กล่าวมาข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึงความเหมือนและแตกต่างกันของชาวจีนและชาวไทยในด้าน
สภาพแวดล้อม สภาพชีวิตความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม ทศนคติและค่านิยม
ต่างๆ

ภาควิชา.....ภาษาตะวันออก.....ลายมือชื่อ.....
สาขาวิชา.....ภาษาจีน.....ลายมือชื่อ.....ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก.....
ปีการศึกษา...2556.....

5280270822 : MAJOR CHINESE

KEYWORDS : CHINESE AND THAI IDIOMS / COMPARATIVE STUDY / EAT

KANIKNUN YOTHANA : A COMPARATIVE STUDY OF CHINESE IDIOMATIC EXPRESSIONS CONTAINING THE WORDS “chī” AND “shí” WITH THEIR THAI EQUIVALENT /kin/. ADVISOR : ASST. PROF.CHANYAPORN PARINYAVOTTICHAJ, Ph.D., 175 pp.

The purpose of this thesis is to do a comparative study of Chinese idiomatic expressions containing the word “chī” and “shí” with their Thai equivalents /kin/, focusing on analyzing the similarities and differences between the two languages.

The result of the study shows that Chinese and Thai idiomatic expressions containing the word “chī” and “shí” with their Thai equivalents have both denotative and connotative meanings. The result also reveals that Chinese and Thai idiomatic expressions containing the words meaning “eat” which represent the same or similar meanings can be divided into three categories: ones with the word “chī” or “shí” used in Chinese expressions and the word /kin/ used in Thai expressions that have the same meanings; ones with the word “chī” or “shí” used in Chinese expressions while another word used in Thai expressions; ones with the word /kin/ used in Thai expressions while another word used in Chinese expressions. The result of the comparison reflects the similarities and differences between the environments, ways of life, traditions, cultures, attitudes and values of Chinese and Thai people.

Department :...Eastern Languages.....

Student's Signature.....

Field of Study :.....Chinese.....

Advisor's Signature.....

Academic Year :.....2013.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้คงมีอาจสำเร็จลุล่วงได้ หากผู้วิจัยไม่ได้รับความกรุณา ดูแลเอาใจใส่ ชี้แนะแนวทาง และแรงผลักดันจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัญญพร ปริญญาวุฒิชัย อาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งได้สละเวลาให้คำแนะนำ ช่วยตรวจทานแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ โดยไม่เห็นแก่ความเหนื่อยยาก ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งอย่างยิ่งในความเมตตาของท่าน จึงใคร่ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณอาจารย์ Hong Yan จากมหาวิทยาลัยซีหนาน (西南大學) ฉงชิ่ง ประเทศจีน เพื่อนผู้ให้คำแนะนำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ในส่วนของประโยคตัวอย่างภาษาจีน และได้ช่วยตรวจทานในส่วนของภาคผนวก ข ซึ่งเป็นบทสรุปเนื้อหาของวิทยานิพนธ์ภาคภาษาจีน ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์อิงอว สุพันธ์ุฉฉิน ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำและช่วยตรวจทานประโยคตัวอย่างสำนวนไทยในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ขอขอบพระคุณสมาคมตระกูลเชื้อ ที่ได้กรุณามอบทุนสนับสนุนการศึกษาแก่ผู้วิจัยในปีการศึกษา 2555

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณยาย คุณแม่ คุณพ่อ พี่สาว และขอขอบคุณน้องชายเพื่อนๆ พี่ๆ น้องๆ ที่เป็นกำลังใจ คอยกระตุ้นเตือนให้ผู้วิจัยตั้งใจเขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนเสร็จสมบูรณ์

ขอขอบคุณ นลิน ลีลานิรมล และศรีัญญา ด้วมดุง น้องสาวและเพื่อนร่วมเรียนที่ได้ดูแลช่วยเหลือซึ่งกันและกันมาตลอด

สุดท้ายนี้ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ในสาขาวิชาภาษาจีน ภาควิชาภาษาตะวันออก คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชา ให้ความรู้และความเมตตาแก่ผู้วิจัยเสมอมา

สารบัญ

บทที่	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
บทที่	
1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
1.3 สมมติฐานของการวิจัย.....	2
1.4 ขอบเขตของการวิจัย	2
1.5 ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย	3
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
1.7 วิธีดำเนินการวิจัย	4
1.8 ระบบสัญลักษณ์ที่ใช้ในวิทยานิพนธ์.....	4
2 ปรัชญาวรรณกรรม.....	6
2.1 ความหมายของคำว่า “成語” chéngyǔ ในภาษาจีน.....	6
2.2 ความหมายของคำว่า “สำนวน” ในภาษาไทย	7
2.3 ปรากฏการณ์ทางภาษาที่คล้ายกับ “สำนวน” ในภาษาจีนและภาษาไทย	7
2.3.1 ภาษาจีน	8
2.3.2 ภาษาไทย	8
2.4 ลักษณะโดยทั่วไปของสำนวนจีนและสำนวนไทย	9
2.4.1 ลักษณะของสำนวนจีน	9
2.4.2 ลักษณะของสำนวนไทย	11
2.5 ที่มาของสำนวนจีน และ สำนวนไทย	13
2.5.1 ที่มาของสำนวนจีน	13
2.5.2 ที่มาของสำนวนไทย.....	15

บทที่	หน้า
2.6 เหตุผลในการเลือกวิจัยคำว่า “吃” chī และ “食” shí ในภาษาจีน.....	17
2.7 การศึกษาความหมายของคำว่า “吃” chī และ “食” shí ในภาษาจีน และคำว่า “กิน” ในภาษาไทย.....	17
2.7.1 ความหมายของคำว่า “吃” chī และ “食” shí	17
2.7.2 ความหมายของคำว่า “กิน”	20
3 ความหมายของสำนวนที่มีคำว่า “กิน” ประกอบในสำนวน.....	21
3.1 ความหมายของสำนวนจีนที่มีคำว่า “吃” chī ประกอบในสำนวน.....	21
3.1.1 ความหมายของสำนวนจีนที่มีคำว่า “吃” chī ประกอบในสำนวน ที่มีความหมายโดยตรง	21
3.1.2 ความหมายของสำนวนจีนที่มีคำว่า “吃” chī ประกอบในสำนวน ที่มีความหมายแฝง	23
3.1.2.1 บ่งบอกถึงการยังชีพโดยอาศัยสิ่งใดสิ่งหนึ่ง	23
3.1.2.2 บ่งบอกถึงความประหยัด ใช้จ่ายใช้สอยอย่างพอเพียง.....	23
3.1.2.3 บ่งบอกถึงฐานะ ชีวิตความเป็นอยู่	24
3.1.2.4 บ่งบอกถึงลักษณะนิสัย ลักษณะการดำเนินชีวิต	25
3.1.2.5 บ่งบอกถึงความอิจฉา ริษยา หึงหวง	26
3.1.2.6 บ่งบอกถึงการได้รับความทุกข์ ตกอยู่ในสถานการณ์ยากลำบาก	27
3.1.2.7 บ่งบอกถึงคำสั่งสอนในการประพฤติปฏิบัติตน	28
3.1.2.8 บ่งบอกถึงลักษณะการเอาวัดเอาเปรียบ	30
3.1.2.9 บ่งบอกถึงการบังคับ ข่มเหงจิตใจผู้อื่นให้ทำในสิ่งที่เขาไม่ต้องการ	30
3.1.2.10 บ่งบอกถึงอาการตกใจ หวาดกลัว	30
3.2 ความหมายของสำนวนจีนที่มีคำว่า “食” shí ประกอบในสำนวน.....	31
3.2.1 ความหมายของสำนวนจีนที่มีคำว่า “食” shí ประกอบในสำนวน ที่มีความหมายโดยตรง	31
3.2.2 ความหมายของสำนวนจีนที่มีคำว่า “食” shí ประกอบในสำนวน ที่มีความหมายแฝง	31

3.2.2.1	บ่งบอกถึงความประหยัด จับจ่ายใช้สอยอย่างพอเพียง	31
3.2.2.2	บ่งบอกถึงความฟุ่มเฟือย สรุ่ยสุร่าย	33
3.2.2.3	บ่งบอกถึงฐานะ ชีวิตความเป็นอยู่	33
3.2.2.4	บ่งบอกถึงการทำงานหนัก ทำงานหามรุ่งหามค่ำ	36
3.2.2.5	บ่งบอกถึงอาการไม่สบายใจ กินไม่ได้นอนไม่หลับ	38
3.2.2.6	บ่งบอกถึงความรู้สึกสบายใจ กินได้นอนหลับ	38
3.2.2.7	บ่งบอกถึงการได้รับความทุกข์ ตกอยู่ในสถานการณ์ยากลำบาก	39
3.2.2.8	บ่งบอกถึงคำสั่งสอนในการประพฤติปฏิบัติตน	39
3.2.2.9	บ่งบอกถึงลักษณะการเอาวัดเอาเปรียบ	40
3.3	ความหมายของสำนวนไทยที่มีคำว่า “กิน” ประกอบในสำนวน	40
3.3.1	ความหมายของสำนวนไทยที่มีคำว่า “กิน” ประกอบในสำนวน ที่มีความหมายโดยตรง	40
3.3.2	ความหมายของสำนวนไทยที่มีคำว่า “กิน” ประกอบในสำนวน ที่มีความหมายแฝง	41
3.3.2.1	บ่งบอกถึงการประกอบอาชีพ การทำมาหากิน	41
3.3.2.2	บ่งบอกถึงชีวิต ฐานะความเป็นอยู่	42
3.3.2.3	บ่งบอกถึงความฟุ่มเฟือย สรุ่ยสุร่าย	43
3.3.2.4	บ่งบอกถึงลักษณะนิสัย ลักษณะการดำเนินชีวิต	43
3.3.2.5	บ่งบอกถึงพฤติกรรมระหว่างชายหญิงในเชิงชู้สาว	45
3.3.2.6	บ่งบอกถึงการได้รับความทุกข์ ตกอยู่ในสถานการณ์ยากลำบาก	45
3.3.2.7	บ่งบอกถึงคำสั่งสอนในการประพฤติปฏิบัติตน	46
3.3.2.8	บ่งบอกถึงลักษณะการเอาวัดเอาเปรียบ	47
3.3.2.9	บ่งบอกถึงการบังคับ ข่มเหงจิตใจผู้อื่นให้ทำในสิ่งที่เขาไม่ต้องการ	47
3.3.2.10	บ่งบอกถึงการกินสินบน การทุจริตโดยมิชอบ อื้อราษฎร์บังหลวง	48
3.3.2.11	บ่งบอกถึงการเป็นศัตรูกัน ไม่ถูกกัน	49
3.3.2.12	บ่งบอกถึงการเล่นการพนัน	49

บทที่	หน้า
4 การเปรียบเทียบสำนวนจีนที่มีคำว่า “吃” chī และ “食” shí กับสำนวนไทยที่มีคำว่า “กิน”	51
4.1 สำนวนจีนที่มีคำว่า “吃” chī และ “食” shí กับสำนวนไทยที่มีคำว่า “กิน” เหมือนกัน	52
4.1.1 สำนวนจีนที่มีคำว่า “吃” chī กับสำนวนไทยที่มีคำว่า “กิน” เหมือนกัน	52
4.1.2 สำนวนจีนที่มีคำว่า “食” shí กับสำนวนไทยที่มีคำว่า “กิน” เหมือนกัน	59
4.2 สำนวนจีนที่มีคำว่า “吃” chī และ “食” shí แต่สำนวนไทยใช้คำอื่น	67
4.2.1 สำนวนจีนที่มีคำว่า “吃” chī แต่สำนวนไทยใช้คำอื่น	67
4.2.2 สำนวนจีนที่มีคำว่า “食” shí แต่สำนวนไทยใช้คำอื่น	73
4.3 สำนวนไทยที่มีคำว่า “กิน” สำนวนจีนใช้คำอื่น	77
5 ภาพสะท้อนจากสำนวนจีนที่มีคำว่า “吃” chī และ “食” shí กับสำนวนไทยที่มีคำว่า “กิน” ประกอบในสำนวน	83
5.1 ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	83
5.1.1 อาหาร	83
5.1.2 สัตว์	84
5.2 วิถีชีวิต ฐานะ และความเป็นอยู่	86
5.2.1 บ่งบอกถึงความยากจน	86
5.2.2 บ่งบอกถึงความร่ำรวย	87
5.2.3 บ่งบอกถึงลักษณะนิสัยในการดำเนินชีวิต	88
5.2.4 บ่งบอกถึงสภาพการประกอบอาชีพ	88
5.3 ข้อคิด คำคม คติเตือนใจ และการเปรียบเทียบ	89
5.4 ทศนคติและค่านิยมอื่นๆ	92
5.4.1 แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิง	92
5.4.2 แสดงถึงสภาพสังคมในช่วงเวลาหนึ่งๆ	94
5.4.3 แสดงถึงความสัมพันธ์ของคนจีนกับคนไทยที่อยู่ร่วมกันในสังคมไทย มาแต่โบราณ	96
5.5 มโนทัศน์จากสำนวนที่ปรากฏในภาษาหนึ่ง แต่ไม่ปรากฏในอีกภาษาหนึ่ง	97

บทที่	หน้า
5.5.1 มโนทัศน์จากสำนวนที่ปรากฏในภาษาจีน แต่ไม่ปรากฏในสำนวนไทย.....	97
5.5.1.1 สำนวนจีนที่มีคำว่า “吃” chī ประกอบในสำนวน แสดงถึงอาการหึงหวง อิจฉาริษยา.....	97
5.5.1.2 สำนวนจีนที่มีคำว่า “吃” chī ประกอบในสำนวน แสดงถึงอาการตกใจ หวาดกลัว	98
5.5.2 มโนทัศน์จากสำนวนที่ปรากฏในภาษาไทย แต่ไม่ปรากฏในสำนวนจีน.....	98
5.5.2.1 สำนวนไทยที่มีคำว่า “กิน” ประกอบในสำนวน ที่เกี่ยวข้องกับการเล่นพนัน	98
5.5.2.2 สำนวนไทยที่มีคำว่า “กิน” ประกอบในสำนวน บ่งบอกถึงการกินสินบน การทุจริตโดยมิชอบ ข้อราษฎรบังหลวง	99
5.5.2.3 สำนวนไทยที่มีคำว่า “กิน” ประกอบในสำนวน บ่งบอกถึงการเป็นศัตรูกัน ไม่ถูกกัน	100
6 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	102
6.1 สรุปผลการวิจัย	102
6.1.1 ความหมายของสำนวนที่มีคำว่า “กิน” ประกอบในสำนวน	102
6.1.1.1 ความหมายโดยตรง	102
6.1.1.2 ความหมายแฝง.....	102
6.1.2 สำนวนจีนที่มีคำว่า “吃” chī และ “食” shí กับสำนวนไทยที่มีคำว่า “กิน” ประกอบในสำนวน ที่มีความหมายคล้ายกันหรือแตกต่างกัน	104
6.2 ข้อเสนอแนะ	105
รายการอ้างอิง	106
บรรณานุกรม.....	109
ภาคผนวก	111
ภาคผนวก ก	112
ภาคผนวก ข	129
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	175

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การกินถือเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมของมนุษย์ทุกชาติทุกภาษา อีกทั้งยังเป็นหนึ่งในปัจจัยขั้นพื้นฐานที่สำคัญที่สุดในการดำรงชีวิตของมนุษย์ จึงอาจกล่าวได้ว่ามนุษย์มีความสัมพันธ์กับการกินอย่างใกล้ชิด และสิ่งหนึ่งที่สามารถแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ดังกล่าวได้อย่างเด่นชัดคือ ความสัมพันธ์ของวัฒนธรรมการกินที่สะท้อนผ่านมุมมองทางภาษา ไม่ว่าจะเป็นในคำ สำนวน หรือสุภาษิตต่างๆ เป็นต้น

โดยทั่วไปแล้ว เมื่อกล่าวถึงคำว่า “กิน” จะหมายถึง กิริยาเคี้ยว เคี้ยวกลืน หรือทำให้ล่องลำคอลลงไปสู่กระเพาะ ส่วนใหญ่จะใช้กับอาหารและเครื่องดื่ม เช่น กินข้าว กินยา กินน้ำ (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2542: 126) นอกจากนี้ คำว่า “กิน” ยังมีความหมายอื่นที่นอกเหนือไปจากความหมายโดยตรงอีกด้วย ตัวอย่างเช่น คำว่า 吃瓦片 chī wǎpiàn “กินกระเบื้อง” คำว่า “กิน” ในที่นี้ไม่ได้แปลตรงตามตัวว่า “นำกระเบื้องล่องลำคอลลงไปสู่กระเพาะ” แต่หมายความ “ยังชีพโดยการเก็บค่าเช่าบ้าน” หรือคำว่า 日食 rìshí “กินตะวัน” คำว่า “กิน” ในที่นี้ไม่ได้แปลตรงตามตัวว่า “นำตะวันล่องลำคอลลงไปสู่กระเพาะ” แต่หมายความ “สุริยคราส” และในสำนวนไทย เช่น กินรังแตน กินขันทากิน กินน้ำตา คำว่า “กิน” ก็ไม่ได้ใช้ในความหมายตรงตามตัวอักษรเช่นกัน

ภาษาจีนและภาษาไทยจัดได้ว่าอยู่ในกลุ่มภาษาตระกูลจีน - ทิเบต (Sino - Tibetan Language Family) ดังนั้น ภาษาทั้งสองจึงมีความคล้ายคลึงกันทั้งในด้านระบบคำและโครงสร้างทางไวยากรณ์ ฉะนั้น คำว่า “กิน” ที่ประกอบอยู่ในสำนวนของทั้งสองภาษาจึงอาจมีความหมายที่คล้ายคลึง หรือใกล้เคียงกัน แต่อาจมีรายละเอียดปลีกย่อยที่แตกต่างกันไป ความแตกต่างดังกล่าวนี้อาจขึ้นอยู่กับมโนทัศน์ สภาพสังคม และวัฒนธรรมอันเป็นลักษณะเฉพาะตนของคนไทยและคนจีน เช่น สำนวนจีน 不吃羊肉空惹一身膻 bù chī yángròu kōng rě yī shēn shān “ไม่ได้กินเนื้อแพะ ตัวยังเหม็นสาบแพะ” มีความหมายคล้ายคลึงกับสำนวนไทย คือ เนื้อไม่ได้กินหนังไม่ได้รองนั่ง เอากระดูกมาแขวนคอ หรือ 強食弱肉 qiáng shí ruò ròu “แข็งแรงกินอ่อนแอ” มีความหมายคล้ายคลึงกับสำนวนไทย คือ ปลาใหญ่กินปลาเล็ก เป็นต้น

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นนี้ จะเห็นได้ว่า คำว่า “吃” chī และ “食” shí ในภาษาจีน และคำว่า “กิน” ในภาษาไทยมีความหมายหลากหลาย กล่าวคือ มีทั้งความหมายโดยตรงและ

ความหมายโดยนัย ดังนั้น จำนวนที่มีคำว่า “กิน” ประกอบอยู่ในทั้งสองภาษาก็อาจจะมีทั้งที่มีความหมายคล้ายคลึงกัน และแตกต่างกันไปบ้าง การศึกษาเปรียบเทียบจำนวนที่มีคำว่า “กิน” ประกอบอยู่ในภาษาจีนและภาษาไทยจึงเป็นประโยชน์ในการสร้างความเข้าใจในเรื่องของความรู้สึนึกคิด ทศนคติ สภาพแวดล้อม สภาพสังคม และวัฒนธรรมของชนชาติทั้งสอง ทำให้เข้าถึงวัฒนธรรมของอีกฝ่ายได้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ การศึกษาในครั้งนี้ยังเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับภาษาจีนและภาษาไทยอีกด้วย

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความหมายโดยตรงและความหมายแฝงของจำนวนจีนที่มีคำว่า “吃” chī และ “食” shí กับจำนวนไทยที่มีคำว่า “กิน” ประกอบในจำนวน
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบจำนวนจีนที่มีคำว่า “吃” chī และ “食” shí กับจำนวนไทยที่มีคำว่า “กิน” ประกอบในจำนวน
3. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบภาพสะท้อนของจำนวนจีนที่มีคำว่า “吃” chī และ “食” shí กับจำนวนไทยที่มีคำว่า “กิน” ประกอบในจำนวน ในด้านสิ่งแวดล้อม วิถีชีวิต และขนบธรรมเนียมประเพณี ฯลฯ ของชนชาติทั้งสอง

1.3 สมมติฐานของการวิจัย

จำนวนจีนที่มีคำว่า “吃” chī และ “食” shí กับจำนวนไทยที่มีคำว่า “กิน” มีทั้งที่มีความหมายคล้ายคลึงกันและแตกต่างกัน อันจะสะท้อนให้เห็นถึงแนวคิด วิถีชีวิต และวัฒนธรรมของชาวจีนและชาวไทยที่ทั้งเหมือนและแตกต่างกัน

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

1. มุ่งศึกษาเฉพาะจำนวนจีนในภาษาจีนกลางที่มีคำว่า “吃” chī และ “食” shí ประกอบในจำนวนเท่านั้น ไม่นับรวมจำนวนที่พบในภาษาท้องถิ่นและไม่นับรวมคำอื่นๆ ที่มีความหมายใกล้เคียงกัน เช่น “咽” yān (กลืน) “吞” tūn (กลืน)
2. มุ่งศึกษาเฉพาะจำนวนไทยที่มีคำว่า “กิน” ประกอบในจำนวนเท่านั้น ไม่นับรวมคำอื่นๆ ที่มีความหมายใกล้เคียงกัน เช่น รับประทาน เคี้ยว กลืน

1.5 ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

ข้อมูลต่างๆ ที่ผู้วิจัยได้รวบรวมและนำมาศึกษามีดังต่อไปนี้

1. งานวิจัยเกี่ยวกับสำนวนจีนที่มีคำว่า “吃” chī และ “食” shí ประกอบในสำนวน
2. สำนวนจีนที่นำมาศึกษารวบรวมจาก
 - พจนานุกรมสำนวนจีนฉบับสมบูรณ์ 漢語成語大全 Hànyǔ Chéngyǔ Dà Quán ของ 梅萌 Méi Méng (2011)
 - พจนานุกรมการแบ่งประเภทสำนวนจีนฉบับใหญ่ 分類漢語成語大詞典 Fēnlèi Hànyǔ Chéngyǔ Dà Cídiǎn ของ 王勤 Wáng Qín, 馬國凡 Mǎ Guófán, 許正元 Xǔ Zhèngyuán และ 孫玉溱 Sūn Yùzhēn (1995)
 - พจนานุกรมสุภาษิต 俗語詞典 (修訂本) Súyǔ Cídiǎn (xiūdìng běn) ของ 徐宗才 Xú Zōngcái และ 應俊玲 Yìng Jùnlíng (2006)
3. สำนวนไทยที่นำมาศึกษารวบรวมจากหนังสือ
 - สำนวนไทย ของขุนวิจิตรมาตรา (สง่า กาญจนาคพันธุ์) (2538)
 - ภาษิต คำพังเพย สำนวนไทย ของราชบัณฑิตยสถาน (2545)
 - ปทานุกรมสำนวน สุภาษิต และคำพังเพยไทย ของบุญศิริ สุวรรณเพ็ชร (2546)

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้เข้าใจถึงความคล้ายคลึงและความแตกต่างกันของสำนวนจีนที่มีคำว่า “吃” chī และ “食” shí กับสำนวนไทยที่มีคำว่า “กิน” ประกอบในสำนวน
2. ทำให้ทราบถึงสภาพสังคม สิ่งแวดล้อม ทัศนคติ และขนบธรรมเนียมประเพณีของประเทศจีนและไทย อันจะเป็นประโยชน์ต่อการเสริมสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกันระหว่างสองชนชาติ
3. สามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนภาษาจีนและภาษาไทย
4. เป็นประโยชน์ต่อผู้ที่ค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับภาษาจีนและภาษาไทย

1.7 วิธีดำเนินการวิจัย

1. สํารวจหนังสือ งานวิจัย และวิทยานิพนธ์ทั้งภาษาจีนและภาษาไทยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย
2. รวบรวมสำนวนจีนที่มีคำว่า “吃” chī กับ “食” shí และสำนวนไทยที่มีคำว่า “กิน” ประกอบในสำนวน และสำนวนอื่นๆ ที่จะนำมาเปรียบเทียบจากหนังสือ พจนานุกรม เอกสารบทความ และงานวิจัยต่างๆ ทั้งภาษาจีนและภาษาไทย
3. นำสำนวนที่รวบรวมได้มาศึกษาและวิเคราะห์เปรียบเทียบ
4. สรุปผลการวิจัย

1.8 ระบบสัทอักษรที่ใช้ในวิทยานิพนธ์

การถอดเสียงตัวอักษรจีนในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ใช้ระบบ 漢語拼音 Hànyǔ Pīnyīn ตามแบบหนังสือไวยากรณ์จีนกลาง (ประพิน มโนมัยวิบูลย์, 2545: 2-10) ดังต่อไปนี้

1. สัทอักษรแทนเสียงพยัญชนะ 24 เสียง

b(ป) ¹	p(ผ,พ)	m(ม)	f(ฝ,ฟ)	d(ต)	t(ถ,ท)	n(น)	l(ล)
z(จ)	c(ช,ฉ)	s(ส,ซ)	zh(จ)	ch(ช,ฉ)	sh ² (ช,ชู)	r(ร)	
j(จ)	q(ช,ฉ)	x(ซ)	g(ก)	k(ข,ค)	h(ห)		
ng ³ (ง)	y ³ (ย)	w ³ (ว)					

¹ ในวงเล็บคือเสียงพยัญชนะและสระภาษาไทยที่เทียบได้กับเสียงของสัทอักษรในระบบ Hànyǔ Pīnyīn

² เสียง sh ออกเสียงคล้ายเสียง sh ในภาษาอังกฤษ ในที่นี่จะใช้ตัวอักษร ฉ แทนเสียง sh แต่ในกรณีที่ไม่สามารถผันเสียงวรรณยุกต์โดยใช้อักษร ฉ ได้ ก็จะใช้อักษร ช แทนโดยจะมีจุดใต้ตัว ช เป็นเครื่องหมายสังเกตดังนี้ ชุ

³ เสียงพยัญชนะ ng ในภาษาจีนกลางใช้เป็นพยัญชนะสะกดเท่านั้น ส่วนเสียง y และ w เป็นเสียงพยัญชนะกึ่งสระ ใช้เขียนแทนเสียงสระ i และ u ตามลำดับเมื่อเป็นเสียงสระผสมซึ่งอยู่ในตำแหน่งต้นพยางค์ และใช้เขียนไว้หน้าสระเดี่ยว i และ u ตามลำดับเมื่อไม่ได้ปรากฏร่วมกับเสียงพยัญชนะอื่น นอกจากนี้ยังเขียน y ไว้หน้าเสียงสระ ü ทั้งที่เป็นสระเดี่ยวและสระผสมเมื่อไม่ได้ปรากฏร่วมกับเสียงพยัญชนะอื่น

2. สัทอักษรแทนเสียงสระ 24 เสียง

2.1 สัทอักษรแทนเสียงสระเดี่ยว 8 เสียง

a(อา)	o(อัว+โอะ)	e(เออ)	i(อี,อิ,อีอ)
u(อุ)	ü(อุ อี้)	er(เออร์)	ê(เอะ)

2.2 สัทอักษรแทนเสียงสระผสม 16 เสียง

ai(ไอ,อาย)	ei(เอ+อี)	ao(เอา,อาว)	ou(โอุ+อุ)
ia(อี+อา)	ie(อี+เอะ)	io(อี+โ)	ua(อัว+อา)
uo(อัว+โ)	ue(อุ+เออ)	üa(อุ+อี+อา)	üe(อุ+อี+เอะ)
iao(อี+อา+โ)	iou ⁴ (อี+โ+อุ)	uai(อุ+อา+อี)	uei ⁴ (อุ+เอ+อี)

3. เครื่องหมายแทนเสียงวรรณยุกต์ 4 เสียง

- เสียงหนึ่ง (ออกเสียงคล้ายเสียงวรรณยุกต์ตรีในภาษาไทย)
- ˊ เสียงสอง (ออกเสียงใกล้เคียงกับเสียงวรรณยุกต์จัตวาในภาษาไทย)
- ˋ เสียงสาม (ออกเสียงไม่ใกล้เคียงกับเสียงวรรณยุกต์ไทยใดเลย โดยจะออกเสียงต่ำในตอนแรกแล้วจะผันเป็นเสียงสูงในตอนท้าย)
- ˊˋ เสียงสี่ (ออกเสียงใกล้เคียงกับเสียงวรรณยุกต์โทในภาษาไทย)

การแสดงเครื่องหมายแทนเสียงวรรณยุกต์ในระบบถอดเสียงภาษาจีนกลางนี้จะต้องเขียนเครื่องหมายไว้เหนือรูปสระ หากสระนั้นเป็นสระผสมก็จะเขียนเครื่องหมายแทนเสียงวรรณยุกต์ไว้เหนือรูปสระที่เป็นสระหลัก

⁴ เสียงสระผสม iou และ uei ตามระบบการเขียนสัทอักษรจีน กำหนดให้เขียนเป็น iu และ ui ตามลำดับ เมื่อปรากฏร่วมกับพยัญชนะอื่น

บทที่ 2

ปริทัศน์วรรณกรรม

ในบทนี้ผู้วิจัยจะกล่าวถึงความหมายของคำว่า “成語” chéngyǔ ในภาษาจีน กับคำว่า “สำนวน” ในภาษาไทยที่ผู้วิจัยได้ค้นคว้ารวบรวมจากเอกสารและงานวิจัยต่างๆ ที่นักวิชาการเป็นผู้นำเสนอ นอกจากนี้ยังจะกล่าวถึงลักษณะโดยทั่วไปของสำนวน ที่มาของสำนวน และความหมายของคำว่า “吃” chī “食” shí และ “กิน” ซึ่งจะช่วยให้วิเคราะห์สำนวนในบทต่อไปได้ดียิ่งขึ้น

2.1 ความหมายของคำว่า “成語” chéngyǔ ในภาษาจีน

คำว่า “成語” นั้น มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้คำจำกัดความไว้ สามารถสรุปได้ ดังนี้ คือ

王勤，馬國凡，許正元，和孫玉溱 Wáng Qín, Mǎ Guófán, Xǔ Zhèngyuán, และ Sūn Yùzhēn (1995:1) ได้ให้คำจำกัดความของ “成語” (สำนวน) ว่าหมายถึง มรดกอันล้ำค่าในคลังคำของภาษาจีน ภาษาที่ใช้จะสั้น กระชับ มีความหมายลึกซึ้ง เต็มไปด้วยพลังในการแสดงออก สำนวนเมื่อนำมาใช้ได้อย่างเหมาะสม จะช่วยให้ภาษามีสีสัน สำนวนนับเป็นเครื่องมือในการแสดงออกทางอารมณ์ และถ่ายทอดความคิดของมนุษย์ในแต่ละยุคสมัย อีกทั้งยังมีการนำมาใช้อย่างแพร่หลายทั้งในภาษาพูดและภาษาเขียน

中國社會科學院語言研究所 Zhōngguó Shèhuì Kēxuéyuàn Yǔyán Yánjiūsuǒ (2006: 173-174) ก็ได้ให้ความหมายของคำว่า “成語” (สำนวน) ว่าเป็น ประโยคสั้นๆ หรือกลุ่มคำที่มีการกำหนดรูปแบบแน่นอน สั้น กระชับ ได้ใจความลึกซึ้งและครอบคลุม นิยมใช้สืบทอดต่อกันมาเป็นเวลานาน สำนวนในภาษาจีนส่วนใหญ่ประกอบด้วยตัวอักษรสี่ตัว บางสำนวนเมื่อดูจากตัวอักษรจีนก็สามารถทำความเข้าใจได้ง่าย มีความหมายตรงตัว แต่บางสำนวนก็จำเป็นจะต้องรู้ถึงแหล่งที่มาเสียก่อน จึงจะเข้าใจความหมายของสำนวนได้

นอกจากนี้ สุรีย์ ชุณหเรืองเดช (2551: 234) ได้ให้ความหมายของคำว่า “成語” ว่าเป็น “成語” (สำนวน) เป็นวลีที่มีแบบแผนตายตัว มักปรากฏในภาษาเขียนหรือภาษาที่เป็นลายลักษณ์อักษรของชาวจีนสืบทอดต่อกันมาเป็นเวลาช้านาน แหล่งที่มาของ “成語” นั้น นอกจากจะมีที่มาจากมุขปาฐะซึ่งสืบทอดกันมาในหมู่ประชาชนทั้งในอดีตและปัจจุบันแล้ว บางส่วนยังได้มาจาก

ตำราหรือหนังสือเกี่ยวกับวัฒนธรรมในสมัยโบราณ อาทิ ตำรานานเทพนียาย นิทานสุภาสิต เรื่องราวทางประวัติศาสตร์ ตลอดจนภาษาหรือคำพูดที่ใช้ในบทกวีนิพนธ์ เป็นต้น

2.2 ความหมายของคำว่า “สำนวน” ในภาษาไทย

ส่วนคำว่า “สำนวน” นั้น มีนักวิชาการที่ได้ให้คำจำกัดความไว้ดังนี้คือ

สง่า กาญจนาคพันธุ์ (2538: 1) ได้กล่าวถึง “สำนวน” ไว้ว่า คำพูดของมนุษย์เราไม่ว่าชาติใดภาษาใด แยกออกได้กว้างๆ เป็นสองอย่าง อย่างหนึ่งคือพูดตรงไปตรงมาตามภาษาธรรมดา พอพูดออกมาก็เข้าใจกันได้ทันที อีกอย่างหนึ่งคือพูดเป็นชั้นเชิงไม่ตรงไปตรงมา แต่ให้มีความหมายในคำพูดนั้นๆ คนฟังอาจเข้าใจความหมายทันทีถ้าคำพูดนั้นใช้กันแพร่หลายทั่วไปจนอยู่ตัวแล้ว แต่ถ้าไม่แพร่หลาย คนฟังก็ไม่อาจเข้าใจได้ทันที ต้องคิดจึงเข้าใจ หรือบางทีคิดแล้วเข้าใจไปอย่างอื่นก็ได้ หรือไม่เข้าใจเอาเลยก็ได้ คำพูดเป็นชั้นเชิงนี้ เราเรียกกันว่า “สำนวน” คือ คำพูดเป็นสำนวนอย่างชาวบ้านเขาเรียกกันว่า “พูดสำบัดสำนวน”

ราชบัณฑิตยสถาน (2542: 1187) ได้ให้ความหมายของ “สำนวน” ว่าหมายถึง ถ้อยคำที่เรียบเรียง โวหาร บางทีก็ใช้ว่าสำนวนโวหาร เช่น สารคดีเรื่องนี้สำนวนโวหารดี ความเรียงเรื่องนี้เป็นสำนวนโวหารลุ่มๆ ดอนๆ; ถ้อยคำหรือข้อความที่กล่าวสืบทอดกันมาช้านานแล้ว มีความหมายไม่ตรงตามตัวหรือมีความหมายอื่นแฝงอยู่ เช่น สอนจระเข้ให้ว่ายน้ำ ว่าไม่ตีโทษปีโทษกลอง เป็นต้น

นอกจากนี้ วรวรรณ คงมานุสรณ์ (2549: 7) ก็ได้ให้ความหมายของ “สำนวน” ว่าหมายถึง คำกล่าวหรือถ้อยคำคมคายสั้นๆ ที่ถูกเข้าเป็นประโยคหรือวลี (กลุ่มคำ) มีความหมายกระชับรัดกุม แต่มีความหมายเป็นนัย มีความลึกซึ้งและมีความหมายในเชิงอุปมาเปรียบเทียบ

2.3 ปรากฏการณ์ทางภาษาที่คล้ายกับ “สำนวน” ในภาษาจีนและภาษาไทย

ในภาษาจีนและภาษาไทยยังมีคำเรียกปรากฏการณ์ทางภาษาที่คล้ายกับ “成語” และ “สำนวน” ซึ่งนั่นก็คือคำว่า “俗語” sùyǔ และ “諺語” yànyǔ ในภาษาจีน และคำว่า “สุภาสิต” และ “คำพังเพย” ในภาษาไทย ในที่นี้จะขอกกล่าวถึงความหมายของคำศัพท์ทั้งสี่คำดังกล่าวข้างต้น ดังนี้

2.3.1 ภาษาจีน

“俗語” (หรือ “俗話” sùhuà) หมายถึง วลีหรือประโยคที่มีการกำหนดรูปแบบแน่นอน มีโครงสร้างกะทัดรัด คมคาย ใช้ถ้อยคำเรียบง่าย นิยมใช้แพร่หลาย ส่วนใหญ่มีที่มาจากประชาชนทั่วไป สะท้อนให้เห็นถึงสภาพชีวิตของชาวบ้าน เช่น 天下無難事，祇怕有心人 tiān xià wú nán shì, zhǐ pà yǒu xīn rén (ความพยายามอยู่ที่ไหน ความสำเร็จอยู่ที่นั่น) (Zhōngguó Shèhuì Kēxuéyuàn Yǔyán Yánjiūsù, 2006: 1300)

“諺語” yànyǔ หมายถึง วลีหรือประโยคที่แน่นอนตายตัวที่กล่าวกันอย่างแพร่หลายในสังคม โดยใช้คำพูดสั้นๆ สั้นๆ สะท้อนเหตุผลที่ลึกซึ้ง เช่น 三個臭皮匠，賽過諸葛亮 sān gè chòu pí jiàng, sài guò Zhūgě Liàng (คนจำนวนมากก็ย่อมจะมีความคิดดีๆ เป็นจำนวนมาก หากช่วยกันระดมสมอง ก็จะสามารถคิดหาวิธีดีๆ ได้) 三百六十行，行行出狀元 sānbǎi liùshí háng, háng háng chū zhuàngyuán (อาชีพมีมากมาย ไม่ว่าจะทำอาชีพอะไรก็ตาม ขอเพียงรักในอาชีพนั้น จะต้องประสบความสำเร็จแน่นอน) เป็นต้น (Zhōngguó Shèhuì Kēxuéyuàn Yǔyán Yánjiūsù, 2006: 1573)

จะเห็นได้ว่า “俗語” และ “諺語” มีความหมายที่คล้ายคลึงกันมาก และมีความแตกต่างจาก “成語” ในรายละเอียดปลีกย่อย กล่าวคือ “成語” ส่วนใหญ่มักประกอบด้วยอักษรจีนสี่ตัว และมีลักษณะเป็นภาษาเขียน ใช้คำน้อย แต่กินความหมายลึกซึ้ง แต่ “俗語” และ “諺語” มีลักษณะเป็นประโยคภาษาพูด ใช้ศัพท์ง่าย อ่านแล้วเข้าใจง่าย

2.3.2 ภาษาไทย

“สุภาษิต” หมายถึง ถ้อยคำหรือข้อความที่กล่าวสืบต่อกันมาช้านานแล้ว มีความหมายเป็นคติสอนใจ เช่น รักยาวให้บัน รักสั้นให้ต่อ น้ำเชี่ยวอย่าขวางเรือ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542: 1206)

“คำพังเพย” หมายถึง ถ้อยคำหรือข้อความที่กล่าวสืบต่อกันมาช้านานแล้ว โดยกล่าวเป็นกลางๆ เพื่อตีความให้เข้ากับเรื่อง เช่น กระต่ายตื่นตูม (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542: 779)

จะเห็นได้ว่า “สุภาษิต” และ “คำพังเพย” มีลักษณะและความหมายคล้ายกันมาก แตกต่างกันที่คำพังเพยไม่ได้เป็นคติสอนใจ เป็นเพียงคำกล่าวที่มีลักษณะตลกและแสดงความคิดเห็นในตัวเท่านั้น (วรวรรณ คงมานุสรณ์, 2549: 10)

ปัญหาเกี่ยวกับการแบ่งแยกประเภทของสำนวน สุภาษิต และคำพังเพย ในบางถ้อยคำ บางวลีและบางประโยคนั้น ไม่สามารถระบุแน่ชัดว่าจัดอยู่ในหมวดสำนวน สุภาษิต หรือคำพังเพย เนื่องจากทำให้คำจำกัดความในภาษาไทยยังไม่สามารถชี้ชัดหรือแบ่งแยกลักษณะออกจากกัน อย่างเด็ดขาดได้ (วรรณา แสงอร่ามเรือง, 2548: 36) ดังนั้น สำนวน สุภาษิตและคำพังเพยที่ยกมา เป็นตัวอย่างในงานวิจัยนี้ จึงมุ่งเน้นเฉพาะลักษณะสำคัญ คือ สำนวน สุภาษิต คำพังเพย ที่มีคำว่า “กิน” ประกอบในสำนวนเท่านั้น โดยไม่มุ่งประเด็นไปที่การแบ่งแยกประเภทของสำนวน สุภาษิต คำพังเพย

จากการทบทวนวรรณกรรมเรื่องความหมายของคำว่า “成語” และ “สำนวน” ผู้วิจัยจึง ขอให้คำจำกัดความของคำว่า “成語” หรือ “สำนวน” ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ว่า “สำนวน” หมายถึง ถ้อยคำหรือข้อความที่มีการกำหนดรูปแบบแน่นอน สั้น กระชับ ได้ใจความลึกซึ้ง นิยมใช้สืบทอดต่อกันมาเป็นเวลานาน อาจมีความหมายตรงตัว หรือมีความหมายแฝงก็ได้

2.4 ลักษณะโดยทั่วไปของสำนวนจีนและสำนวนไทย

ในหัวข้อนี้จะกล่าวถึงลักษณะโดยทั่วไปของสำนวนจีนและสำนวนไทยในด้านต่าง ๆ ดังนี้

2.4.1 ลักษณะของสำนวนจีน

盧卓群 Lú Zhuóqún (1987: 25-27) ได้จำแนกลักษณะของสำนวนจีนไว้ดังนี้

1) นิยมใช้กันอย่างแพร่หลาย สืบทอดต่อกันมาตั้งแต่โบราณกาลจนถึงปัจจุบัน มักมีที่มาจากประวัติศาสตร์ ตำนาน ตำนานเทพเจ้า นิทาน เป็นต้น สำนวนเหล่านี้อาจมีอายุนับพันปี เป็นที่นิยมใช้มาจนถึงปัจจุบัน

2) มีเรื่องราวแฝงอยู่ในความหมายของสำนวน เนื่องจากสำนวนจีนมักมีที่มาจากเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ พงศาวดาร ตำนาน ผู้อ่านจึงจำเป็นต้องเข้าใจเรื่องราว ทราบที่มาของสำนวนเสียก่อน จึงจะเข้าใจความหมายอย่างถ่องแท้ของสำนวนได้

3) มีการกำหนดรูปแบบแน่นอน สำนวนจีนส่วนใหญ่ประกอบด้วยอักษรสี่ตัว มีลำดับการเรียงตัวอักษรที่แน่นอน โดยทั่วไปไม่สามารถสลับตำแหน่งตัวอักษร หรือเปลี่ยนแปลงตัวอักษรได้ เช่น 亡羊補牢 wángyángbǔláo หมายถึง แกะหายแล้วจึงซ่อมคอก เปรียบเหมือนเกิดปัญหาขึ้นแล้วจึงค่อยคิดหาวิธีแก้ไข สำนวนนี้ไม่สามารถพูดว่า 亡牛補牢 wángniúbǔláo วัวหายแล้วจึงซ่อมคอก ได้

4) สามารถสะท้อนให้เห็นถึงสภาพแวดล้อม ภูมิประเทศ ภูมิอากาศ สภาพความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมของชาวจีน เช่น

(1) สะท้อนภาพด้านประวัติศาสตร์ เช่น 朝秦暮楚 zhāoqín mùchǔ สำหรับนี้กล่าวถึงสมัยจ้านกั๋ว¹ หรือสมัยสงครามสัมพันธมิตร (戰國 Zhànguó 475-221 ก่อนคริสต์ศักราช) รัฐฉินกับรัฐฉู่เป็นรัฐใหญ่ มีอำนาจอิทธิพลมาก รัฐเพื่อนบ้านเล็กๆ ต้องพยายามหลบหลีก รักษาเมืองให้รอดพ้นจากการถูกกลืน ด้วยวิธีการเข้าสวามิภักดิ์ต่อรัฐที่มีอำนาจมากกว่า บางครั้งก็สวามิภักดิ์ต่อรัฐฉิน บางครั้งก็แปรพักตร์ไปหารัฐฉู่ ต่อมาจึงใช้สำนวนนี้ในการเปรียบถึงคนที่มีจิตใจโลเล ไม่แน่นอน ทำอะไรตามอำเภอใจ

(2) สะท้อนภาพด้านสภาพแวดล้อม ภูมิประเทศ เช่น 涇渭分明 Jīngwèifēn míng สำหรับนี้เกิดจากการสังเกตธรรมชาติ น้ำในแม่น้ำจิงใสสะอาด ส่วนน้ำในแม่น้ำเว่ยมีตะกอนดินผสม มองแล้วขุ่น เมื่อแม่น้ำจิงไหลมาบรรจบกับแม่น้ำเว่ย น้ำใสกลับไม่ถูกน้ำขุ่นกลืนกินมองเห็นเส้นแบ่งเขตแม่น้ำชัดเจน สำหรับนี้ใช้เปรียบเทียบหมายถึง แลเห็นเส้นแบ่งเขตแดนชัดเจนไม่ว่าผิดหรือถูกล้วนมองเห็นได้อย่างชัดเจน ไม่คลุมเครือ

(3) สะท้อนภาพวัฒนธรรมของชาวจีน เช่น 棋逢對手 qíféng duì shǒu สำหรับนี้มีความหมายว่า พบคู่ต่อสู้ที่มีฝีมือพอกัน สูสีกัน โดยใช้คำว่า 棋 qí “หมากล้อม” ซึ่งเป็นศิลปะการเล่นของจีนเป็นตัวเปรียบเทียบในสำนวน

5) เป็นกลุ่มคำที่สั้น กระชับ กระตลัด ใช้ตัวอักษรน้อย แต่กินความหมายกว้าง เช่น 一日三秋 yī rì sān qiū สำหรับนี้มาจากคัมภีร์บทกวีเล่มแรกของจีน 《詩經》 Shī jīng ตอน 國風 Guó fēng ซึ่งกล่าวไว้ว่า 彼采蕭兮，一日不見，如三秋兮。bǐ cǎi xiāo xī, yī rì bù jiàn, rú sān qiū xī. แปลว่า สาวน้อยที่เก็บใบเก้อ² เมื่อครั้งนั้น ไม่เห็นหน้ากันหนึ่งวัน รวากับไม่ได้เห็นกันสามฤดูใบไม้ร่วง ต่อมาภายหลัง สำหรับนี้ได้ถูกตัดทอนให้สั้นลง

¹ การทับศัพท์เสียงจากภาษาจีนกลางเป็นภาษาไทยในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ยึดตามหลักเกณฑ์การทับศัพท์จากหนังสือ หลักเกณฑ์การทับศัพท์ภาษาจีนและภาษาฮินดี ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2550)

² 蕭 xiāo หมายถึงต้นเก้อ 葛 gé เป็นพืชไม้เลื้อยชนิดหนึ่ง ผลสีเหลืองมีขน ใบใหญ่แยกออกเป็นใบประกอบเล็กๆ สามใบ ดอกสีแดงม่วง รากใหญ่ ใช้นำมาบดเป็นแป้งได้ และสามารถนำไปปรุงเป็นยาสมุนไพร เปลือกของก้านสามารถนำมาทอเป็นผ้าได้ (Zhōngguó Shèhuì Kēxuéyuàn Yǔyán Yánjiūsuǒ, 2006: 461)

เหลือตัวอักษรสี่ตัว คือ 一日三秋 yīrì sānqiū ส่วนวนนี้ใช้แสดงความรู้สึกคิดถึงคนรัก หรือแสดงความคิดถึงที่มีต่อผู้ที่ใกล้ชิดสนิทสนม

2.4.2 ลักษณะของสำนวนไทย

ประเทือง คล้ายสุบรรณ (2529: 12-14) ได้กล่าวถึงลักษณะของสำนวนไทยดังนี้

1) มีความหมายโดยนัย คือมีความหมายไม่ตรงตามตัว พุดอย่างหนึ่งมีความหมายไปอีกอย่างหนึ่ง เช่น กินปุ้นร้อนท้อง หมายถึง รู้สึกเดือดร้อนเพราะมีความผิดอยู่ ขนทรายเข้าวัด หมายถึง ร่วมมือร่วมใจกันทำบุญ

2) ใช้ถ้อยคำน้อยกินความมาก เนื้อความมีความหมายเด่น เช่น ก่อหวอด ขึ้นคาน คำว่าบาตร ขมื่นกับปุ้น คมในฝัก ใกล้เกลือกินต่าง ซึ่งล้วนมีความหมายอธิบายได้ยืดยาว ส่วนที่ใช้ถ้อยคำหลายคำ แต่ละคำก็ล้วนมีความหมายและช่วยให้ได้ความกระจ่างชัดเจน

3) ถ้อยคำมีความไพเราะ มักใช้ถ้อยคำสละสลวยมีสัมผัสคล้องจอง เน้นการเล่นเสียงสัมผัสสระ สัมผัสอักษร ให้เกิดความไพเราะน่าฟังทั้งเสียงสัมผัสภายในวรรคและระหว่างวรรค มีการจัดจังหวะคำหลายรูปแบบ เช่น เป็นกลุ่มคำซ้อน 4 คำ เช่น ก่อกรรมทำเข็ญ คู่เรียงเคียงหมอน กลุ่มคำซ้อน 6 คำ เช่น ชิงกีร์ชาก็แรง ยุให้รำตาให้รัว หรือ กลุ่มคำซ้อน 8 คำ เช่น ไก่งามเพราะขนคนงามเพราะแต่ง เป็นต้น

4) สำนวนไทยมักเป็นการเปรียบเปรยหรือมีประวัติความเป็นมา ส่วนใหญ่มาจากการเปรียบเทียบกับปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ ประเพณี ศาสนา นิทานต่างๆ กิริยาอาการและส่วนต่างๆ ของร่างกาย เช่น นอนตาไม่หลับ ใจดีสู้เสือ ว่าแต่เขาอิเหนาเป็นเอง

วรวรรณ คงมานุสรณ์ (2549: 7-9) ก็ได้จำแนกลักษณะของสำนวนไทยไว้ดังนี้

1) มีลักษณะเป็นโวหารและมีเสียงสัมผัสกัน

สำนวนไทยมักใช้ถ้อยคำสละสลวย มีสัมผัสคล้องจอง เน้นการเล่นเสียงสัมผัสสระ สัมผัสอักษร ทั้งสัมผัสภายในวรรคและระหว่างวรรค ก่อให้เกิดความไพเราะ ฟังแล้วรื่นหู มีการจัดจังหวะคำหลายรูปแบบ เช่น

(1) กลุ่มคำเรียงกัน 4 คำ เช่น

- กินบ้านผ่านเมือง	มีสัมผัสสระอา ระหว่างคำว่า บ้าน – ผ่าน
- สุกเอาเผากิน	มีสัมผัสสระเอา ระหว่างคำว่า เอา – เผา
- กินแกลบกินรำ	มีการเล่นคำซ้ำกัน คือ คำว่า กิน

- กินป้อนนอนป้อน มีทั้งสัมผัสสระออก ระหว่างคำว่า ป้อน – นอน และมีการเล่นคำซ้ำกัน คือ คำว่า ป้อน

(2) กลุ่มคำเรียงกัน 6 คำ เช่น

- กินข้าวร้อน นอนตื่นสาย มีสัมผัสสระออก ระหว่างคำว่า ร้อน – นอน
- กินที่ลับ ไขที่แจ้ง มีการเล่นคำซ้ำกัน คือ คำว่า ที่

(3) กลุ่มคำเรียงกัน 8 คำ เช่น

- กินอยู่กับปาก อยากอยู่กับท้อง มีสัมผัสสระอา ระหว่างคำว่า ปาก – อยาก และมีการเล่นคำซ้ำกัน คือ คำว่า อยู่กับ
- กินข้างไม่เหลือ กินเหลือไม่อิ่ม มีสัมผัสสระเอือ ระหว่างคำว่า เหลือ – เสือ

(4) กลุ่มคำเรียงกัน 10 คำ เช่น

- น้ำมาปลากินมด น้ำลดมดกินปลา มีสัมผัสสระโอะ ระหว่างคำว่า มด – ลด
- กินมากเป็นขี้ข้อย กินน้อยเป็นเศรษฐี มีสัมผัสสระออก ระหว่างคำว่า ข้อย – น้อย

2) มีลักษณะเป็นความเปรียบหรือใช้การอุปมาอุปไมย

อุปมา คือ สิ่งหรือข้อความที่ยกมาเปรียบเทียบกับสิ่งหนึ่งว่าเหมือนอีกสิ่งหนึ่ง และลักษณะที่เปรียบเทียบกับอีกสิ่งหนึ่งนั้นเป็นลักษณะเฉพาะ โดยมากมักจะมีคำว่า เปรียบ เหมือน ดุจ ดัง ประดุจ หรือ เปรียบเสมือน ส่วน อุปไมย คือ สิ่งหรือข้อความที่พึงเปรียบเทียบกับสิ่งอื่นเพื่อให้เข้าใจแจ่มแจ้ง ใช้คู่กับอุปมา ยกตัวอย่างสำนวนที่ใช้การอุปมาอุปไมย เช่น กินเหมือนหมู อยู่เหมือนหมา เป็นการกล่าวเปรียบเทียบถึงลักษณะการกินว่ามูมมาม เลอะเทอะ แก้มแดงเป็นลูกตำลึงสุก เป็นการกล่าวเปรียบสีของแก้มที่แดงว่าเหมือนกับสีของลูกตำลึงสุก

3) มีลักษณะเป็นคำกล่าวที่ให้แก่คิดต่างๆ

สำนวนมีนัยเชิงสั่งสอนหรือเปรียบเปรยพฤติกรรมต่างๆ ให้เกิดแง่คิด ทั้งนี้ยังมีความหมายรวมไปถึง สัจธรรม คำสั่งสอนที่เป็นความจริงอันเที่ยงแท้ด้วย เช่น ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว เป็นต้น

4) มีลักษณะเป็นบุคลาธิษฐาน

สำนวนที่นำคำกริยาที่ใช้สำหรับมนุษย์ไปใช้กับสัตว์หรือสิ่งไม่มีชีวิตต่างๆ ทำให้

สัตว์หรือสิ่งต่างๆ เหล่านั้นมีอารมณ์ กิริยา และความรู้สึกนึกคิดเหมือนมนุษย์ เช่น ฝนสั่งฟ้า ปลาสั่งหนอง ใช้ฝนและปลาซึ่งพูดไม่ได้ มาสั่งเสียท้องฟ้าและหนองน้ำ หน้าต่างมีหู ประตูมีตา เปรียบหน้าต่างกับประตูเป็นมนุษย์ ที่มีหูและตา มะพร้าวต้นดก ยาจกต้นมี เปรียบมะพร้าวว่ามีอารมณ์ ความรู้สึกเหมือนมนุษย์

2.5 ที่มาของสำนวนจีน และ สำนวนไทย

2.5.1 ที่มาของสำนวนจีน

สำนวนจีนมีเป็นจำนวนมาก บางสำนวนเกิดขึ้นตั้งแต่สมัยโบราณ บางสำนวนก็เพิ่งจะเกิดขึ้นหลังสมัยปฏิวัติ จากการศึกษาพบว่าสำนวนจีนมีที่มาจากแหล่งต่างๆ ดังต่อไปนี้

2.5.1.1 สำนวนที่มาจากเทพนิยายปรัมปรา หรือตำนานที่เกี่ยวข้องกับเทพ เช่น 夸父逐日 kuāfùzhúrì “ควาฟู่วิ่งไล่ดวงตะวัน” สำนวนนี้มาจากตอนหนึ่งของตำนานเทพนิยายเรื่อง 《山海經》 Shānhǎijīng เรื่องราวเล่าว่าในสมัยโบราณ มียักษ์ตนหนึ่งชื่อ 夸父 Kuāfù ควาฟู่ มีความฝันว่าจะวิ่งไล่ตามดวงตะวันให้ทัน วันหนึ่ง เมื่อดวงตะวันค่อยๆ โผล่พ้นจากขอบฟ้า ควาฟู่ก็เริ่มต้นวิ่งจากทิศตะวันออกไปสู่ทิศตะวันตก เขาวิ่งตลอดทั้งวันโดยไม่หยุดพัก จนกระทั่งตกเย็น รู้สึกกระหายน้ำมาก ควาฟู่วิ่งไปดื่มน้ำที่แม่น้ำเหลืองและแม่น้ำเว่ย ดื่มน้ำในแม่น้ำทั้งสองสายเหือดแห้ง แต่ร่างกายก็ยังคงร้อนรุ่ม ทรมานกับอาการกระหายน้ำ ควาฟู่ตั้งใจจะไปดื่มน้ำต่อที่ทะเลสาบทางทิศเหนือ หากยังไม่ทันจะวิ่งไปถึง ระหว่างทางเขาก็ล้มลงสิ้นใจตายเพราะกระหายน้ำเสียก่อน ต่อมาภายหลัง สำนวนนี้จึงถูกนำมาใช้ในความหมายทั้งแง่บวกและแง่ลบ โดยความหมายแง่บวกหมายถึง ผู้ที่มีปณิธานแรงกล้า มีความพยายาม ไม่ย่อท้อต่อความยากลำบาก ส่วนความหมายในแง่ลบ หมายถึงผู้ที่ไม่ประมาณตน ดันทุรัง ไม่รู้ขีดจำกัดของตนเอง

2.5.1.2 สำนวนที่มาจากนิทานสุภาษิต เช่น 拔苗助長 bámiáo zhùzhǎng สำนวนนี้มาจากตอนหนึ่งของนิทานสุภาษิต 《公孫丑上》 Gōng sūn chǒu shàng ซึ่งประพันธ์โดย 孟子 Mèngzǐ (372-289 ก่อนคริสต์ศักราช) นิทานเรื่องดังกล่าวกล่าวถึงสมัย 戰國 ว่ามีชาวนา รัฐซ่งผู้หนึ่ง เขาเป็นคนที่มึนสัยใจร้อน ไม่รอบคอบ ถึงช่วงฤดูทำนาในปีหนึ่ง หลังจากหว่านกล้าลงนาเสร็จเรียบร้อยแล้ว เขาก็เฝ้ารอคอย โดยหวังว่าจะสามารถเก็บเกี่ยวได้ ทุกวันเขาจะไปนั่งเฝ้าที่ทุ่งนา ครุ่นคิดว่าไฉนต้นข้าวเหล่านี้จึงเติบโตเร็ว ในที่สุด เขาก็ทนไม่ไหว พยายามคิดหาวิธีที่จะทำให้ต้นกล้าโตเร็วกว่าเดิม สุดท้ายจึงคิดวิธีออกมาได้ นั่นคือ ใช้มือดึงต้นกล้าข้าวให้สูงขึ้นโผล่พ้นผืนดิน ซึ่งเมื่อมองดูเผินๆ จะเหมือนกับต้นกล้าข้าวเติบโตและสูงขึ้นกว่าเดิมจริงๆ หลังทำตามวิธีที่คิดได้จนเสร็จ ชาวนาพอใจกับผลงานของตนเองมาก เมื่อกลับถึงบ้าน เขาก็ได้เล่าให้คนในครอบครัวฟังว่า แม้วันนี้เขาจะต้องทำงานอย่างเหน็ดเหนื่อยเหลือเกิน แต่ก็คุ้มค่าเพราะได้ช่วยทำให้ต้นข้าวโตเร็วขึ้น เมื่อ

บุตรชายของเขาได้ฟัง ก็รีบวิ่งไปที่ทุ่งนา และสิ่งที่เห็นก็คือต้นกล้าข้าวเหล่านั้นได้เหี่ยวเฉาตายหมด ทั้งทุ่งเสียแล้ว จำนวนนี้ใช้เปรียบเทียบกับกรพยายามฝืนกฎธรรมชาติ หรือการรีบร้อนเร่งทำการงานใดๆ โดยใช้วิธีการที่ผิด นอกจากการงานจะไม่ประสบความสำเร็จแล้ว ยังกลับก่อให้เกิดผลเสียหายตามมาอีกด้วย

2.5.1.3 จำนวนที่มาจากเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ เช่น 四面楚歌 sìmiànchǔ gē เพลงคู่สี่ทิศ จำนวนนี้มาจากตำรา 《史記》 Shǐ jì ประพันธ์โดย 司馬遷 Sīmǎ Qiān (145-87 ปีก่อนคริสต์ศักราช) ในตอน 項羽本紀 Xiàng Yǔ běn jì เรื่องราวเกิดขึ้นในช่วงสงครามระหว่างรัฐอู๋กับรัฐฉิน กองทัพของฉินได้ล้อมกองทัพของอู๋เอาไว้ และเพื่อทำลายขวัญกำลังใจของทหารฝ่ายศัตรู 韓信 Hán Xìn แม่ทัพของรัฐฉิน ได้คิดกลยุทธ์ขึ้น โดยพอตกกลางคืน ก็ให้ทหารฝ่ายตนร้องเพลงของชาวอู๋ขึ้น พอ 項羽 Xiàng Yǔ แม่ทัพฝ่ายอู๋และทหารได้ยินเสียงเพลงอู๋ ก็เข้าใจผิดว่ารัฐอู๋โดนตีแตกพ่ายเสียแล้ว และคิดว่าเป็นเพลงที่พวกเขลยศึกก็ร้อง ทหารอู๋จึงหมดกำลังใจสู้รบและพ่ายแพ้ไปในที่สุด โดยแม่ทัพ 項羽 Xiàng Yǔ หันไปจมนมที่แม่น้ำจูเจียงและกระทำอัตวินิบาตกรรม ณ ที่แห่งนั้น ภายหลังจำนวนนี้ใช้อุปมาอุปมัยว่าถูกศัตรูห้อมล้อมไว้ทั้งสี่ด้าน โดดเดี่ยวไม่มีคนช่วยเหลือ

2.5.1.4 จำนวนที่มาจากถ้อยคำของนักปราชญ์ผู้มีชื่อเสียงในอดีต เช่น 以逸待勞 yǐyìdàiláo รอช้าเต็มยามอ่อนแอ จำนวนนี้มาจากตำราพิชัยสงคราม 《孫子兵法》 Sūnzǐ Bīngfǎ ประพันธ์โดย 孫武 Sūn Wǔ (535 ปีก่อนคริสต์ศักราช-³) นักปราชญ์ในสมัย 戰國 เป็นกลยุทธ์สงครามที่มีความหมายว่า หากศัตรูยังคงเข้มแข็ง กำลังไพร่พลทหารยังคงแข็งแกร่ง ยากจะต่อสู้ ก็ไม่ควรเข้าปะทะโดยตรงด้วยกำลังที่มีอยู่ แต่ยามใดที่กองทัพศัตรูเกิดความอ่อนแอ ต้องรีบฉวยโอกาสบุกเข้าโจมตีโดยเร็ว เพื่อเป็นการข่มขวัญและป้องกันไม่ให้ศัตรูกลับมาแข็งแกร่งดังเดิม

2.5.1.5 จำนวนจีนที่มาจากถ้อยคำ ภาษาพูดของคนทั่วไป เช่น 桃李不言，下自成蹊 táolǐbùyán, xiàzìchéngxī จำนวนนี้มาจากตำรา 《史記》 ประพันธ์โดย 司馬遷 ในตอน 李將軍列傳 Lǐ jiāngjūn lièzhuàn กล่าวถึงดอกท้อและลูกไหนดที่มีกลิ่นหอมหวาน รสชาติหวานอร่อย แม้ออกไม้และผลไม้จะพูดและป่าวประกาศความวิเศษของตนไม่ได้ แต่ก็สามารถดึงดูดผู้คนมากมายให้มาชื่นชมและลิ้มลองรสชาติ เปรียบได้กับมนุษย์หากกระทำตนเป็น

³ หมายถึง ตามบันทึกทางประวัติศาสตร์ไม่ปรากฏปีที่แน่ชัด

คนดี ชื่อสัตย์ ตั้งอยู่ในศีลธรรมอันดี แม้ไม่ป่าวประกาศ ผู้คนก็ย่อมจะจดจำคนผู้นั้นได้เอง

2.5.1.6 จำนวนเงินที่มาจากต่างประเทศ เช่น 火中取栗 huǒzhōngqǔlì เก็บเกาลัดจากกองไฟ จำนวนนี้มาจากมาจากนิทานกวีภาษาฝรั่งเศส ในสมัยศตวรรษที่ 17 เรื่องเกี่ยวกับแมว ซึ่งประพันธ์โดยนักเขียนชาวฝรั่งเศสคือ Jean de la Fontaine เรื่องราวกล่าวถึงถึงตัวหนึ่ง ออกอุบายโกหกแมวว่าจะยกเกาลัดที่ถูกเผาในกองไฟให้ แต่แมวต้องเป็นคนเขี่ยเกาลัดออกมาเอง แมวหลงกลใช้เท้าเขี่ยเกาลัดออกมาจากกองไฟ ทำให้ขาของมันไหม้เป็นแผลพุพอง เจ็บปวดทรมานมาก ส่วนเกาลัดก็ถูกสิงหีบเอาไปกินจนหมด จำนวนนี้ใช้อุปมาว่า เสี่ยงตายเพื่อคนอื่น ถูกคนอื่นหลอกให้ไปเสี่ยงตายแทน

2.5.2 ที่มาของสำนวนไทย

เพ็ญแข วัจนสุนทร (2523: 12-15) กล่าวว่า สำนวนเกิดจากมูลเหตุต่างๆ เป็นต้นว่า จากธรรมชาติ การกระทำ สิ่งแวดล้อม อุบัติเหตุ แบบแผนประเพณี ลัทธิศาสนา ความประพฤติ การละเล่น นิยาย ตำนาน ตลอดจนประวัติศาสตร์ พงศาวดาร รวมทั้งมูลเหตุอื่นๆ

เมื่อพิจารณามูลเหตุที่เป็นบ่อเกิดของสำนวนไทย เราสามารถแบ่งออกได้เป็นสองประเภทใหญ่ๆ ดังนี้

2.5.2.1 สำนวนที่เกิดจากสภาพแวดล้อมทางกายภาพและภูมิศาสตร์ สามารถแยกย่อยได้ 3 กลุ่ม ดังนี้คือ

(1) สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ เช่น ไก่กินข้าวเปลือก จำนวนนี้เกิดจากการสังเกตธรรมชาติของมนุษย์ อาหารของไก่คือข้าวเปลือก ฉะนั้น ไก่ตัวใดไม่กินข้าวเปลือก เป็นจำนวนเปรียบเปรยว่าคนไม่ชอบสินบนนั้นไม่มี

(2) พฤติกรรมของสัตว์ต่างๆ เป็นการเปรียบเทียบพฤติกรรมของสัตว์กับการกระทำและความรู้สึกของมนุษย์ เช่น กินเหมือนหมู อยู่เหมือนหมา หมุนั้นกินอาหารอย่างมูมมาม และสุนัขก็สามารถกินนอนอยู่ในสถานที่สกปรก จึงใช้จำนวนนี้มาเปรียบเทียบกับคนที่มีพฤติกรรมไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย

(3) ลักษณะทางกายภาพของมนุษย์ หมายถึงอวัยวะต่างๆ ที่เป็นส่วนประกอบในร่างกายของมนุษย์ เช่น ปากว่าตาขยิบ จำนวนนี้ใช้อวัยวะของมนุษย์ คือปากและตามาเปรียบเปรยว่าปากพูดอย่างหนึ่ง แต่ใจคิดอีกอย่างหนึ่ง

2.5.2.2 สำนวนที่เกิดจากสภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรม สามารถแยกย่อยได้ 6 กลุ่ม ดังนี้คือ

- (1) สภาพชีวิตความเป็นอยู่ การกระทำ และความประพฤติของคน เช่น กินข้าวร้อน นอนตื่นสาย หมายถึง มีชีวิตอยู่สุขสบาย
- (2) ศาสนาหรือพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนา เช่น ตักบาตรตามพระ สำนักนี้มาจากการถวายอาหารแด่พระภิกษุสงฆ์ พระท่านจะรับสิ่งของทุกอย่างโดยไม่มีปฏิเสธ เปรียบเหมือนเมื่อคิดจะให้อะไรสักอย่างหนึ่งแก่ผู้อื่น ในเมื่อผู้นั้นเต็มใจรับอยู่แล้ว ก็ไม่ต้องถามว่าจะรับหรือไม่รับ
- (3) ประเพณีต่างๆ ในสังคม เช่น กินสี่ถ้วย หมายถึง การกินเลี้ยงในงานมงคล อาทิ งานแต่งงาน คำว่า สี่ถ้วย หมายถึง ขนมหวานทั้งสี่ ได้แก่ ไข่กบ (สาकुหรือเม็ดแมงลัก), นกปล่อย (ลอดช่อง), นางลอย (ข้าวตอกน้ำกะทิ), อ้ายตื้อ (ข้าวต้มน้ำวุ้น)⁴ ซึ่งทั้งหมดล้วนเป็นขนมมงคล
- (4) เหตุการณ์ในนิทาน ตำนาน วรรณคดี หรือประวัติศาสตร์ เช่น ศรศิลป์ไม่กินกัน สำนักนี้หมายความว่า เก่งพอกัน ทำอะไรกันไม่ได้ หรือหมายความว่าไม่ถูกกัน ไม่ลงรอยกัน ไม่ชอบกันก็ได้ ต้นกำเนิดของสำนักนี้มาจากการยิงศรในเรื่องรามเกียรติ์ ตอนพระรามปล่อยม้าอุปการ พระมงกุฎจับมาซี เกิดรบกับหนุมาน หนุมานแพ้ จนในที่สุดพระรามต้องออกไปรบเอง พระรามแผลงศรกลายเป็นเครื่องควรวานของกิน พระมงกุฎแผลงเป็นข้าวตอกดอกไม้ ตามเรื่องก็คือ ทั้งสองฝ่ายใช้ศรทำอะไรกันไม่ได้ จึงเกิดเป็นสำนักว่า “ศรศิลป์ไม่กินกัน” (สง่า กาญจนาคพันธุ์, 2538: 545)
- (5) วัตถุประสงค์ของต่างๆ ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน เครื่องแวดล้อม เช่น ไกล่เกลือกินต่าง หมายถึง สิ่งที่ทำได้ง่ายหรืออยู่ใกล้มือกลับไม่ต้องการ กลับไปต้องการสิ่งที่อยู่ไกลหรือหายาก เปรียบได้ว่าเกลือหาง่ายกว่าต่าง หมายถึงว่าอยู่ใกล้กับของดีแท้ๆ แต่ไม่ได้รับเพราะกลับไปคว้าเอาของที่ไม่ดี หรือมีราคาต่ำกว่าคือ ต่าง ซึ่งมีรสกร่อยหรืออ่อนเค็มกว่าเกลือมาแทน
- (6) การละเล่นพื้นบ้านต่างๆ เช่น งูกินหาง หมายถึง เกี่ยวโยงกันไปเป็นทอดๆ

⁴ ในสมัยโบราณ ของหวานจะมีสี่อย่างสำหรับกินกับน้ำเชื่อมบ้าง น้ำกะทิบ้าง สำหรับกินกับน้ำเชื่อมก็มีวุ้นสามแซ่ ข้าวต้มน้ำวุ้นและสาकु ใส่ถ้วยหรือชามวางในถาด มีโถน้ำเชื่อมตั้งตรงกลาง ส่วนของหวานที่กินกับน้ำกะทิ ก็มีแมงลักหรือสาकु ลอดช่อง ข้าวเหนียว ข้าวตอก จัดใส่ถาด มีโถน้ำกะทิตั้งอยู่ตรงกลางเช่นกัน การเลี้ยงแขกที่มีของสี่อย่างนี้ ถือกันว่าเป็นงานใหญ่ ใครเป็นแขกไปร่วมงานและกินเลี้ยงก็เรียกกันว่า “กินสี่ถ้วย” (สง่า กาญจนาคพันธุ์, 2538: 42)

2.6 เหตุผลในการเลือกวิจัยคำว่า “吃” chī และ “食” shí ในภาษาจีน

ในระหว่างการรวบรวมข้อมูลการวิจัยจากเอกสารทางวิชาการ ผู้วิจัยพบว่าจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ของจีน นับตั้งแต่สมัยราชวงศ์ฉิน (秦 Qín 221-206 ก่อนคริสต์ศักราช) จะใช้คำว่า “食” shí ในการกล่าวถึงคำว่า “กิน” ที่มีความหมายโดยตรง คือกิริยาเคี้ยว เคี้ยวกลืน ทำให้ล่องล่ำคองลงไปสู่กระเพาะ โดยในขณะนั้นคำว่า “吃” chī ยังไม่ปรากฏ เข้าใจว่าช่วงแรกเริ่ม “吃” chī เป็นเพียงภาษาพูด ยังไม่ใช่ภาษาเขียน จนกระทั่งมาถึงราชวงศ์ถัง (唐 Táng คริสต์ศักราช 618-907) คำว่า “吃” chī จึงปรากฏขึ้นในภาษาเขียน (ตัวอย่างเช่น ปรากฏขึ้นใน 《白居易集》 Bái Jūyì jí หนังสือรวมบทกวีของ 白居易⁵ Bái Jūyì) โดยช่วงแรกคำว่า “吃” chī ยังใช้ปะปนกับคำว่า “食” shí ต่อมาในสมัยปลายราชวงศ์ถังถึงยุคห้าราชวงศ์สิบอาณาจักร (五代十國 Wǔdài Shíguó คริสต์ศักราช 907-960) คำว่า “吃” chī ที่มีความหมายโดยตรงว่า “กิน” ก็ค่อยๆ เข้ามาแทนที่คำว่า “食” shí ในที่สุด (Xiè Xiǎomíng, 2008: 21-26)

ในปัจจุบันนี้ เมื่อกล่าวถึงคำว่า “กิน” ที่มีความหมายโดยตรงในภาษาจีน โดยทั่วไปจะหมายถึงคำว่า “吃” chī แต่คำว่า “食” shí ก็ยังคงอยู่ และในบางครั้งก็ใช้ในบริบทที่หมายถึง “กิน” ด้วยเช่นกัน ดังที่ปรากฏใช้ในสำนวนต่างๆ ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นควรที่จะทำการศึกษาเปรียบเทียบคำศัพท์ทั้งสองคำ เพื่อให้งานวิจัยสำนวนที่มีคำว่า “กิน” ในภาษาจีนและภาษาไทยมีเนื้อหาที่ครอบคลุมรอบด้านและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2.7 การศึกษาความหมายของคำว่า “吃” chī และ “食” shí ในภาษาจีนและคำว่า “กิน” ในภาษาไทย

ก่อนที่จะทำการศึกษาเปรียบเทียบสำนวนจีนที่มีคำว่า “吃” chī และ “食” shí กับสำนวนไทยที่มีคำว่า “กิน” ผู้วิจัยขอเสนอความหมายของคำว่า “吃” chī และ “食” shí ในภาษาจีนและคำว่า “กิน” ในภาษาไทยที่ได้รวบรวมจากแหล่งอ้างอิงต่างๆ ดังนี้

2.7.1 ความหมายของคำว่า “吃” chī และ “食” shí

1) “吃” chī

中國社會科學院語言研究所 Zhōngguó Shèhuì Kēxuéyuàn Yǔyán Yánjiū suǒ (2006: 179) ได้ให้ความหมายของคำว่า “吃” chī ไว้ดังนี้

⁵ นักกวีในสมัยราชวงศ์ถัง (คริสต์ศักราช 722-846)

“吃” chī หมายถึง 1) กิน; รับประทาน เช่น 吃飯 chī fàn “กินข้าว / 吃藥 chī yào “กินยา” 2) ไปรับประทานยังสถานที่แห่งหนึ่ง เช่น 吃食堂 chī shítáng “รับประทานอาหารที่โรงอาหาร” 3) ยังชีพโดยการอาศัยสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น 靠山吃山, 靠水吃水 kào shān chī shān, kào shuǐ chī shuǐ “อยู่ใกล้ภูเขาก็กินกับภูเขา อยู่ใกล้แม่น้ำก็กินกับแม่น้ำ” 4) ทำลายล้าง (ส่วนใหญ่ใช้กับการทหาร หรือหมากรุกจีน) เช่น 吃掉敵人一個團 chīdiào dírén yī gè tuán “ทำลายกองทหารข้าศึกไปกองพลหนึ่ง” / 拿車吃他的炮 ná chē chī tā de pào (หมากรุกจีน) “ใช้เรือกินปืนใหญ่ของเขา” 5) สิ้นเปลือง เช่น 吃力 chī lì “เปลืองแรง” 6) ดูด(ของเหลว) เช่น 道林紙不吃墨 Dàolínzhǐ bù chī mò “กระดาษปอนด์จะไม่กินหมึก” 7) ได้รับ; ถูก เช่น 吃重 chīzhòng “แบกรับน้ำหนัก” 8) ถูก (ส่วนมากพบในภาษาไป๋ฮว่า⁶ ในสมัยก่อน) เช่น 吃他笑話 chī tā xiàohuà “ถูกเขาหัวเราะเยาะ”

นอกจากนี้ 外研社 Wàiyánshè (2001: 114) ก็ได้ให้ความหมายของคำว่า “吃” chī ไว้ดังนี้

“吃” chī หมายถึง 1) กิน, รับเอา เช่น 吃蘋果 chī píngguǒ “กินแอปเปิ้ล” / 吃藥 chī yào “กินยา” 2) ไปรับประทานยังสถานที่แห่งหนึ่ง เช่น 吃食堂 chī shítáng “รับประทานอาหารที่โรงอาหาร” 3) ยังชีพโดยการอาศัยสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น 吃利錢 chī lìqián “กินดอกเบี้ย” 4) ทำลายล้าง (ส่วนใหญ่ใช้กับการทหาร หรือหมากรุกจีน) เช่น 吃掉敵軍一個師 chīdiào díjūn yī gè shī “ทำลายทหารข้าศึกไปกองพลหนึ่ง” 5) สิ้นเปลือง เช่น 吃力 chī lì “เปลืองแรง” 6) ดูด(ของเหลว) เช่น 這種紙不吃墨 zhèzhǒngzhǐ bù chī mò “กระดาษชนิดนี้ไม่กินหมึก” 7) อดทน ทนรับ (ความลำบาก) เช่น 腿上吃了一個槍 tuǐshàng chīle yī gè qiāng “ถูกยิงที่ขา”

⁶ 白話 báihuà หมายถึง ภาษาเขียนที่ใช้ในปัจจุบัน โดยมีพื้นฐานมาจากภาษาพูดในสมัยราชวงศ์ถังและราชวงศ์ซ่ง แรกเริ่มเพียงใช้เขียนในงานประพันธ์ทั่วไป จนกระทั่งหลังจากยุคการเคลื่อนไหว 4 พฤษภาคม จึงได้ใช้กันอย่างแพร่หลายในสังคม (Zhōngguó Shèhuì Kēxuéyuàn Yǔyán Yánjiūsuǒ, 2006: 25)

2) “食” shí

中國社會科學院語言研究所 Zhōngguó Shèhuì Kēxuéyuàn Yǔyán Yánjiū suǒ (2006: 1239) ได้ให้ความหมายของคำว่า “食” shí ไว้ดังนี้

“食” shí หมายถึง 1) กิน; รับประทาน เช่น 應多食蔬菜 yīng duō shí shūcài “ควรจะกินผักให้มาก” 2) หมายถึงรับประทานอาหารโดยเฉพาะ 食堂 shítáng “โรงอาหาร” / 廢寢忘食 fèiqǐnwàngshí “อดหลับอดนอนและลืมกินข้าว (หมายถึงทำงานหนัก)” 3) สิ่งของที่มนุษย์กินหรือรับประทาน เช่น 素食 sùshí “อาหารมังสวิรัต” / 零食 língshí “อาหารว่าง” 4) อาหารสัตว์โดยทั่วไป เช่น 豬食 zhūshí “อาหารหมู” 5) มีไว้สำหรับรับประทานหรือปรุงรส เช่น 食品 shípǐn “ผลิตภัณฑ์อาหาร” 6) อุปราคา; คราส เช่น 日食 rìshí “สุริยคราส”

นอกจากนี้ 外研社 Wàiyánshè (2001: 827) ก็ได้ให้ความหมายของคำว่า “食” shí ไว้ดังนี้

“食” shí หมายถึง 1) กิน เช่น 多食蔬菜 duō shí shūcài “กินผักให้มาก” 2) อาหาร เช่น 豐衣足食 fēngyīzúshí “มีเสื้อผ้าอาหารบริบูรณ์” 3) อาหารสัตว์ เช่น 小貓出去找食兒了。Xiǎo māo chūqu zhǎo shí er le. “แมวน้อยออกไปหาอาหารแล้ว” 4) เครื่องปรุงในการประกอบอาหาร เช่น 食油 shíyóu “น้ำมันปรุงอาหาร” 5) อุปราคา; คราส เช่น 日食 rìshí “สุริยคราส”

จากความหมายของคำว่า “吃” chī และ “食” shí ที่ได้กล่าวไปข้างต้น จะเห็นได้ว่าแม้คำทั้งสองมีความหมายโดยรวมว่า “กิน” เหมือนกัน แต่ในรายละเอียดปลีกย่อยมีความแตกต่างกันหลายประการ โดย “吃” chī นั้น นอกจากจะมีความหมายโดยตรงว่า “กิน” หรือทำให้ล่วงลงลำคอไปสู่กระเพาะแล้ว ยังมีความหมายแฝงอื่นๆ ด้วย เช่น ได้รับ ถูก ทำลายล้าง สิ้นเปลือง หรือการยังชีพโดยการอาศัยสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เป็นต้น ส่วน “食” shí แม้จะมีความหมายโดยตรงเหมือนกับ “吃” chī คือแปลว่า “กิน” เหมือนกัน แต่ก็ยังมีความหมายแฝงอื่นด้วย เช่น 日食 rìshí ที่แปลว่า “สุริยคราส” นอกจากนี้ “食” shí มักใช้การกล่าวถึงสิ่งที่สามารถ “กิน” ได้ เช่น อาหารของคน อาหารของสัตว์ และผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในการปรุงอาหาร

2.7.2 ความหมายของคำว่า “กิน”

ราชบัณฑิตยสถาน (2542: 126-128) ได้ให้ความหมายของคำว่า “กิน” ไว้ดังนี้

“กิน” หมายถึง 1) เคี้ยว เช่น กินหมาก 2) เคี้ยวกลืน เช่น กินข้าว 3) ต้ม เช่น กินน้ำ 4) ทำให้ล่องล่ำคองลงไปสู่กระเพาะ 5) โดยปริยายหมายความว่าเปลือง เช่น กินเงิน กินเวลา 6) ทำให้หมดเปลือง เช่น รถกินน้ำมัน / หลอดไฟชนิดนี้กินไฟมาก 7) รับเอา เช่น กินสินบน; หารายได้โดยไม่สุจริต เช่น กินจอบกินเสียม 8) ชนะในการพนันบางอย่าง

สำนักพจนานุกรมฉบับมติชน (2547: 87-88) ก็ได้ให้ความหมายของคำว่า “กิน” ไว้ดังนี้

“กิน” หมายถึง 1) เคี้ยว เช่น กินหมาก 2) เคี้ยวกลืน เช่น กินข้าว 3) ต้ม เช่น กินเหล้า 4) ทำให้ล่องล่ำคองลงไปสู่กระเพาะ 5) โดยปริยายหมายความว่าเปลือง เช่น กินเวลา 6) ทำให้หมดไป เช่น กินเนื้อที่ 7) รับเอา เช่น กินสินบน 8) การหารายได้โดยการฉ้อราษฎร์บังหลวง เช่น กินป่า 9) ชนะในการพนันบางอย่าง

จากความหมายของคำทั้งสามที่ได้กล่าวมาทั้งหมด สามารถสรุปโดยรวมได้ว่า คำว่า “吃” chī และ “食” shí ในภาษาจีนกับคำว่า “กิน” ในภาษาไทย มีทั้งที่ความหมายคล้ายคลึงกัน เช่น กิน ต้ม รับประทาน ทำให้ล่องจากล่ำคองสู่กระเพาะ สิ้นเปลือง เป็นต้น และที่ความหมายแตกต่างกัน เช่น “吃” chī ในภาษาจีน มีความหมายว่า ไปยังสถานที่รับประทานอาหาร ยังชีพ โดยการอาศัยสิ่งใดสิ่งหนึ่ง แบกัรับ และ “食” shí ในภาษาจีน มีความหมายว่า อาหารของคน อาหารของสัตว์ เครื่องปรุงอาหาร เป็นต้น ขณะที่ภาษาไทยไม่ปรากฏความหมายดังกล่าว และคำว่า “กิน” ในภาษาไทย ที่มีความหมายว่า กินสินบน ปกครองบ้านเมือง การเล่นเกมการพนัน ในภาษาจีนก็ไม่ปรากฏความหมายดังกล่าวเช่นกัน

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า คำว่า “吃” chī และ “食” shí ในภาษาจีน และคำว่า “กิน” ในภาษาไทยมีทั้งที่ความหมายคล้ายคลึงกันและแตกต่างกัน หรือแม้แต่คำศัพท์ในภาษาจีนด้วยกันเอง “吃” chī กับ “食” shí ก็ยังมีทั้งที่ความหมายคล้ายคลึงกันและแตกต่างกัน ดังนั้น การศึกษาทำความเข้าใจในความหมายดั้งเดิมของคำเสียก่อนในขั้นแรกจึงเป็นสิ่งที่สำคัญมาก เพราะเมื่อคำว่า “吃” chī และ “食” shí ในภาษาจีน กับคำว่า “กิน” ในภาษาไทยเข้าไปประกอบในสำนวน จะช่วยให้สามารถวิเคราะห์ความหมายของสำนวน และสามารถนำสำนวนทั้งสองภาษามาเปรียบเทียบกันได้ดียิ่งขึ้น

บทที่ 3

ความหมายของสำนวนที่มีคำว่า “กิน” ประกอบในสำนวน

ในภาษาจีนและภาษาไทย ต่างมีสำนวนที่มีคำว่า “กิน” ประกอบในสำนวนอยู่ไม่น้อย และหากจะจัดกลุ่มสำนวนเหล่านี้โดยดูจากความหมายโดยรวมของสำนวนเป็นหลัก ก็อาจจะจำแนกกว้างๆ ได้เป็น 2 กลุ่ม คือ สำนวนที่มีคำว่า “กิน” ประกอบในสำนวนที่มีความหมายโดยตรง คือ หมายถึงกิริยาเคี้ยวกลืน หรือทำให้ล่องล่ำคองลงไปสู่กระเพาะ และ สำนวนที่มีคำว่า “กิน” ประกอบในสำนวนที่มีความหมายโดยนัย หรือความหมายแฝง

เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน ผู้วิจัยจะขอให้คำจำกัดความถึงความหมายโดยตรงและความหมายแฝง ตามที่กาญจนา นาคสกุลและคณะ (2524 : 21) ได้อธิบายไว้ดังนี้

1. ความหมายโดยตรงหรือความหมายหลัก ได้แก่ ความหมายเดิมของคำ เป็นความหมายในพจนานุกรม เช่น คำว่า “สำลี” พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2542: 1190) อธิบายความหมายไว้ว่า

สำลี น. ชื่อต้นไม้ขนาดเล็กชนิดหนึ่ง เมล็ดมีปุยขาวใช้ทอผ้าได้ ; ชื่อเรียกปุยของเมล็ดฝ้าย หรือเมล็ดสำลี

2. ความหมายโดยนัยหรือความหมายแฝง หมายถึง ความหมายที่ชักนำความคิดให้เกี่ยวข้องไปถึงสิ่งอื่น ความหมายแฝงของคำอาจจะเกี่ยวข้องกับสิ่งต่างๆ หลายอย่าง เช่น เกี่ยวข้องกับความรู้สึกเคยชิน กาลเทศะ บุคคล และคุณภาพของภาษา เป็นต้น

“สำลี” อาจจะหมายถึงถึงความเบาหรือสีขาว

3.1 ความหมายของสำนวนจีนที่มีคำว่า “吃” chī ประกอบในสำนวน

สำนวนจีนที่มีคำว่า “吃” chī ประกอบในสำนวน มีทั้งที่มีความหมายโดยตรงและโดยนัย ดังนี้

3.1.1 สำนวนจีนที่มีคำว่า “吃” chī ประกอบในสำนวนที่มีความหมายโดยตรง

สำนวนจีนที่มีคำว่า “吃” chī ประกอบในสำนวนที่มีความหมายโดยตรงว่า กิริยาเคี้ยวกลืน หรือทำให้ล่องล่ำคองลงไปสู่กระเพาะ ดังตัวอย่างเช่น

白吃干飯 bái chī gān fàn เสียเปล่า กินแห้ง ข้าว	กินข้าวอย่างเดียว ไม่ทำงาน
吃吃喝喝 chī chī hē hē กิน กิน ดื่ม ดื่ม	รับประทานอาหารและดื่มสุรา
吃喝拉撒 chī hē lā sā กิน ดื่ม ขับถ่าย ปัสสาวะ	การกิน ดื่ม และการขับถ่าย ถือเป็น เรื่องพื้นฐานของการดำรงชีวิต
大吃大喝 dà chī dà hē ใหญ่ กิน ใหญ่ ดื่ม	กินมาก ดื่มมาก
肥吃肥喝 féi chī féi hē อ้วน กิน อ้วน ดื่ม	กินอย่างตะกละตะกลาม
好 ¹ 吃好喝 hào chī hào hē ชอบ กิน ชอบ ดื่ม	โปรดปรานการดื่มกิน
湖吃海喝 hú chī hǎi hē ทะเลสาบ กิน ทะเล ดื่ม	กินอย่างตะกละตะกลาม

¹ 好 อ่านว่า hào ในที่นี้ไม่ได้หมายความว่า “ดี” แต่หมายความว่า “ชอบ โปรดปราน”

3.1.2.6 ป่งบอกถึงการได้รับความทุกข์ ตกอยู่ในสถานการณ์ยากลำบาก เช่น

<p>吃苦耐勞 chī kǔ nài láo กิน ลำบาก ออดทน เหน็ดเหนื่อย</p>	<p>ลำบาก ทำงานหนัก อาบเหงื่อต่างน้ำ</p>
<p>吃啞巴虧 chī yǎbā kuī กิน คนใบ้ เสียหาย</p>	<p>คนใบ้มีความทุกข์ถึงอย่างไรก็พูดระบายออกมาไม่ได้ เปรียบเหมือนได้รับความเสียหาย หรือมีความทุกข์ แต่ต้องกล้ำกลืนไว้ใจใจ พูดออกไปไม่ได้</p>
<p>吃閉門羹 chī bì mén gēng กิน ปิด ประตู น้ำแกง</p>	<p>ถูกปิดประตูใส่หน้า ไม่รับแขก หมายถึง ถูกปฏิเสธ หรือถูกอีกฝ่ายทำกริยาเย็นชาใส่</p>
<p>狼吃幞頭 láng chī fú tóu หมาป่า กิน ผ้าโพกศีรษะ</p>	<p>หมาป่ากินผ้าโพกศีรษะเข้าไป กลืนไม่เข้า คายไม่ออก เปรียบเหมือนต้องอดทนอดกลั้นต่อความลำบาก พูดออกไปไม่ได้</p>
<p>啞巴吃黃連³, 有苦說不出⁴ yǎba chī huánɡlián, yǒu kǔ shuō bù chū คนใบ้ กิน หวงเหลียน มี ทุกข์ พูด ไม่ ออก</p>	<p>คนใบ้กินของขม แต่ไม่สามารถพูดออกมาได้ เพราะความจำเป็นอย่างใดอย่างหนึ่งบีบบังคับ</p>

³ ชื่อพืชชนิดหนึ่งของจีน ใบซ้อนกัน ดอกมีขนาดเล็ก สีเหลือง รากและก้านสีเหลือง มีรสขม สามารถใช้เป็นยาสมุนไพร (Zhōngguó Shèhuì Kēxuéyuàn Yǔyán Yánjiūsuǒ, 2006: 600)

⁴ บางครั้งใช้ว่า 啞子吃黃連，說不出的苦 yǎ zǐ chī huánɡlián, shuō bù chū de kǔ

啞子吃苦瓜
yǎzi chī kǔguā
คนใบ้ กิน มะระ

คนใบ้กินมะระ ซึ่งมีรสขม แต่
ไม่สามารถพูดบอกใครได้
หมายถึง พูดไม่ออกเพราะ
ความจำเป็นอย่างใดอย่างหนึ่ง
บีบบังคับ

3.1.2.7 บ่งบอกถึงคำสั่งสอนในการประพฤติปฏิบัติตน เช่น

吃得苦中苦，
方為人上人
chī dé kǔ zhōng kǔ，
fāng wéi rén shàng rén
กิน ขม ใจกลาง ขม
ถึงจะ เป็น คน บน คน

จะเปลี่ยนแปลงเป็นคนที่มี
ความสามารถ มีเกียรติ มีผู้คน
นับหน้าถือตาได้ ต้องอดทน
พยายาม ผ่านความ
ยากลำบากมาก่อน

吃飯防噎，走路防跌
chī fàn fáng yē，zǒu lù fáng diē
กิน ข้าว ระวัง สำลัก เดิน ถนน ระวัง ล้ม

เตือนให้ระมัดระวัง รอบคอบ
ไม่ประมาท

吃苦在前，
享受在后⁵
chī kǔ zài qián，
xiǎngshòu zài hòu
กิน ลำบาก อยู่ หน้า
เสพสุข ได้รับ อยู่ หลัง

อดทนต่อความลำบากในวันนี้
แล้วจะสุขสบายในภายหลัง

⁵ บางครั้งใช้ว่า 吃苦在先，享受在后 chī kǔ zài xiān，xiǎngshòu zài hòu

好馬不吃回頭草

hǎo mǎ bù chī huítóu cǎo

ดี ม้า ไม่ กิน หันหลังกลับ หญ้า

ม้าที่ดี ไม่วิ่งถอยหลังกลับไป

กินหญ้าที่ผ่านมาแล้ว

หมายถึงเดินหน้าแล้วอย่าถอย
หลังกลับ

飢來吃飯

jī lái chī fàn

หิว มา กิน ข้าว

หิวแล้วจึงกินข้าว เปรียบ

เหมือนพลิกแพลงไปตาม

สถานการณ์

看菜吃飯

kàn cài chī fàn

มอง อาหาร กิน ข้าว

มองดูอาหารแล้วจึงกินข้าว

หมายถึง ปรับตัวไปตามสภาพ

พลิกแพลงไปตามสถานการณ์

看菜吃飯，量體裁衣

kàn cài chī fàn, liàng tǐ cái yī

มอง อาหาร กิน ข้าว วัด ตัว ตัด ผ้า

ปรับตัวไปตามสภาพ

พลิกแพลงไปตามสถานการณ์

平生莫做虧心事⁶,

半夜敲門不吃驚

píngshēng mò zuò kuīxīn shì,

bànyè qiāo mén bù chījīng

ตลอดชีวิต ไม่ ทำ ฐู้สึกผิด เรื่อง

กลาง ดึก เคาะ ประตู ไม่ ตกใจ

ตลอดชีวิตไม่เคยทำความชั่ว

จิตใจก็จะสงบ สบาย ถึงมีคน

มาเคาะประตูเรียกยามวิกาล

ก็ไม่รู้สึกหวาดระแวงใดๆ

⁶ บางครั้งใช้ว่า 平生不做虧心事，夜半敲門不吃驚 pingshēng bù zuò kuīxīn shì, yè bàn qiāo mén bù chī jīng

一人吃齋，	คนหนึ่งกินเจ สามารถพาให้คนอื่น ๆ
十人念佛	มาสวดมนต์ตาม หมายถึง การกระทำ
yī rén chī zhāi,	อันดีงามของคน ๆ หนึ่ง สามารถชักจูง
shí rén niànfó	ให้ผู้อื่นกระทำตามได้
หนึ่ง คน กิน เจ	
สิบ คน สวดมนต์	

3.1.2.8 บ่งบอกถึงลักษณะการเอาัดเอาเปรียบ เช่น

大魚吃小魚	ปลาใหญ่กินปลาเล็ก ธรรมชาติของ
dà yú chī xiǎo yú	ผู้มีอำนาจ ย่อมข่มเหงรังแกคนที่ไม่มี
ใหญ่ ปลา กิน เล็ก ปลา	ทางสู้

3.1.2.9 บ่งบอกถึงการบังคับ ข่มเหงจิตใจผู้อื่นให้ทำในสิ่งที่เขาไม่ต้องการ เช่น

按牛頭吃不得草	ข่มเขาโคขึ้นให้กินหญ้า
àn niú tóu chī bù dé cǎo	
กด วัว หัว กิน ไม่ ถึง หญ้า	

3.1.2.10 บ่งบอกถึงอาการตกใจ หวาดกลัว เช่น

吃驚受怕	ตกใจกลัว
chī jīng shòu pà	
ตกใจ ได้รับ กลัว	

大吃一驚	ตกใจมาก
dà chī yì jīng	
ใหญ่ กิน หนึ่ง ตกใจ	

3.2 ความหมายของสำนวนจีนที่มีคำว่า “食” shí ประกอบในสำนวน

สำนวนจีนที่มีคำว่า “食” shí ประกอบในสำนวน มีทั้งที่มีความหมายโดยตรงและโดยนัย ดังนี้

3.2.1 สำนวนจีนที่มีคำว่า “食” shí ประกอบในสำนวนที่มีความหมายโดยตรง

สำนวนจีนที่มีคำว่า “食” shí ประกอบในสำนวนที่มีความหมายโดยตรงว่า กิริยา เคี้ยว กลืน หรือทำให้ล่องล่ำคองลงไปสู่กระเพาะ ตัวอย่าง เช่น

飢不擇食

jī bù zé shí

หิว ไม่ เลือก กิน

ถ้าท้องหิวแล้ว อะไรก็กินได้ทั้งนั้น

ไม่เลือกกิน

食飢息勞

shí jī xī láo

กิน หิว พัก เหนื่อย

หิวก็กิน เหนื่อยก็พัก

3.2.2 สำนวนจีนที่มีคำว่า “食” shí ประกอบในสำนวนที่มีความหมายแฝง

สำนวนจีนที่มีคำว่า “食” shí ประกอบในสำนวนที่มีความหมายแฝงสามารถ จำแนกกว้างๆ ได้ 9 หัวข้อ ดังนี้

3.2.2.1 บ่งบอกถึงความประหยัด จับจ่ายใช้สอยอย่างพอเพียง

節衣縮食

jié yī suō shí

ประหยัด เสื้อผ้า บีบรัด อาหาร

ประหยัดเสื้อผ้าและอาหาร

殺衣縮食

shā yī suō shí

ฆ่า เสื้อผ้า รัดตัว อาหาร

ประหยัดเสื้อผ้าและอาหาร

食不二味

shí bù èr wèi

กิน ไม่ สอง รสชาติ

กินข้าว ไม่จำเป็นต้องกินกับข้าว

สองอย่าง หมายถึง ประหยัด อุดออม

食不兼肉

shí bù jiān ròu

กิน ไม่ พร้อม เนื้อ

กินกับข้าวที่ไม่ต้องมีเนื้อสัตว์

หมายถึง ประหยัด อดออม

食不兼味

shí bù jiān wèi

กิน ไม่ พร้อม รสชาติ

กินกับข้าวไม่จำเป็นต้องมีรสชาติอะไร

หมายถึง ประหยัด อดออม

食不累味

shí bù lèi wèi

กิน ไม่ เหนื่อย รสชาติ

ไม่ต้องเหน็ดเหนื่อยหารรสชาติอาหาร

หมายถึง ประหยัด อดออม

食不求甘

shí bù qiú gān

กิน ไม่ ร้องขอ หวาน

ไม่ร้องขออาหารรสชาติหวานอร่อย

หมายถึง ประหยัด อดออม

食不重肉

shí bù zhòng ròu

กิน ไม่ ให้ความสำคัญ เนื้อ

ไม่ได้ให้ความสำคัญกับการกิน

เนื้อสัตว์ หมายถึง ประหยัด อดออม

食不重味

shí bù zhòng wèi

กิน ไม่ ให้ความสำคัญ รสชาติ

ไม่ได้ให้ความสำคัญกับรสชาติอาหาร

หมายถึง ประหยัด อดออม

縮衣節食

suō yī jié shí

บีบรัด เสื้อผ้า ประหยัด อาหาร

ประหยัดเสื้อผ้าและอาหารการกิน

縮衣蓄食

suō yī sè shí

บีบรัด เสื้อผ้า ตระหนี่ อาหาร

ประหยัดเสื้อผ้าและอาหารการกิน

3.2.2.2 บ่งบอกถึงความฟุ่มเฟือย สุรุ่ยสุร่าย

食案方丈

shí àn fāng zhàng

กิน โต๊ะยาว หนึ่งตารางจั้ง⁷อาหารที่วางบนโต๊ะมีขนาดใหญ่มาก
ถึงหนึ่งตารางจั้ง หมายถึง ฟุ่มเฟือย
สุรุ่ยสุร่าย食必方丈

shí bì fāng zhàng

กิน จำเป็นต้อง หนึ่งตารางจั้ง

กินข้าวแต่ละครั้งต้องมีอาหารวางเต็ม
พื้นที่หนึ่งตารางจั้ง หมายถึง ฟุ่มเฟือย
สุรุ่ยสุร่าย食前方丈

shí qián fāng zhàng

กิน ข้างหน้า หนึ่งตารางจั้ง

อาหารตรงหน้าวางเต็มหนึ่งตารางจั้ง
หมายถึง ฟุ่มเฟือย สุรุ่ยสุร่าย食味方丈

shí wèi fāng zhàng

กิน รสชาติ หนึ่งตารางจั้ง

อาหารรสชาติหลากหลายวางเต็มหนึ่ง
ตารางจั้ง หมายถึง ฟุ่มเฟือย สุรุ่ยสุร่าย

3.2.2.3 บ่งบอกถึงฐานะ ชีวิตความเป็นอยู่ ทั้งร่ำรวย มีฐานะ และลำบาก ยากจน

ขาดแคลน

並日而食

bìng rì ér shí

รวมกัน วัน จึง กิน

หลายๆ วันจึงได้กินข้าวสักมื้อ

布衣糲食

bù yī lì shí

ผ้า เสื้อผ้า ข้าวแดง กิน

เสื้อผ้าเนื้อหยาบ กินอาหารที่มีแต่ผัก
หมายถึง ลำบากยากจน

⁷ 丈 zhàng คือ หน่วยวัดความยาวของจีน มีขนาดเท่ากับ 3.33 เมตร (Zhōngguó Shèhuì Kēxuéyuàn Yǔyán Yánjiūsūǒ, 2006: 1718)

草衣木食

cǎo yī mù shí

หญ้า เสื้อผ้า ต้นไม้ กิน

ใส่เสื้อผ้าที่ทำจากหญ้า กินต้นไม้ใบ

หญ้าหมายถึง ลำบากยากจน

粗衣粝食

cū yī lì shí

หยาบ เสื้อผ้า ข้าวแดง กิน

ใส่เสื้อผ้าเนื้อหยาบ กินข้าวแดง

หมายถึง ลำบากยากจน

粝食粗衣

lì shí cū yī

ข้าวแดง กิน หยาบ เสื้อผ้า

ใส่เสื้อผ้าเนื้อหยาบ กินข้าวแดง

หมายถึง ลำบากยากจน

缺食無衣

quē shí wú yī

ขาด อาหาร ไม่มี เสื้อผ้า

ขาดแคลนเสื้อผ้าและอาหาร

หมายถึง ลำบากยากจน

三旬⁸九食

sān xún jiǔ shí

สาม สิบวัน เก้า กิน

ในสามสิบวันจะได้กินอาหารแค่

เก้าครั้ง หมายถึง ลำบากยากจน

食不充飢

shí bù chōng jī

กิน ไม่ เต็มเต็ม หิว

กินอาหารไม่เต็มอิ่ม

衣食不周

yī shí bù zhōu

เสื้อผ้า อาหาร ไม่ ครบ

ขาดแคลนเสื้อผ้าอาหาร

⁸ 旬 xún หมายถึงระยะเวลา 10 วัน (Zhōngguó Shèhuì Kēxuéyuàn Yǔyán Yánjiūsù, 2546: 1269)

飲冰食蘄 yǐn bīng shí niè ดื่ม น้ำแข็ง กิน กิ่งไม้	ดื่มน้ำเย็น ได้กินอาหารเล็กน้อย หมายถึง ลำบากยากจน
飲水 ^๑ 食菽 yǐn shuǐ shí shū ดื่ม น้ำ กิน ถั่ว	ดื่มน้ำเย็น กินถั่ว หมายถึง ลำบากยากจน
飽食暖衣 bǎo shí nuǎn yī อิ่ม กิน อุ่น เสื้อผ้า	กินอิ่ม ใส่เสื้อผ้าอบอุ่น หมายถึง มีฐานะ ร่ำรวย
飽食終日 bǎo shí zhōngrì อิ่ม กิน ตลอด วัน	กินอิ่มท้องตลอดวัน
日食萬錢 rì shí wàn qián วัน กิน หมื่น เงิน	วันหนึ่งๆ ใช้เงินกินอยู่เป็นจำนวนมาก
豐衣足食 fēng yī zú shí บริบูรณ์ เสื้อผ้า เพียงพอ กิน	เสื้อผ้าอาหารบริบูรณ์

^๑ ในชีวิตประจำวันของคนจีนมักกินน้ำร้อนหรือชาร้อน ไม่นิยมกินน้ำเปล่าหรือน้ำเย็น ส่วนคนจีนที่ใช้เปรียบเทียบกับคนที่กินน้ำเปล่าโดยไม่ผ่านการต้มให้ร้อน จึงหมายถึงบุคคลนั้นมีชีวิตอย่างลำบากยากจน ไม่มีแม้แต่เชื้อเพลิงจะใช้ต้มน้ำกิน ส่วนคนไทยไม่นิยมกินน้ำร้อน ชอบที่จะกินน้ำเปล่าหรือน้ำเย็นมากกว่า ดังนั้นคนไทยจึงไม่มีมโนทัศน์ที่เชื่อมโยงน้ำเย็นไปสู่ความลำบากยากจน (ผู้วิจัย)

暖衣飽食 ไส้เสื่อผ้าอบอุ่น กินอิมท้อง

nuǎn yī bǎo shí
อบอุ่น เสื่อผ้า อิม กิน

食日萬錢 วันหนึ่งๆ ใช้จ่ายเงินกินอยู่จำนวนมาก

shí rì wàn qián
กิน วัน หมื่น เงิน

足衣足食 เสื่อผ้าอาหารบริบูรณ์

zú yī zú shí
เพียงพอ เสื่อผ้า เพียงพอ กิน

3.2.2.4 บ่งบอกถึงการทำงานหนัก ทำงานหามรุ่งหามค่ำ เช่น

宵衣旰食 ยังไม่ทันสว่างก็ลุกขึ้นแต่งตัว ตอนค่ำ

xiāo yī gàn shí
กลางคืน เสื่อผ้า ตอนค่ำ กิน

จึงได้กินข้าว หมายถึง ทำงานหนัก
หามรุ่งหามค่ำ

不遑暇食 ไม่มีเวลาว่างพอจะกินข้าว

bù huáng xiá shí
ไม่ ว่าง เวลาว่าง กิน

不知寢食 ไม่รู้เวลานอนเวลากิน

bù zhī qǐn shí
ไม่รู้ นอน กิน
หมายถึง ทำงานหนัก

飢不遑食 หิวแต่ไม่มีเวลาว่างจะกิน

jī bù huáng shí
หิว ไม่ ว่าง กิน

飢不暇食

jī bù xiá shí
หิว ไม่ เวลาว่าง กิน

หิวแต่ไม่มีเวลาว่างจะกิน

旰食宵衣

gàn shí xiāo yī
ตอนค่ำ กิน กลางคืน เสื้อผ้า

ยังไม่ทันสว่างก็ลุกขึ้นแต่งตัว ตอนค่ำ
จึงได้กินข้าว หมายถึง ทำงานหนัก

旰食之勞

gàn shí zhī láo
ตอนค่ำ กิน ทำงานหนัก

ทำงานหนัก ตอนค่ำจึงได้กินข้าว

晡食宵衣

zè shí xiāo yī
บ่าย กิน กลางคืน เสื้อผ้า

ยังไม่ทันสว่างก็ลุกขึ้นแต่งตัว พบ่าย
คล้อยแล้วจึงได้กินข้าว

日旰忘食

rì gàn wàng shí
วัน ตอนค่ำ ลืม กิน

ลืมกินจนถึงเวลาเย็น

日昃不食

rì zè bù shí
วัน บ่าย ไม่ กิน

จนบ่ายคล้อยก็ไม่ได้กินข้าว

食不暇飽

shí bù xiá bǎo
กิน ไม่ ว่าง อิ่ม

ไม่มีเวลาว่างพอจะกินให้อิ่ม
หมายถึง ทำงานยุ่ง

3.2.2.9 บ่งบอกถึงลักษณะการเอาัดเอาเปรียบ เช่น

強食弱肉

qiáng shí ruò ròu
แข็งแรง กิน อ่อนแอ เนื้อ

ปลาใหญ่กินปลาเล็ก

弱肉強食

ruò ròu qiáng shí
อ่อนแอ เนื้อ แข็งแรง กิน

ปลาใหญ่กินปลาเล็ก

3.3 ความหมายของสำนวนไทยที่มีคำว่า “กิน” ประกอบในสำนวน

สำนวนไทยที่มีคำว่า “กิน” ประกอบในสำนวน มีทั้งที่มีความหมายโดยตรงและโดยนัยดังนี้

3.3.1 สำนวนไทยที่มีคำว่า “กิน” ประกอบในสำนวนที่มีความหมายโดยตรง

สำนวนไทยที่มีคำว่า “กิน” ประกอบในสำนวน ที่มีความหมายโดยตรงว่า กิริยา
เคี้ยว กลืน หรือทำให้ลวงล้าคดลงไปสู่กระเพาะ ตัวอย่าง เช่น

กินข้างไม่เหลือ กินเสียไม่อิ่ม

หมายถึง กินจุมาก

กินทิ้งกินขว้าง

หมายถึง กินไม่เรียบร้อย ตกหล่นเสียมาก

กินไม่ลง

หมายถึง เบื่ออาหาร

กินหัวฟุงหัวมัน

หมายถึง เลือกกินแต่ของดี ๆ

กินอยู่พัววย

หมายถึง กินอิมหน้าสำราญ

สุกกินได้ ไหม้กินดี

หมายถึง อาหารที่ปรุงจะไหม้เกรียมแคไหนก็กินได้

3.3.2 สำนวนไทยที่มีคำว่า “กิน” ประกอบในสำนวนที่มีความหมายแฝง

สำนวนไทยที่มีคำว่า “กิน” ประกอบในสำนวนที่มีความหมายแฝง สามารถจำแนกกว้างๆ ได้ 12 หัวข้อ ดังนี้

3.3.2.1 บ่งบอกถึงการประกอบอาชีพ การทำมาหากิน เช่น

กินของเก่า

หมายถึง อาศัยของเก่ากิน

ซุดดินกินหญ้า

หมายถึง ทำงานเล็กๆ น้อยๆ ไปวันๆ

เดินกินรำกิน

หมายถึง หากินด้วยการแสดง (มักใช้ในเชิงดูถูก)

หากินตามชายเฟื้อย

หมายถึง ทำมาหากินเล็กๆ น้อยๆ

หาเข้ากินคั่ว

หมายถึง ทำมาหากินพออยู่ได้ไปวันๆ มีชีวิตแบบอดมื้อกินมื้อ

หากินตามตีนโรงตีนศาล

หมายถึง ทำมาหากินเล็กๆ น้อยๆ กับผู้มาติดต่อราชการ

3.3.2.2 บ่งบอกถึงฐานะ ชีวิตความเป็นอยู่ ทั้งร่ำรวย มีฐานะ และลำบาก ยากจน
ขาดแคลน เช่น

กัดก้อนเกลือกิน

หมายถึง ตกอยู่ในภาวะลำบากยากจน

กินแกง

หมายถึง ไม่มีอะไรจะกิน อดอยาก

กินเกลือกินกะปิ

หมายถึง อดทนต่อความลำบากยากแค้น

นอนกลางดินกินกลางทราย

หมายถึง ลำบากมาก

นั่งกินนอนกิน

หมายถึง มีความสุขสบายมากโดยไม่ต้องทำมาหากินอะไร

พอมีพอกิน

หมายถึงฐานะปานกลาง ไม่รวยไม่จน

พอมีอันจะกิน, มีอันจะกิน

หมายถึง ร่ำรวย ฐานะค่อนข้างดี

อยู่ดีกินดี

หมายถึง มีความสุขสบาย

3.3.2.3 บ่งบอกถึงความฟุ่มเฟือย สรุ่ยสร้อย เช่น

กินล้างกินผลาญ

หมายถึง กินครั้งทิ้งครั้ง

3.3.2.4 บ่งบอกถึงลักษณะนิสัย ลักษณะการดำเนินชีวิต เช่น

การกินการอยู่ใครไม่สู้พ่อ การพวยการถ่อพ่อไม่สู้ใคร

หมายถึง กินเก่ง แต่ทำงานไม่ได้เรื่อง

กินแกงร้อน

หมายถึง ทำอะไรเมื่อจวนตัว

กินข้าวต้มกระโจมกลาง

หมายถึง ทำอะไรฉับพลันก่อให้เกิดความเสียหาย

กินน้ำไม่เผื่อแฉัง

หมายถึง มีอะไรใช้หมดทันที

กินเป็นต้น นอนเป็นประธาน เทียวเป็นปรีโยสถาน

หมายถึง เกียจคร้าน เอาแต่กินนอนและเที่ยว

กินปุ้นร้อนท้อง, ตุกแกกินปุ้นร้อนท้อง

หมายถึง แสดงพิธีทำให้คนอื่นจับได้เอง

กินเหมือนหมู อยู่เหมือนหมา

หมายถึง เละเทะ ไม่เป็นระเบียบ

กินอยู่กับปาก อยากอยู่กับท้อง
หมายถึง รู้อยู่แก่ใจ แต่แสร้งทำเป็นไม่รู้

แก่เพราะกินข้าว เต่าเพราะอยู่นาน
หมายถึง อายุมากแต่ไม่มีประโยชน์

เกลียดตัวกินไข่ เกลียดปลาไหลกินน้ำแกง
หมายถึง รังเกียจเขาแต่ก็ยังต้องการผลประโยชน์จากเขา

ชี้ไม่ให้หมากิน
หมายถึง งามมาก

ชาติเสือจับเนื้อกินเอง
หมายถึง มีศักดิ์ศรี ไม่พึ่งพาใคร

ถ่มน้ำลายแล้วกลับกิน, บ้วนน้ำลายแล้วกลืนกิน
หมายถึง พุดแล้วกลับคำ

นอนกินบ้านกินเมือง
หมายถึง นอนตื่นสายมาก

ลักเขากินขโมยเขากิน, ลักเขากินขโมยเขากินอร่อยดี
หมายถึง ชอบทำอะไรหลบๆ ซ่อนๆ

สาวไล่ให้กากิน
หมายถึง เอาความลับของตนเองไปบอกผู้อื่น ประจานตนเองหรือพรรคพวกตนเอง

สุกเอาเผากิน
หมายถึง ทำลวกๆ พอให้เสร็จไป

3.3.2.5 บ่งบอกถึงพฤติกรรมระหว่างชายหญิงในเชิงชู้สาว เช่น

กินที่ลับไซที่แจ่ง

ไปแอบทำกันในที่ลับ แล้วเอามาเล่าโดยเปิดเผย

สมภารกินไก่วัด

เจ้านายที่มีความสัมพันธ์กับลูกน้องในเชิงชู้สาว

กินน้ำใต้ศอก

หมายถึง จำต้องเป็นรองเขา ใช้ในกรณีภรรยาบ่อยที่ต้องยอมลงให้แก่ภรรยาหลวง

กินน้ำพริกกันถ้วย, กินน้ำพริกถ้วยเดียว

อยู่กับเมียคนเดียว

เป็นหนุ่มทั้งแท้ กินแตงเถาตาย

หมายถึง ชายหนุ่มที่อายุน้อย กลับได้ภรรยาเป็นแม่เฒ่าที่อายุมากกว่า

โคแก่กินหญ้าอ่อน, วัวแก่กินหญ้าอ่อน

หมายถึง ชายแก่ที่ชอบเด็กสาว

3.3.2.6 บ่งบอกถึงการได้รับความทุกข์ ตกอยู่ในสถานการณ์ยากลำบาก เช่น

กินน้ำตา, กินน้ำตาต่างข้าว

หมายถึง ร้องไห้ เศร้าโศก ได้รับความทุกข์มาก

กินเหล็กกินไหล

หมายถึง ทนต่อความเหน็ดเหนื่อย หรือความเจ็บปวดได้อย่างผิดปกติ

เนื้อไม่ได้กิน หนังไม่ได้รองนั่ง เอากระดูกมาแขวนคอ

หมายถึง ไม่ได้รับผลประโยชน์ และยังต้องมาเดือดร้อน

3.3.2.7 บ่งบอกถึงคำสั่งสอนในการประพฤติปฏิบัติตน เช่น

กินข้าวร้อนนอนกับหมา กินข้าวเย็นเป็นพระยา

หมายถึง อุดหนุนไว้จะได้ดี รักสหายจะลำบากภายหลัง

กินข้าวสุก อย่าให้เสียข้าวสาร

หมายถึง อยู่ที่ไหนอย่ากินของเขาเปล่าๆ ทำประโยชน์ให้เขาบ้าง

กินมากขึ้น

หมายถึง ทำอะไรได้อย่างนั้น

กินมากเป็นขี้ขอย กินน้อยเป็นเศรษฐี

หมายถึง ให้รู้จักประหยัดอดออม แล้วจะมี

ใกล้เกลือกินต่าง

หมายถึง มองข้ามหรือไม่รู้ค่าของดีๆ ที่อยู่ใกล้ตัว

เจอะมวยดี เจอะผีเผา เจอะข้าวกิน

หมายถึง พบสิ่งใดทำสิ่งนั้น ปรับตัวไปตามสถานการณ์

น้ำมาปลา กินมด น้ำลดมดกินปลา, น้ำขึ้นปลา กินมด น้ำลดมดกินปลา

หมายถึง โอกาสของใครหรือจังหวะดีของใคร ฝ่ายนั้นก็ย่อมชนะ ความหมาย
อย่างเดียวกับคำว่า "ทีใคร ทีมัน"

เพื่อนกินหาง่าย เพื่อนตายหายาก

หมายถึง เพื่อนแท้หายากกว่าเพื่อนที่คบเพื่อหวังผลประโยชน์

สุกหัวกินหัว สุกหางกินหาง

หมายถึง ได้เท่าไหนก็เอาเท่านั้นก่อน

หวานลิ้นกินตาย

หมายถึง หลงเชื่อคำหวานจะต้องลำบากภายหลัง

อดเปรี้ยวกินหวาน

หมายถึง อดใจไว้ก่อน เพื่อรอสิ่งที่ดีกว่าซึ่งอยู่ข้างหน้า

3.3.2.8 บ่งบอกถึงลักษณะการเอาวัดเอาเปรียบ เช่น

ปลาใหญ่กินปลาเล็ก

หมายถึง ผู้มีอำนาจเหนือกว่าย่อมทำร้ายผู้ที่ด้อยกว่าได้

3.3.2.9 บ่งบอกถึงการบังคับ ช่มแจงจิตใจผู้อื่นให้ทำในสิ่งที่เขาไม่ต้องการ เช่น

ช่มเขาโคขี่นให้กินหญ้า

หมายถึง บังคับจิตใจให้ผู้อื่นทำตามที่ต้องการ

ช่มวัวให้กินหญ้า ช่มม้าให้นอนหลับ

หมายถึง บังคับจิตใจให้ผู้อื่นทำในสิ่งที่เขาไม่ต้องการ

วัวไม่กินหญ้าอย่าช่มเขา

หมายถึง อย่าบังคับในสิ่งที่เขาไม่ยอมทำ

3.3.2.10 บ่งบอกถึงการกินสินบน การทุจริตโดยมิชอบ ข้อราษฎร์บังหลวง เช่น

กินขาม¹⁰

หมายถึง รับสินบน

กินเครื่องเช่น

หมายถึง รับสินบน

กินจนพุงแตก

หมายถึง รับสินบนแล้วมีคนรู้

กินนอกกินใน

หมายถึง เอาประโยชน์ทั้งขึ้นทั้งล่อง ทั้งทางตรงทางอ้อม

กินบ้านกินเมือง

หมายถึง ข้อราษฎร์บังหลวง

ไ่กินข้าวเปลือก, ไ่ไม่กินข้าวเปลือก

หมายถึง รับสินบน, ประชดว่าคนไม่ชอบสินบนนั้นไม่มี

เลี้ยงช้างกินซี่ช้าง

หมายถึง หาผลประโยชน์โดยมิชอบจากงานที่ทำ

¹⁰ ในประกาศรัชกาลที่ 4 เรื่องห้ามไม่ให้เชื้อถือข้าราชการเก่านอกตำแหน่ง มีตอนหนึ่งว่า “ฤๅเจ้าภาชี นายอากรเป็นจีนมีเงินทองมักเข้าจุกยา และเอาขามขมขั่ว ผู้รักษาเมืองกรมการก็ง่อนแง่นไป” คำว่าขมนี่จึงเป็นคำขมเก่า บ่งบอกถึงที่มาของคำว่า “ขาม” เกี่ยวกับสินบนไว้ชัดเจนดี ขมที่ถือว่าเป็นอาหารสำคัญ เป็นความนิยมของคนจีน ดังจะเห็นว่าสมัยก่อนจีนเลี้ยงขม แต่ไทยไม่เลี้ยงเลย การให้ขามเป็นสินบนก็คือให้ขามจริงๆ เป็นการให้มากิน ใครกินขามก็หมายความว่ากินสินบน ต่อมาใครที่รับสินบนอะไรไว้ไม่ว่าจะเป็นเงินทองหรือสิ่งของใด แม้ไม่ใช่ขามก็เรียกเป็น “กินขาม” โดยมีความหมายว่า “กินสินบน” นั่นเอง (สง่า กาญจนาคพันธุ์, 2538: 32)

3.3.2.11 บ่งบอกถึงการเป็นศัตรูกัน ไม่ถูกกัน เช่น

กินใน

หมายถึง ไม่ถูกกันแบบลับๆ

ไม่กินเกลียวกัน

หมายถึง ไม่ถูกกัน มีเรื่องขัดใจกัน

ไม่กินเส้น

หมายถึง ไม่ชอบหน้ากัน

ศรีศิลป์ไม่กินกัน

หมายถึง ไม่ถูกกัน ไม่ลงรอยกัน

3.3.2.12 บ่งบอกถึงการเล่นการพนัน เช่น

กินก่อนล่อนแก่น กินทีหลังนั่งแท่น

หมายถึง เล่นการพนันได้ก่อนอาจเสียคืนอีก ผู้คนกินทีหลังไม่ได้

กินบ่อนนอนบ่อน

หมายถึง เล่นการพนันจัด ถึงขั้นกินนอนในบ่อนการพนันเลยทีเดียว

จากการศึกษาความหมายของสำนวน พบว่าสำนวนจีนที่มีคำ “吃” chī และ “食” shí กับสำนวนไทยที่มีคำว่า “กิน” ประกอบในสำนวน มีทั้งที่มีความหมายโดยตรง และความหมายโดยนัยหรือความหมายแฝง พบว่าสำนวนจีนที่มีคำว่า “吃” chī ประกอบในสำนวนที่มีความหมายแฝงสามารถจำแนกกว้างๆ ได้ 10 หัวข้อ ดังนี้ 1) การยังชีพโดยอาศัยสิ่งใดสิ่งหนึ่ง 2) การประหยัดอดออม 3) ฐานะ ชีวิตความเป็นอยู่ ทั้งร่ำรวย และยากจน 4) ลักษณะนิสัยและลักษณะการดำเนินชีวิต 5) อัจฉา วิชา หีงหวง (ใช้ในเชิงขู่ว่า) 6) การได้รับความทุกข์ ตกอยู่ในสถานการณ์

ยากลำบาก 7) คำสั่งสอนในการประพฤติปฏิบัติตน 8) ลักษณะการเอาวัดเอาเปรียบ 9) การบังคับ ข่มเหงจิตใจผู้อื่น 10) การแสดงอาการตกใจ หวาดกลัว

ส่วนสำนวนจีนที่มีคำว่า “食” shí ประกอบในสำนวนที่มีความหมายแฝงนั้น สามารถ จำแนกกว้างๆ ได้ 9 หัวข้อ ดังนี้ 1) การประหยัดอดออม 2) ความฟุ่มเฟือย สรุ่ยสร้อย 3) ฐานะ ชีวิต ความเป็นอยู่ ทั้งร่ำรวย และยากจน 4) การทำงานหนัก ทำงานหามรุ่งหามค่ำ 5) อาการไม่สบายใจ กินไม่ได้นอนไม่หลับ 6) ความรู้สึกสบายใจ กินได้นอนหลับ 7) การได้รับความทุกข์ ตกอยู่ใน สถานการณ์ยากลำบาก 8) คำสั่งสอนในการประพฤติปฏิบัติตน 9) ลักษณะการเอาวัดเอาเปรียบ

สำหรับสำนวนไทยที่มีคำว่า “กิน” ประกอบในสำนวนที่มีความหมายแฝง ก็สามารถจำแนก กว้างๆ ได้ 12 หัวข้อ ดังนี้ 1) การประกอบอาชีพ การทำมาหากิน 2) ฐานะ ชีวิตความเป็นอยู่ ทั้ง ร่ำรวย และยากจน 3) ความฟุ่มเฟือย สรุ่ยสร้อย 4) ลักษณะนิสัยและลักษณะการดำเนินชีวิต 5) พฤติกรรมเชิงขั้วระหว่างชายหญิง 6) การได้รับความทุกข์ ตกอยู่ในสถานการณ์ยากลำบาก 7) คำสั่งสอนในการประพฤติปฏิบัติตน 8) ลักษณะการเอาวัดเอาเปรียบ 9) การบังคับ ข่มเหงจิตใจ ผู้อื่น 10) การกินสินบน การทุจริตโดยมิชอบ ข้อราษฎร์บังหลวง 11) การเป็นศัตรูกัน ไม่ถูกกัน 12) การเล่นการพนัน

จะเห็นได้ว่า ความหมายแฝงในสำนวนที่มีคำว่า “กิน” ประกอบในสำนวนทั้งในภาษาจีน และภาษาไทย มีทั้งที่มีความหมายคล้ายคลึงกันและแตกต่างกัน ความหมายแฝงที่คล้ายคลึงกันใน ทั้งสองภาษาอย่างชัดเจนคือความหมายแฝงที่บ่งบอกฐานะ ชีวิตความเป็นอยู่ว่าร่ำรวยหรือยากจน เพราะการจะดูว่าใครมีฐานะเช่นไร ก็ดูได้จากอาหารการกินในชีวิตประจำวันของบุคคลผู้นั้น หรือ เมื่อกกล่าวถึงการประกอบอาชีพ การทำมาหากิน สำนวนที่มีคำว่า “กิน” ประกอบในสำนวน ที่มี ความหมายบ่งบอกถึงอาชีพ ก็สามารถสะท้อนภาพให้เห็นอย่างเด่นชัด เพราะมนุษย์ทำงาน ก็เพื่อ หาเงินยังชีพ หารายได้มาซื้ออาหารกิน

ส่วนความหมายแฝงที่แตกต่างกัน เช่น สำนวนจีนสามารถบ่งบอกอาการหึงหวง ตกใจกลัว แต่ความหมายแฝงดังกล่าวไม่ปรากฏในสำนวนไทย ในทางตรงกันข้าม สำนวนไทยสามารถบ่งถึง การเป็นศัตรูกัน ไม่ถูกกัน การเล่นการพนัน แต่ในสำนวนจีนไม่ปรากฏความหมายแฝงดังกล่าว เป็นต้น โดยความแตกต่างนี้อาจมีที่มาจากสภาพสังคม ความรู้สึกนึกคิด และทัศนคติที่แตกต่างกัน ระหว่างคนทั้งสองเชื้อชาติ หรือแม้กระทั่งในสำนวนจีนเอง สำนวนที่มีคำว่า “吃” chī หรือ “食” shí ประกอบในสำนวนก็ยังมีทั้งที่ความหมายคล้ายคลึงกันและแตกต่างกัน โดยการศึกษาเปรียบ เทียบสำนวนระหว่างภาษาทั้งสองในบทต่อไปจะช่วยให้สามารถเข้าใจสำนวนที่มีคำว่า “กิน” ทั้งใน ภาษาจีน และ ภาษาไทย ได้ ดี ยิ่ง ขึ้น

บทที่ 4

การศึกษาเปรียบเทียบสำนวนจีนที่มีคำว่า “吃” และ “食” กับสำนวนไทยที่มีคำว่า “กิน”

สำนวนจีนที่มีคำว่า “吃” chī และ “食” shí ประกอบในสำนวน เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับสำนวนไทยที่มีคำว่า “กิน” ประกอบในสำนวน สามารถแบ่งได้เป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. สำนวนจีนที่มีคำว่า “吃” chī และ “食” shí กับสำนวนไทยที่มีคำว่า “กิน” เหมือนกัน
2. สำนวนจีนที่มีคำว่า “吃” chī และ “食” shí แต่สำนวนไทยใช้คำอื่น
3. สำนวนไทยที่มีคำว่า “กิน” แต่สำนวนจีนใช้คำอื่น

ในการเปรียบเทียบสำนวนจีนและสำนวนไทยซึ่งมีความหมายเหมือนกันหรือคล้ายคลึงกัน ผู้วิจัยจะใช้วิธีเปรียบเทียบดังนี้

1. ยกสำนวนจีนและสำนวนไทย ซึ่งมีความหมายเหมือนกันหรือคล้ายคลึงกันมาเปรียบเทียบเป็นคู่ ๆ และในกรณีที่บางสำนวน ยังมีสำนวนอื่นที่มีความหมายเหมือนกันหรือคล้ายคลึงกัน ก็จะนำมาเขียนรวมไว้ด้วย

2. อธิบายความหมายของสำนวนจีนเปรียบเทียบกับสำนวนไทย โดยแปลสำนวนจีนแบบคำต่อคำ แล้วแปลรวมความอีกครั้งหนึ่ง ในกรณีที่สำนวนจีนเรียงคำต่างจากสำนวนไทยหรือสำนวนจีนนั้นน่าจะเข้าใจตามที่แปลคำต่อคำ

3. เมื่ออธิบายความหมายของสำนวนแล้ว จะยกตัวอย่างประโยคประกอบ โดยประโยคแรกจะเป็นตัวอย่างการใช้สำนวนจีน ประโยคหลังเป็นตัวอย่างการใช้สำนวนไทย นอกจากนี้ ประโยคตัวอย่างประกอบสำนวนจีนจะมีศัพท์อักษร และคำแปลประโยคจากภาษาจีนเป็นภาษาไทยกำกับไว้ด้วย

4.1 จำนวนจีนที่มีคำว่า “吃” chī และ “食” shí กับจำนวนไทยที่มีคำว่า “กิน” เหมือนกัน

จากการรวบรวมจำนวนจีนที่มีคำว่า “吃” chī จำนวน 113 จำนวน¹ และ “食” shí จำนวน 234 จำนวน พบว่าจำนวนจีนที่มีคำว่า “吃” chī กับจำนวนไทยที่มีคำว่า “กิน” เหมือนกัน มี 10 คู่จำนวน และจำนวนจีนที่มีคำว่า “食” shí กับจำนวนไทยที่มีคำว่า “กิน” เหมือนกัน มี 10 คู่จำนวน ดังนี้

4.1.1 จำนวนจีนที่มีคำว่า “吃” chī กับจำนวนไทยที่มีคำว่า “กิน” เหมือนกัน

1) 按牛頭吃不得草

àn niú tóu chī bù dé cǎo

กด วัว หัว กิน ไม่ได้ หญ้า

ความหมาย บังคับจิตใจผู้อื่นให้

กระทำในสิ่งที่คนผู้นั้นไม่ต้องการ

เปรียบเหมือนพยายามกดหัววัวให้กิน

หญ้า ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์อย่างใด

ข่มเขาโคขืนให้กินหญ้า

ความหมาย จับเขาโคกดบังคับให้

กินหญ้า เมื่อนำมาใช้กับคน หมายถึง

บังคับขืนใจให้ทำในสิ่งที่คนผู้นั้นไม่

ต้องการ

ประโยคตัวอย่าง

俗話說：“按牛頭吃不得草”，婚姻是人的終生大事，父母應該讓孩子自己選擇，如果你兒子不願意結婚的話，那就算了。 ²

Súhuà shuō: “àn niú tóu chī bù dé cǎo”, hūnyīn shì rén de zhōngshēng dàshì, fùmǔ yīnggāi rangháizi zìjǐ xuǎnzé, rúguǒ nǐ érzi bù yuànyì jiéhūn de huà, nà jiù suàn le ba.

สุภาษิตจีนว่าไว้ “กดหัววัวให้กินหญ้าไม่ได้” การแต่งงานถือเป็นเรื่องใหญ่ของชีวิต พ่อแม่ควรปล่อยให้ลูกได้ตัดสินใจเลือกเอง ถ้าลูกชายเธอไม่เต็มใจจะแต่งงาน ก็อย่าไปบังคับเขาเลย

¹ จำนวนจีนที่รวบรวมนำมาศึกษา สามารถดูรายนามหนังสือได้จากหัวข้อ ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย จากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ หน้า 3 และสามารถดูรายการจำนวนทั้งหมดได้ที่ภาคผนวก ก ท้ายเล่ม

² ประโยคตัวอย่างภาษาจีนในบทนี้ หากประโยคใดไม่มีการกำกับแหล่งที่มาไว้ หมายถึงผู้วิจัยเป็นผู้แต่งเอง โดยมีอาจารย์ Hong Yan จากมหาวิทยาลัยซีหนาน (西南大學) ของจีน ประเทศจีน เป็นผู้ช่วยตรวจทาน

สุภาภิตว่าไว้ ออย่า “ข่มเขาโคชินให้กินหญ้า” การแต่งงานถือเป็นเรื่องใหญ่ของชีวิต พ่อแม่ควรปล่อยให้ลูกได้ตัดสินใจเลือกเอง ถ้าลูกชายเธอไม่เต็มใจจะแต่งงาน ก็อย่าไปบังคับเขาเลย

2) 不吃羊肉空惹一身膻

bù chī yángròu kōng rě yī shēn shān

ไม่ กิน เนื้อแพะ เปล่า ก่อให้เกิด หนึ่ง ร่างกาย กลิ่นสาบ

ความหมาย ไม่ได้กินเนื้อแพะ แต่ร่างกายกลับเหม็น

กลิ่นสาบแพะ หมายถึง ตนไม่ได้ผลประโยชน์อะไรแล้ว

ยังต้องพลอยมาเสียหายอีกด้วย

เนื้อไม่ได้กิน หนึ่งไม่ได้รอง

นั่ง เอากระดูกมาแขวนคอ³

ความหมาย ไม่มีส่วนได้ผล

ประโยชน์แก่ตนเอง แต่กลับ

ต้องพลอยมาเดือดร้อน

เสียหายถึงตัวด้วย ส่วนนวนนี้

บางครั้งจะใช้ว่า เนื้อไม่ได้กิน

หนึ่งไม่ได้รองนั่ง กระดูกแขวน

คอ

ประโยคตัวอย่าง

這種事情我不會去做的，省得不吃羊肉空惹一身膻。

Zhè zhǒng shì qing wǒ bù huì qù zuò de, shěng de bù chī yángròu kōng rě yī shēn shān.

ฉันไม่มีทางยอมทำเรื่องนี้หรอก กลัวว่าจะกลายเป็น ไม่ได้กินเนื้อแพะ เนื้อตัวยังเหม็น กลิ่นสาบแพะ

³ ต้นกำเนิดของสำนวนนี้มาจากโจรที่ลักขโมยควายมาฆ่า โดยขโมยเอาเนื้อหนังไป เหลือแต่กระดูกทิ้งไว้ เมื่อทางการตามมาพบกระดูกควายที่ทิ้งไว้ ก็จับกุมเอาคนที่อยู่ใกล้กระดูกนั้นไปด้วย จึงเกิดเป็นคำพูดว่า “เนื้อไม่ได้กิน หนึ่งไม่ได้รองนั่ง เอากระดูกมาแขวนคอ” คำว่า “แขวนคอ” นั้น มีอยู่ในกฎหมายลักษณะโจรสมัยพระเจ้าอู่ทอง คือไปจับโจรผู้ร้าย แล้วไปเรียกเอาเงินทองคืนจากผู้ร้าย ให้ลงโทษเอาทรัพย์สินนั้นแขวนคอขึ้นหาหิ้งประจาน ตระเวนรอบตลาด “กระดูกแขวนคอ” หมายความว่าตามกฎหมายนั้น สมัยโบราณอาจจะทำจริงก็ได้ แต่เมื่อใช้เป็นสำนวน หมายถึงการเข้าไปพัวพันในเรื่องร้าย จึงต้องรับเคราะห์กรรม ทั้งๆ ที่ตัวเองไม่ได้ผลประโยชน์อะไรเลย (สง่า กาญจนาคพันธุ์, 2538:302)

ฉันไม่มีทางยอมทำเรื่องนี้หรอก เพราะไม่ได้ประโยชน์อะไรแล้วยังอาจมีเรื่องร้ายตามมา
ภายหลัง กลายเป็น **เนื้อไม้ได้กิน หนังไม้ได้รองนั่ง** เอากระดูกมาแขวนคอ

3) 吃 喝 玩 樂

chī hē wán lè

กิน ดื่ม เล่น สุข

ความหมาย กินดื่มเที่ยวเล่นสนุกสนาน

แสวงหาความสุขสบายใส่ตัว

ไม่ทำงานให้เกิดประโยชน์

กินเป็นต้น นอนเป็นประธาน

เที่ยวเป็นประโยชน์

ความหมาย เกียจคร้าน เอาแต่กินกับ

นอนแล้วเที่ยว ไม่ทำงานให้เกิด

ประโยชน์

ประโยคตัวอย่าง

吃喝玩樂可以摧毀一個人的志向，我們得有所警惕。(Méi Méng, 2011:

245)

Chī hē wán lè kěyǐ cuīhuǐ yī gè rén de zhìxiàng, wǒmen děi yǒu suǒ
jǐngtì.

การ**กินดื่มเที่ยวเล่นสนุกสนาน** สามารถทำลายปณิธานของคนได้ เราต้องระมัดระวังให้
ดี

คนเราถ้าเอาแต่**กินเป็นต้น นอนเป็นประธาน เที่ยวเป็นประโยชน์** วันๆ ดีแต่กิน นอน
เที่ยวเล่น ไม่ทำการทำงาน แล้วเมื่อไหร่ถึงจะเจริญ

4) 吃 糠 咽 菜

chī kāng yàn cài

กิน รำ กลิ้น ผัก

ความหมาย รำ คือ ผงเยื่อหรือละออง

เมล็ดข้าวสาร เป็นธัญพืชราคาถูก หมายถึง

ไม่มีเงินแม้แต่จะซื้ออาหารดี ๆ กิน

ดำรงชีวิตอยู่อย่างยากจนข้นแค้น

กัดก้อนเกลือกิน

ความหมาย ตกอยู่ในภาวะลำบาก

ยากจน

สำนวนอื่นในภาษาจีนที่มีความหมายคล้ายคลึงกับสำนวนข้างต้น ตัวอย่างเช่น

短 吃 少 穿

duǎn chī shǎo chuān

ขาด กิน น้อย สวม

ความหมาย ขาดแคลนอาหารและเสื้อผ้า

หมายถึง ฐานะยากจน ชีวิตลำบาก ไม่มีกิน ไม่มีใช้

缺 吃 短 穿

quē chī duǎn chuān

ขาด กิน ขาด สวม

ความหมาย ขาดแคลนอาหารและเสื้อผ้า

หมายถึง ฐานะยากจน ชีวิตลำบาก ไม่มีกิน ไม่มีใช้

缺 吃 少 穿

quē chī shǎo chuān

ขาด กิน น้อย สวม

ความหมาย ขาดแคลนอาหารและเสื้อผ้า

หมายถึง ฐานะยากจน ชีวิตลำบาก ไม่มีกิน ไม่มีใช้

ประโยคตัวอย่าง

我永远也难以忘记我们在家鄉下吃糠咽菜/短吃少穿/缺吃短穿/缺吃少穿

的日子。(Méi Méng, 2011: 246)

Wǒ yǒngyuǎn yě nányǐ wàngjì wǒmen zài jiāxiāngxià **chīkāngyàn**
cài/duǎnchīshǎochuān/quēchīduǎnchuān/quēchīshǎochuān de rìzi.

ฉันไม่มีทางลืมช่วงเวลาที่เราต้องลำบากกินรำกลืนผัก/ขาดแคลนอาหารและ
เสื้อผ้าที่บ้านเกิด

ฉันไม่มีทางลืมช่วงเวลาที่เราใช้ชีวิตอยู่อย่างลำบาก ต้องกัดก้อนเกลือกินที่บ้านเกิด

5) 吃裡爬外

chī lǐ pá wài

กิน ใน ปีน นอก

ความหมาย กินข้างใน ปีนไต่ออกไปข้างนอก
หมายถึง กินข้าวในบ้าน แต่กลับไปช่วยเหลือ
คนนอกบ้าน ไม่กตัญญูรู้บุญคุณคน

กินบนเรือนขึ้นหลังคา

ความหมาย เนรคุณ เป็นผู้ไม่รู้คุณของ
ผู้อื่น

ประโยคตัวอย่าง

他們對你這麼好，這種吃裡爬外的事，我勸你不要做。

Tāmen duì nǐ zhème hǎo, zhè zhǒng **chīlǐpáwài** de shì, wǒ quàn nǐ
bù yào zuò.

พวกเขาดีกับคุณมาก เรื่องกินข้างใน ไต่ออกไปข้างนอกเช่นนี้ ฉันขอร้อง คุณอย่าทำเลย

เขาเลี้ยงดูคุณมาอย่างดี คุณกลับพาลูกสาวเขาหนีไป ทำไมคุณทำเรื่องกินบนเรือนขึ้น
หลังคาเช่นนี้

6) 吃著不盡

chī zhuó bù jìn

กิน สวมใส่ ไม่หมด

ความหมาย อาหารการกินบริบูรณ์
มีเสื้อผ้าสวมใส่ กินใช้เท่าไรก็ไม่หมด
หมายถึง ฐานะดี ร่ำรวย มีกินมีใช้

มีอันจะกิน

ความหมาย ฐานะดี มีกินมีใช้

ประโยคตัวอย่าง

他家真的很有錢，天天過著吃著不盡的富貴生活。

Tā jiā zhēnde hěn yǒu qián, tiāntiān guòzhe **chīzhuóbùjìn** de
fùguì shēnghuó.

ครอบครัวของเขามีเงินมาก ทุกวันมีกินใส่ไม่หมด ใช้ชีวิตอย่างร่ำรวยสุขสบาย

ครอบครัวของเขา ร่ำรวยมาก เป็นผู้มีอันจะกิน ใช้ชีวิตอย่างสุขสบาย

<p>7) 大魚 吃 小魚, 小魚 吃 蝦米
 dà yú chī xiǎo yú, xiǎo yú chī xiāmǐ
 ใหญ่ ปลา กิน เล็ก ปลา เล็ก ปลา กิน กุ้งฝอย
 <u>ความหมาย</u> ปลาใหญ่ย่อมกินปลาเล็กและปลาเล็ก
 ก็ย่อมจะกินกุ้งฝอยต่อ หมายถึง ธรรมชาติของผู้มี
 อำนาจ ย่อมข่มเหงรังแกคนที่ไม่มีทางสู้</p> | <p>ปลาใหญ่กินปลาเล็ก
 <u>ความหมาย</u> ธรรมชาติของผู้มี
 อำนาจ ย่อมข่มเหงรังแกคนที่
 ไม่มีทางสู้</p> |
|--|---|

ประโยคตัวอย่าง

社會就是這樣，大魚吃小魚，小魚吃蝦米。如果不想被別人吃掉，就祇能不斷吃掉別人。

Shèhuì jiùshì zhèyàng, dàyúchīxiǎoyú, xiǎoyúchīxiāmǐ. rúguǒ bù xiǎng bèi biérén chīdiào, jiù zhǐnéng bùduàn chīdiào biérén.

สังคมก็เป็นเช่นนี้ ปลาใหญ่กินปลาเล็ก ปลาเล็กกินกุ้งฝอย ถ้าไม่ยอมถูกคนอื่นเอารัดเอาเปรียบ ก็ต้องชิงเป็นฝ่ายเอาเปรียบเขาเสียก่อน

สังคมก็เป็นเช่นนี้ ปลาใหญ่กินปลาเล็ก ถ้าไม่ยอมถูกคนอื่นเอาเปรียบ ก็ต้องชิงเป็นฝ่ายเอาเปรียบเขาเสียก่อน

<p>8) 好 吃 懶 做
 hào chī lǎn zuò
 ชอบ กิน เกียจคร้าน ทำงาน
 <u>ความหมาย</u> 好 ในที่นี้อ่านว่า hào แปลว่า
 ชอบ โปรดปราน หมายถึง ชอบที่จะกิน
 เรื่องกินเท่าไรเท่ากัน แต่เกียจคร้านใน
 การทำงาน</p> | <p>การกินการอยู่ใครไม่สู้พ่อ
 การพวยการถ่อพ่อไม่สู้ใคร
 <u>ความหมาย</u> เก่งเรื่องกินอย่างไม่มีใครสู้
 ได้ทั้งนั้น แต่เรื่องทำงานยอมแพ้ ไม่สู้
 ใครทั้งสิ้น เกียจคร้านในการทำงาน</p> |
|--|--|

ประโยคตัวอย่าง

他年紀輕輕的卻不思進取，整日好吃懶做。(Méi Méng, 2011: 642)

Tā niánjì qīngqīng de què bù sī jìngǔ, zhèngri hòochīlǎnzuo.

เขาอายุยังน้อยอยู่แต่ๆ แต่ไม่เคยมุ่งแสวงหาความก้าวหน้า **ชอบแต่กิน ชี้เกียจทำงาน**

เขารักความสุข สะดวกสบาย ชอบกิน เล่นไปวันๆ ไม่ทำการทำงานอะไรเลย อย่างนี้เข้า
ทำนอง **การกินการอยู่ใครไม่สู้พ่อ การพวยการถ่อพ่อไม่สู้ใคร**

9) 看 菜 吃 飯, 量 體 裁 衣

kàn cài chī fàn, liàng tǐ cái yī

ดู อาหาร กิน ข้าว วัด ตัว ตัด ผ้า

ความหมาย มองเห็นอาหารชนิดใดก็กิน

อาหารชนิดนั้น วัดขนาดร่างกายก่อนแล้ว

จึงค่อยตัดผ้า หมายถึง ปรับตัวไปตาม

สถานการณ์ในขณะนั้น

เจาะมวยตี เจาะผีเผา

เจาะข้าวกิน

ความหมาย ปรับตนเองให้เข้า

กับสภาวะในขณะนั้น

ประโยคตัวอย่าง

我們做任何事都要**看菜吃飯, 量體裁衣**, 根據具體情況辦事。

Wǒmen zuò rènhé shì dōu yào kàncàichīfàn, liàngtǐcáiyī, gēnjù
jùtǐ qíngkuàng bànshì.

ไม่ว่าพวกเราจะทำกิจการงานสิ่งใด **ควรดูอาหารกินข้าว วัดตัวตัดผ้า** ปรับเปลี่ยนไปตาม
สถานการณ์

ไม่ว่าพวกเราจะทำกิจการงานสิ่งใด **ควรยึดหลัก เจาะมวยตี เจาะผีเผา เจาะข้าวกิน**
ปรับเปลี่ยนตัวเองไปตามสถานการณ์เฉพาะหน้า

10) 老 牛 吃 嫩 草

lǎo niú chī nèn cǎo

แก่ วัว กิน อ่อน หญ้า

ความหมาย วัวแก่อยากกินหญ้าอ่อน

หมายถึง ชายแก่มีภรรยาสาว

วัวแก่กินหญ้าอ่อน

ความหมาย ชายแก่มีภรรยา

สาว สำนวนนี้สามารถใช้ว่า

โคแก่กินหญ้าอ่อน ก็ได้

ประโยคตัวอย่าง

所謂“老牛吃嫩草”，指的是一些年過半百的老頭子卻找了年輕貌美的小姑娘做了老婆或情人。

Suǒwèi “lǎoniúchīnèncǎo”，zhǐ de shì yīxiē niánguò bànbǎi de lǎotóuzi què zhǎole niánqīng mào měi de xiǎo gūniáng zuòle lǎopó huò qíng rén.

ที่เรียกกันว่า “วัวแก่กินหญ้าอ่อน” นั้น หมายถึง ชายแก่ที่อายุเลยครึ่งร้อย แต่กลับเสาะแสวงหาเด็กสาว ๆ สวย ๆ อายุน้อยมาเป็นภรรยาหรือคู่รักนั่นเอง

ที่เรียกกันว่า “วัวแก่กินหญ้าอ่อน” นั้น หมายถึง ชายแก่ที่อายุเลยครึ่งร้อย แต่กลับเสาะแสวงหาเด็กสาว ๆ สวย ๆ อายุน้อยมาเป็นภรรยาหรือคู่รักนั่นเอง

4.1.2 ส่วนวจินที่มีคำว่า “食” shí กับส่วนวจินไทยที่มีคำว่า “กิน” เหมือนกัน

1) 自食其言

zì shí qí yán

ตนเอง กิน ของตน คำพูด

ความหมาย กลืนกินคำพูดของตนเอง

หมายถึง ไม่รักษาสัญญา พูดจากลับกลอก

พูดแล้วทำไม่ได้อย่างที่พูด

บัววนน้ำลายแล้วกลืนกิน

ความหมาย พูดจากลับกลอกโลเล พูด

แล้วกลับคำ ไม่ทำตามที่พูด

ประโยคตัวอย่าง :

我已與人約好了，您卻攔著不讓去，這不是使我自食其言嗎？(Méi

Méng, 2011: 2054)

Wǒ yǐ yǔ rén yuē hǎo le, nín què lánzhe bù ràng qù , zhè bù shì shǐ wǒ zìshíqíyán ma?

ฉันนัดกับเขาเรียบร้อยแล้ว แต่คุณกลับขัดขวางไม่ให้ฉันไป นี่จะไม่เท่ากับว่าฉันกลายเป็นคนกินคำพูดตัวเองหรือ

ฉันสัญญากับเขาเรียบร้อยแล้ว แต่คุณทำให้ฉันผิดสัญญา เท่ากับว่าฉันต้องกลายเป็นคน
 บ้วนน้ำลายแล้วกลืนกิน

2) 強 食 弱 肉

qiáng shí ruò ròu

แข็งแรง กิน อ่อนแอ เนื้อ

ความหมาย ผู้ที่แข็งแรงกว่าจะกินผู้ที่

อ่อนแอกว่า หมายถึง ธรรมชาติของผู้มีอำนาจ

ย่อมข่มเหงรังแกคนที่ไม่มีทางสู้

ปลาใหญ่กินปลาเล็ก

ความหมาย ธรรมชาติของผู้มีอำนาจ

ย่อมข่มเหงรังแกคนที่ไม่มีทางสู้

สำนวนข้างต้น บางครั้งก็มีการสลับลำดับคำและใช้ว่า

弱 肉 強 食

ruò ròu qiáng shí

อ่อนแอ เนื้อ แข็งแรง กิน

ความหมาย ผู้ที่แข็งแรงกว่าจะกินผู้ที่อ่อนแอกว่า

หมายถึง ธรรมชาติของผู้มีอำนาจ ย่อมข่มเหง

รังแกคนที่ไม่มีทางสู้

ประโยคตัวอย่าง :

動物世界是一個強食弱肉/弱肉強食的世界。(Méi Méng, 2011: 1271)

Dòngwù shìjiè shì yī gè qiángshíruòròu/ruòròuqiángshí de shìjiè.

โลกของสิ่งมีชีวิตเป็นโลกแห่ง **ความแข็งแรงกินความอ่อนแอ / ความอ่อนแอถูกความ
 แข็งแรงกิน**

โลกของสิ่งมีชีวิตเป็นโลกของ**ปลาใหญ่กินปลาเล็ก**

3) 並日而食

bìng rì ér shí

รวม วัน แล้ว กิน

ความหมาย สองสามวันรวมยอดกิน

อาหารสักมื้อหนึ่ง

หมายถึง ยากจน ไม่มีจะกิน

อดมือกินมือ

ความหมาย ไม่มีจะกิน

อึดอัดขัดสน ยากจนขั้นแค้น

สำนวนอื่นในภาษาจีนที่มีความหมายคล้ายคลึงกับสำนวนข้างต้น ตัวอย่างเช่น

三旬九食

sān xún jiǔ shí

สาม สิบวัน เก้า กิน

ความหมาย สามสิบวันจึงได้กินข้าวเก้ามื้อ

หมายถึง ฐานะยากจน ชีวิตลำบาก ไม่มีกิน ไม่มีใช้

ประโยคตัวอย่าง :

看著百姓並日而食/三旬九食的慘象，這位仁慈的君主不禁流下淚來。

(Méi Méng, 2011: 120)

Kànzhe bǎixìng bìngrì'érshí/sānxúnjiǔshí de cǎnxiàng, zhè wèi réncí
de jūnzhǔ bù jīn liúxià lèi lái.

มองดูเหล่าราษฎรอันน่าเวทนา หลายวันจึงได้กินข้าวสักครั้ง พระอัสสุชลของพระราชารู้
เปี่ยมด้วยเมตตาที่หลังไหลไม่หยุด

มองดูเหล่าราษฎรอันน่าเวทนา มีชีวิตอยู่อย่างยากลำบาก ต้องอดมือกินมือ พระอัสสุชล
ของพระราชารู้เปี่ยมด้วยเมตตาที่หลังไหลไม่หยุด

4) 粝食粗衣

lì shí cū yī

ข้าวแดง กิน หยาบ เสื้อผ้า

ความหมาย กินข้าวแดง สวมใส่เสื้อผ้า

เนื้อหยาบ หมายถึง ไม่มีเงินจะซื้ออาหาร

และเสื้อผ้าดีๆ ดำรงชีวิตอยู่อย่างยากจน

กัดก้อนเกลือกิน

ความหมาย ตกอยู่ในภาวะลำบาก

ยากจน

สำนวนอื่นในภาษาจีนที่มีความหมายคล้ายคลึงกับสำนวนข้างต้น ตัวอย่างเช่น

衣食不周

yī shí bù zhōu

เสื้อผ้า กิน ไม่ ครบ

ความหมาย เสื้อผ้าอาหารไม่ครบครัน หมายถึง

ฐานะยากจน ชีวิตลำบาก ไม่มีกิน ไม่มีใช้

缺食无衣

quē shí wú yī

ขาด กิน ไม่มี เสื้อผ้า

ความหมาย ขาดแคลนอาหาร และเสื้อผ้า

หมายถึง ฐานะยากจน ชีวิตลำบาก ไม่มีกิน ไม่มีใช้

ประโยคตัวอย่าง

最令他放心不下的，是那些粝食粗衣/衣食不周/缺食无衣的流浪者。

(Méi Méng, 2011: 1222)

Zuì lìng tā fàngxīn bù xià de, shì nàxiē lìshícūyī/yīshíbùzhōu/
quēshíwúyī de liúlàngzhě.

สิ่งที่ทำให้เขารู้สึกเป็นกังวลใจมากที่สุด คือ คนเร่ร่อนไร้บ้านที่ต้องกินข้าวแดงใส่เสื้อผ้า
หยาบ / เสื้อผ้าอาหารไม่ครบ / ขาดแคลนเสื้อผ้าอาหาร เหล่านั้น

สิ่งที่ทำให้เขารู้สึกเป็นกังวลใจมากที่สุด คือ คนเร่ร่อนไร้บ้านที่จำต้องกัดก้อนเกลือกิน
เหล่านั้น

5) 飲水食菽

yǐn shuǐ shí shū

ดื่ม น้ำ กิน ถั่ว

ความหมาย กินน้ำแข็งและถั่ว

หมายถึง ลำบากอดดอม

ไม่สามารถจะหาซื้อของดีๆ

กินได้ ต้องกินแต่อาหารราคาถูก

กินเกลือกินกะปิ⁴ความหมาย อดทนในการกิน ลำบาก

อดดอม ไม่สามารถจะหาซื้อของดีๆ

กินได้ หมายถึง ยากจน มีชีวิตอยู่อย่าง

ลำบากยากแค้น

สำนวนอื่นในภาษาจีนที่มีความหมายคล้ายคลึงกับสำนวนข้างต้น ตัวอย่างเช่น

飲冰食蘗

yǐn bīng shí niè

ดื่ม น้ำแข็ง กิน กิ่งไม้

ความหมาย ดื่มน้ำและกินกิ่งไม้ หมายถึง

ลำบากอดดอมในการกิน ไม่สามารถจะหาซื้อของดีๆ

กินได้ ต้องกินแต่อาหารที่หาได้จากธรรมชาติ

ประโยคตัวอย่าง

這種飲水食菽/飲冰食蘗的生活雖然是清苦的，他卻覺得十分自在輕鬆。

(Méi Méng, 2011: 1856)

Zhè zhǒng yǐnshuǐshíshū/yǐnbīngshíniè de shēnghuó suīrán shì qīngkǔde, tā què juéde shífēn zìzài qīngsōng.

การใช้ชีวิตที่ต้องดื่มน้ำกินถั่ว/ดื่มน้ำกินกิ่งไม้ เช่นนี้ แม้จะยากลำบาก แต่เขากลับรู้สึกเป็นอิสระมาก

⁴ เกลือและกะปิมีราคาถูก ใช้สำหรับปรุงหรือประกอบการทำอาหาร ตามปกติคนเราไม่เอาเกลือหรือกะปิแท้ๆ มากินเป็นกับข้าว แต่เกลือหรือกะปิก็ก็นำมาใช้เป็นอาหารที่กินพออิ่มท้องไปได้เหมือนกัน คนที่จำเป็นต้องอดดอม เพราะไม่สามารถจะหาซื้อของดีกินได้ หรือไม่มีเงินจะซื้อของดีกิน ก็พึ่งเกลือพืงกะปิตี่มีราคาถูกและหาได้ง่ายกิน การทนต่อความลำบากยากแค้น ต้องยอมกินเกลือกินกะปิซึ่งเป็นของที่มีราคาถูกด้วยความจำเป็นหรือความสมัครใจ จึงพูดกันว่า “กินเกลือกินกะปิ” (สง่า กาญจนาคพันธุ์, 2538: 31)

การใช้ชีวิตที่ต้องกินเกลือกินกะปิเช่นนี้ แม้ว่าจะต้องอดอยากยากจน แต่เขากลับรู้สึกเป็นอิสระมาก

6) 食 日 萬 錢

shí rì wàn qián

กิน วัน หมิ่น เงิน

ความหมาย ในหนึ่งวันใช้จ่ายเงินทอง

ในการกินอยู่เป็นจำนวนมาก หมายถึง ร่ำรวย

มีอันจะกิน

ความหมาย ฐานะดี ร่ำรวย

สำนวนอื่นในภาษาจีนที่มีความหมายคล้ายคลึงกับสำนวนข้างต้น ตัวอย่างเช่น

飽 食 暖 衣

bǎo shí nuǎn yī

อิ่ม กิน อบอุ่น เสื้อผ้า

ความหมาย มีอาหารกินจนอิ่ม มีเสื้อผ้าอบอุ่นสวมใส่

หมายถึง ร่ำรวย

ประโยคตัวอย่าง

他出生在貴族之家，食日萬錢/飽食暖衣，哪裡知道百姓的疾苦和國家的困難？ (Méi Méng, 2011: 70)

Tā chūshēng zài guìzú zhī jiā, shírìwànqián/bǎoshínuǎnyī, nǎlǐ zhīdào bǎixìng de jíkǔ hé guójiā de kùnnan?

เขาเกิดในบ้านที่ร่ำรวย วันหนึ่งใช้เงินเรือนหมื่น/กินอิ่มสวมเสื้อผ้าอบอุ่น จะมาเข้าใจความทุกข์ยากของราษฎรและประเทศชาติได้อย่างไรกัน

เขาเกิดในบ้านเศรษฐี เป็นพวกร่ำรวยมีอันจะกิน จะมาเข้าใจความทุกข์ยากของราษฎรและประเทศชาติได้อย่างไรกัน

7) 飽食終日

bǎo shí zhōng rì

อิ่ม กิน ตลอด วัน

ความหมาย กินอิ่มตลอดทั้งวัน หมายถึง

ไม่ต้องทำงานอะไรก็มีกินมีใช้อย่างสุขสบาย

นั่งกินนอนกิน

ความหมาย มีความเป็นอยู่สุขสบาย

โดยไม่ต้องทำมาหากินอะไร

ประโยคตัวอย่าง

年輕人不能總是飽食終日，無所事事。(Méi Méng, 2011: 70)Niánqīng rén bù néng zǒngshì bǎoshízhōngrì, wúsuǒshìshì.คนหนุ่มสาวไม่ควรเอาแต่กินอิ่มตลอดวัน เอ้อระเหยล่อยชาย ไม่ทำการทำงานคนหนุ่มสาวไม่ควรเอาแต่นั่งกินนอนกิน เอ้อระเหยล่อยชาย ไม่ทำการทำงาน

8) 豐衣足食

fēng yī zú shí

อุดมสมบูรณ์ เสื้อผ้า เพียงพอ กิน

ความหมาย อุดมด้วยเสื้อผ้าอาภรณ์ และมีอาหาร

กินเพียงพอ หมายถึง มีชีวิตอยู่อย่างสุขสบาย

อยู่ดีกินดี

ความหมาย มีชีวิตอยู่อย่างสุขสบาย

ประโยคตัวอย่าง

隨著經濟的發展，人民都過上了豐衣足食的生活。(Méi Méng, 2011: 486)Suízhe jīngjì de fāzhǎn, rénmín dōu guòshàngle fēngyīzúshí de shēnghuó.เมื่อเศรษฐกิจเจริญเติบโตขึ้น ประชาชนก็ใช้ชีวิตอย่างดี มีเสื้อผ้ามากมาย อาหาร เพียงพอเมื่อเศรษฐกิจเจริญเติบโตขึ้น วิถีชีวิตของประชาชนก็เปลี่ยนเป็นอยู่ดีกินดี

9) 足衣足食

zú yī zú shí

เพียงพอ เสื้อผ้า เพียงพอ กิน

ความหมาย มีอาหารและเสื้อผ้าเพียงพอ

หมายถึง มีฐานะปานกลาง ไม่ถึงกับร่ำรวย

แต่ก็ไม่อดอยากยากจน

พอมีพอกิน

ความหมาย มีฐานะปานกลาง

ไม่ถึงกับร่ำรวย แต่ก็ไม่อดอยากยากจน

ประโยคตัวอย่าง

他一直希望天下的老百姓能夠足衣足食，再沒有人忍飢挨餓。(Méi Méng, 2011: 2064)

Tā yīzhí xīwàng tiānxià de lǎobǎixìng néng gòu zúyīzúshí, zài méi yǒu rén ái jī rěn è.

เขาหวังเพียงแค่ให้ราษฎรทั่วหล้ามีเสื้อผ้าและอาหารเพียงพอ ไม่มีใครต้องหิวโหยอีก

เขาหวังเพียงแค่ให้ราษฎรทั่วหล้าพอมีพอกิน ไม่มีใครต้องหิวโหยอีก

10) 自食其力

zì shí qí lì

ตนเอง กิน ของเขา เรี่ยวแรง

ความหมาย ทำมาหาเลี้ยงชีพด้วย

กำลังของตนเอง ไม่พึ่งพาอาศัยผู้อื่น

หากินโดยลำแข้ง

ความหมาย ทำมาหาเลี้ยงชีพด้วย

กำลังของตนเอง ไม่พึ่งพาอาศัยผู้อื่น

ประโยคตัวอย่าง

你不要總想著依靠別人，應該自食其力。(Méi Méng, 2011: 2054)

Nǐ bù yào zǒng xiǎngzhe yīkào biérén, yīnggāi zìshíqílì.

เธอจะคิดแต่พึ่งพาอาศัยคนอื่นไม่ได้ ต้องกินเรี่ยวแรงของตนเอง

เธอจะคิดแต่พึ่งพาอาศัยคนอื่นไม่ได้ ต้องหากินโดยลำแข้งของตนเอง

4.2 จำนวนจีนที่มีคำว่า “吃” chī และ “食” shí แต่จำนวนไทยใช้คำอื่น

จากการรวบรวมจำนวนที่มีคำว่า “吃” chī จำนวน 113 จำนวน และ “食” shí จำนวน 234 จำนวน พบว่าจำนวนจีนที่มีคำว่า “吃” chī แต่จำนวนไทยใช้คำอื่น มี 8 คู่จำนวน และจำนวนจีนที่มีคำว่า “食” shí แต่จำนวนไทยใช้คำอื่น มี 4 คู่จำนวน ดังนี้

4.2.1 จำนวนจีนที่มีคำว่า “吃” chī แต่จำนวนไทยใช้คำอื่น

- 1) 不聽老人言，吃虧在眼前 เดินตามหลังผู้ใหญ่ หมาไม่กัด
 bù tīng lǎo rén yán, chīkuī zài yǎn qián ความหมาย ประพจน์ตาม
 ไม่ ฟัง แก่ คน พูด เสียหาย ที่ ดวงตา ข้างหน้า อย่างผู้ใหญ่ ย่อมปลอดภัย
ความหมาย ไม่ยอมฟังผู้ใหญ่ตักเตือนสั่งสอน (ราชบัณฑิตยสถาน,
 จึงได้รับความเสียหายทันตาเห็น 2542:30)

จำนวนอื่นในภาษาจีนที่มีความหมายคล้ายคลึงกับจำนวนข้างต้น ตัวอย่างเช่น

不聽老人言，吃苦在眼前
 bù tīng lǎo rén yán , chīkǔ zài yǎn qián
 ไม่ ฟัง แก่ คน พูด กินความลำบาก ที่ ดวงตา ข้างหน้า
ความหมาย ไม่ยอมฟังผู้ใหญ่ตักเตือนสั่งสอน
 จึงได้รับความยากลำบากทันตาเห็น

ประโยคตัวอย่าง

我說這話是為你好，俗話說“不聽老人言，吃虧在眼前/不聽老人言，吃苦在眼前”你可要小心點兒。(Xú Zōngcái hé Yìng Jùnlíng, 2006: 80)

Wǒ shuō zhè huà shì wèi nǐ hǎo, sùhuà shuō bù tīng lǎorén yán, chīkuī zài yǎn qián/bù tīng lǎorén yán, chīkǔ zài yǎn qián nǐ kě yào xiǎoxīn diǎnr.

ที่ฉันพูดไปก็เพราะว่าหวังดีกับเธอ คำโบราณว่าไว้ ไม่ฟังคนแก่พูด ในอนาคตจะเกิดความเสียหาย/ไม่ฟังคนแก่พูด จะลำบากในภายหน้า เธอต้องระวังให้ดี

เธอควรทำตามที่คุณพ่อแนะนำ โบราณว่าไว้ เดินตามหลังผู้ใหญ่ หมาไม่กัด

2) 狗 改 不 了 吃 屎

gǒu gǎi bù liǎo chī shǐ

สุนัข แก้ไข ไม่ได้ กิน ชี้

ความหมาย สุนัขมีนิสัยชอบกินสิ่งสกปรก

เป็นพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไม่ได้

เปรียบเหมือนนิสัยสันดานของคน

ที่เปลี่ยนแปลงได้ยาก

สัญชาติหมาดขี่ไม่ได้

ความหมาย คนที่มีนิสัยชอบประพฤติ

ชั่ว ก็อดที่จะทำชั่วเช่นเดิมไม่ได้

ประโยคตัวอย่าง

你不是發誓不再打牌了嗎? 狗改不了吃屎! 被警察抓住就活該了!

Nǐ bù shì fāshì bù zài dǎpái le ma? gǒu gǎi bù liǎo chī shǐ!

bèi jǐngchá zhuāzhù jiù huógāi le!

เธอสาบานแล้วไม่ใช่หรือว่าจะไม่เล่นไพ่อีก หมาแก้ไขไม่ได้ที่จะกินชี้ ถูกตำรวจจับก็สมควรแล้วเธอสาบานแล้วไม่ใช่หรือว่าจะไม่เล่นไพ่อีก สัญชาติหมาดขี่ไม่ได้ ถูกตำรวจจับก็สมควรแล้ว

3) 吃 五 谷 想 六 谷

chī wǔ gǔ xiǎng liù gǔ

กิน ห้า ธัญพืช คิด หก ธัญพืช

ความหมาย พอได้กินธัญพืชห้าชนิด

ก็คิดจะกินหกชนิด หมายถึง

มีความต้องการไม่สิ้นสุด

โลกอยากได้ไม่สิ้นสุด

ได้คิบจะเอาศอก

ความหมาย ต้องการได้มากกว่าที่ได้

มาแล้ว โลกไม่มีที่สิ้นสุด

ประโยคตัวอย่าง

人心不平，有千錢想萬錢，有萬錢想萬萬錢，吃五谷想六谷，這個經理就是其中之一。

Rén xīn bù píng, yǒu qiān qián xiǎng wàn qián, yǒu wàn qián xiǎng wàn wàn qián, chī wǔ gǔ xiǎng liù gǔ, zhègè jīnglǐ jiùshì qí zhōng zhī yī.

จิตใจคนเราไม่เคยสงบสุข มีเงินพันก็อยากมีเงินหมื่น พอมีเงินหมื่นก็อยากมีเงินแสน ได้กินธัญพืชห้าชนิด ก็คิดอยากกินหกชนิด ผู้จัดการท่านนี้ก็เป็นหนึ่งในคนเหล่านั้น

คนเราไม่รู้จักพอ บริษัทยอมเพิ่มเงินสวัสดิการให้ตามคำขอ พนักงานก็เรียกร้องจะขอขึ้นเงินเดือนอีก เข้าทำนองได้คืบจะเอาศอก

4) 癩蛤蟆 想 吃 天鵝 肉

lāiháma xiǎng chī tiān'é ròu
คางคก คิด กิน หงส์ เนื้อ
ความหมาย ชายที่มีฐานะต่ำต้อยต่ำ
หมายปองหญิงสูงศักดิ์ เปรียบเหมือน
เป็นแค่คางคก แต่อยากกินเนื้อหงส์

กระต่ายหมายจันทร์⁵

ความหมาย กระต่ายเป็นตัวแทนของ
ชายที่ต่ำต้อย ส่วนพระจันทร์ หมายถึง
หญิงสูงศักดิ์ จำนวนนี้จึงหมายถึงชาย
ที่หมายปองหญิงสูงศักดิ์

ประโยคตัวอย่าง

小林又漂亮又有才，家裡也很富，你想跟她結婚，這不就是 “癩蛤蟆想吃天鵝肉” 嗎？

Xiǎo Lín yòu piàoliang yòu yǒu cái, jiālǐ yě hěn fù, nǐ xiǎng gēn tā jiéhūn, zhè bù jiùshì “lāiháma xiǎng chī tiān'é ròu” ma?

⁵ การเปรียบชายต่ำศักดิ์เป็นกระต่าย หญิงสูงศักดิ์เป็นดวงจันทร์ เริ่มมีมาแต่เมื่อไรไม่ทราบ ในสมัยกรุงศรีอยุธยา เมื่อพูดถึงชายที่หมายหญิงสูงศักดิ์ ก็นิยมเอากระต่ายกับดวงจันทร์มาเปรียบเป็นที่รู้จักกันดีมาแต่โบราณ และนิยมใช้ความเปรียบดังกล่าวจวบจนปัจจุบัน ดังปรากฏในบทกลอนจากวรรณคดีเรื่อง อิเหนา ว่า

อกเอ๋ยจนจิตรคิดขัดสน

ด้วยเป็นคนบุญน้อยวาสนา

เหมือนกระต่ายหมายชมจันทร์

อันสูงสุดสายตาอยู่เต็มไถล (สง่า กาญจนาค

เสี่ยวหลินทั้งสวย ทั้งเก่ง ทางบ้านก็ร่ำรวย เธอคิดจะแต่งงานกับเขา จะไม่กลายเป็น
“คางคกอยากกินเนื้อหงส์” หรือหรือ

เขาอยากแต่งงานกับเสี่ยวหลินที่ทั้งสวย ทั้งเก่ง ทางบ้านก็ร่ำรวย จะไม่กลายเป็น
“กระต่ายหมายจันทร์” หรือหรือ เพราะเขาทั้งขี้ริ้ว แถมยังยากจน

5) 烏狗吃食, 白狗當災

wū gǒu chī shí, bái gǒu dāng zāi

ดำ สุนัข กิน อาหาร ขาว สุนัข รับ ภัย

ความหมาย สุนัขสีดำแอบขโมยกินอาหาร

แต่สุนัขสีขาวกลับต้องรับโทษแทน

หมายถึง ไม่ได้ทำความผิด

แต่กลับถูกยึดเยียดความผิดให้

แพะรับบาป

ความหมาย ผู้ที่ถูกอุปโลกน์ให้รับ

เคราะห์หรือโทษทัณฑ์แทน ผู้ที่ถูก

ยึดเยียดความผิดให้ คนที่รับเคราะห์

กรรมแทนผู้อื่นที่ทำความผิดนั้น

ประโยคตัวอย่าง

他犯了法，結果卻由我頂罪受罰，“烏狗吃食，白狗當災”，真倒霉！

Tā fànle fǎ, jiéguǒ què yóu wǒ dǐngzuì shòufá, “wū gǒu chī shí,
bái gǒu dāng zāi”, zhēn dǎoméi!

เขาทำผิด แต่กลับเป็นฉันที่ต้องรับโทษแทน หมาดำกินอาหาร หมาขาวรับโทษแทน
โชคร้ายจริงๆ

เขาทำผิด แต่กลับเป็นฉันที่ต้องรับโทษแทน เป็นแพะรับบาป โชคร้ายจริงๆ

- 6) 啞巴吃黃連，有苦說不出 น้ำท่วมปาก
 yǎba chī huánlián, yǒu kǔ shuō bù chū ความหมาย พูดไม่ออก
 คนใบ้ กิน หวงเหลียน มี ทุกข์ พูด ไม่ ออก เพราะความจำเป็น
 ความหมาย คนใบ้ที่กินหวงเหลียน อย่างใดอย่างหนึ่งบังคับ
 สมุนไพรจีนชนิดหนึ่งซึ่งมีรสขมมาก
 จึงมีรสขมอยู่เต็มปากแต่ไม่สามารถบอกใครได้
 เพราะเป็นคนใบ้ เปรียบเหมือนมีความทุกข์อยู่ในใจ
 แต่พูดไม่ออก

ประโยคตัวอย่าง

他為大家做出的犧牲，沒有一個人領情，他真是啞巴吃黃連，有苦說不出。
 (Méi Méng, 2011: 1712)

Tā wèi dàjiā zuòchū de xīshēng, méiyǒu yī ge rén lǐngqíng, tā
 zhēnshì yǎba chī huánlián, yǒu kǔ shuō bù chū.

เขายอมเสียสละเพื่อทุกคน แต่ไม่มีใครที่รู้สึกซาบซึ้ง จึงได้แต่คนใบ้กินหวงเหลียน มี
 ทุกข์พูดไม่ออก

ฉันก็รู้ว่าคุณพอทำผิด แต่ก็เหมือนน้ำท่วมปาก พูดอะไรไม่ออก เพราะไม่อยากเป็นลูก
 ออกตัญญู

- 7) 中 看 不 中 吃 ข้างนอกสุกใส
 zhōng kàn bù zhōng chī ข้างในเป็นโพรง
 ดี มอง ไม่ ดี กิน ความหมาย ภายนอกอาจดูดี
 ความหมาย มองดูภายนอกสวยงาม มีค่า แต่ความเป็นจริงแล้ว ไม่
 แต่กินไม่อร่อย หมายถึง ภายนอกอาจจะดูดี ได้ดีเหมือนที่ตาเห็น
 มีค่า แต่ความเป็นจริงแล้ว ไม่ได้ดีเหมือนที่ตาเห็น

ประโยคตัวอย่าง

這個東西中看不中吃，外表好看，但很不實用。

Zhègè dōngxi zhōngkānbùzhōngchī, wàibiǎo hǎokàn, dàn hěn bù
 shíyòng.

ของขึ้นนี้มองดูสวย แต่กินไม่อร่อย ภายนอกดูดี แต่ใช้งานไม่ได้เลย

ของขึ้นนี้ข้างนอกสวยใส ข้างในเป็นโพรง ภายนอกดูดี แต่ใช้งานไม่ได้เลย

8) 自 討 苦 吃

zì tǎo kǔ chī

ตัวเอง ร้องขอ ทุกข์ กิน

ความหมาย ตนเองร้องขอกินความทุกข์

เปรียบเหมือนร่นหาเรื่องเดือดร้อนใส่ตัว

แกว่งเท้าหาเสี้ยน

ความหมาย หาเรื่องใส่ตัว

ประโยคตัวอย่าง

我讓你別爬樹你偏不聽，現在被馬蜂蜇了，真是自討苦吃。(Méi Méng,

2011: 2055)

Wǒ ràng nǐ bié pá shù nǐ piān bù tīng, xiànzài bèi mǎfēng zhē le, zhēnshì zìtǎokǔchī.

ฉันบอกเธอแล้วว่าอย่าปีนต้นไม้ เธอก็คือไม่ฟัง ตอนนี่ถูกแตนต่อยเข้าให้ ตนเองร้องขอ

กินความทุกข์ จริงๆ เชียว

ฉันบอกเธอแล้วว่าอย่าปีนต้นไม้ เธอก็คือไม่ฟัง ตอนนี่ถูกแตนต่อยเข้าให้ แกว่งเท้าหา

เสี้ยน จริงๆ เชียว

4.2.2 สำนวนจีนที่มีคำว่า “食” shí แต่สำนวนไทยใช้คำอื่น

1) 東食西宿 ⁶	เหยียบเรือสองแคม
dōng shí xī sù	ความหมาย เข้าด้วยทั้งสองฝ่าย
ตะวันออก กิน ตะวันตก ค้างคืน	ฝ่ายใดเพียงพลั่วก็ไปเข้ากับ
ความหมาย กินข้าวทางตะวันออก	อีกฝ่ายหนึ่ง เพื่อเอาตัวรอด
นอนทางตะวันตก หมายถึง	
ไม่ว่าผลประโยชน์ทางไหน ก็ฉฉวน	
แล้วแต่ต้องการเอาไว้เป็นของตนเองทั้งหมด	

ประโยคตัวอย่าง

你就別做東食西宿的美夢了，世界上沒有讓你把好處都佔了的道理。

(Méi Méng, 2011: 404)

Nǐ jiù bié zuò **dōngshíxīsù** de měi mèng le, shìjiè shàng méiyǒu ràng nǐ bǎ hǎochu dōu zhànle de dào li.

เธออย่าได้ฝันจะกินข้าวทางตะวันออก นอนทางตะวันตกเลย ในโลกนี้ไม่มีใครยอมให้เธอได้ประโยชน์จากทั้งสองทางหรอก

เธออย่าได้ฝันจะเหยียบเรือสองแคมเลย ในโลกนี้ไม่มีใครยอมให้เธอได้ประโยชน์จากทั้งสองทางหรอก

⁶ สำนวน “กินทางตะวันออก นอนทางตะวันตก” มีที่มาจากตำราโบราณ 《藝文類聚》 Yi wén lèijù แต่งโดย 歐陽詢 Ōuyáng Xún (ค.ศ.557-641) กวีในสมัยราชวงศ์ถัง ซึ่งกล่าวไว้ว่า แคว้นฉีมีหญิงสาวผู้งดงามเพียบพร้อมนางหนึ่ง ทำให้มีผู้มาสู่ขอพร้อมกันสองราย รายแรกคือครอบครัวที่มีบ้านตั้งอยู่ทางทิศตะวันออก ฐานะร่ำรวย แต่บุตรชายหน้าตาชั่วร้ายชั่วเหี้ย ส่วนรายที่สองคือครอบครัวที่มีบ้านตั้งอยู่ทางทิศตะวันตก มีฐานะยากจน แต่มีบุตรชายรูปร่างหน้าตาหล่อเหลา บิดามารดาของหญิงงามรู้สึกลำบากใจ คิดไม่ตกว่าจะยกบุตรสาวให้ใครดี สุดท้ายจึงเรียกบุตรสาวมาถามความสมัครใจ สิ่งที่ไม่คาดฝันก็คือ บุตรสาวกลับตอบว่า นางสมัครใจจะออกเรือนไปกับชายทั้งสอง โดยยามกลางวันจะไปกินอยู่ที่ครอบครัวตะวันออก ยามกลางคืนจะไปหลับนอนที่ครอบครัวตะวันตก (Méi Méng, 2011: 404)

2) 食肉寢皮

shí ròu qǐn pí

กิน เนื้อ นอน หนัง

ความหมาย เชือดเนื้อมากิน ถลกหนังมา

รองนอน หมายถึง เกลียดชังศัตรูมาก

จนอยากเชือดเนื้อของศัตรูมากิน

ถลกหนังของศัตรูมารองนอน

เกลียดเข้ากระดูกดำ

ความหมาย คำว่า “เข้ากระดูกดำ”

สำนวนมาจากผู้ป่วยโรคฝีดาษหรือไข้

ทรพิษ พิษของโรคนั้นร้ายแรงลึกเข้า

ภายใน ทำให้กระดูกเป็นรอยดำ

ติดอยู่ไม่หาย สำนวนนี้จึงหมายความว่า

เกลียดอย่างลึกซึ้ง เกลียดที่สุด

เกลียดไม่หาย (สง่า กาญจนาคพันธุ์,

2538: 47)

สำนวนอื่นในภาษาจีนที่มีความหมายคล้ายคลึงกับสำนวนข้างต้น ตัวอย่างเช่น

寢皮食肉

qǐn pí shí ròu

นอน หนัง กิน เนื้อ

ความหมาย เชือดเนื้อมากิน ถลกหนังมารองนอน

หมายถึง เกลียดชังศัตรูมากจนอยากเชือดเนื้อ

ของศัตรูมากิน ถลกหนังของศัตรูมารองนอน

ประโยคตัวอย่าง :

他們二人彼此水火不容，甚至到了彼此要食肉寢皮/寢皮食肉的地步。

(Méi Méng, 2011: 1184)

Tāmen èr rén bǐcǐ shuǐ huǒ bùróng, shènzhì dào le bǐcǐ yào
shí ròu qǐn pí / qǐn pí shí ròu de dì bù.

พวกเขาสองคนเหมือนน้ำกับไฟ ชักกันถึงขั้นกินเนื้อนอนหนัง / นอนหนังกินเนื้อ

เขาสองคนเข้ากันไม่ได้เหมือนน้ำกับไฟ ชักกันถึงขั้นเกลียดเข้ากระดูกดำ

3) 食不暇飽

shí bù xiá bǎo

กิน ไม่ ว่าง อิ่ม

ความหมาย ไม่มีเวลาว่างกินข้าว

หมายถึง งานยุ่ง ทำงานหนัก

ตัวเป็นเกลียว

ความหมาย ทำงานหนักมาก ไม่มีเวลา

หยุดพัก เปรียบเหมือนการทำงานมาก

หรือทำงานหลายอย่างพร้อมกัน

จำเป็นต้องหมุนตัวไปมาอยู่ตลอดเวลา

ติดต่อกันไม่มีวันหยุด จึงทำให้ตัวบิด

เป็นเกลียว (บุญศิริ สุวรรณเพชร,

2546: 66)

สำนวนอื่นในภาษาจีนที่มีความหมายคล้ายคลึงกับสำนวนข้างต้น ตัวอย่างเช่น

宵衣旰食

xiāo yī gǎn shí

ดึก เสื้อผ้า กลางคืน กิน

ความหมาย ยังไม่ทันสว่างก็ลุกมาสวมเสื้อผ้า

ตกกลางคืนแล้วจึงได้กินข้าว หมายความว่า

ทำงานหนัก หามรุ่งหามค่ำ

ประโยคตัวอย่าง

總經理這些日子日夜操勞，食不暇飽/宵衣旰食，人已經消瘦了許多，希望你勸勸他多多注意身體。(Méi Méng, 2011: 1360)

Zǒngjīnglǐ zhèxiē rìzi rìyè cāoláo, shíbùxiábǎo/xiāoyīgǎnshí,
rén yǐjīng xiāoshòule xǔduō, xīwàng nǐ quànquan tā duōduō zhùyì
shēntǐ.

หลายวันมานี้ผู้จัดการทำงานหนัก หักโหมมาก ไม่มีเวลาว่างกินข้าว/ใส่เสื้อผ้าแต่เช้า
มืด ค่ำลงจึงกินข้าว ดูลิ ผอมลงไปตั้งเยอะ ได้แต่หวังว่าเธอจะอ่อนนวยหน้าให้รักษาสุขภาพบ้าง

หลายวันมานี้ผู้จัดการทำงานหนัก ยุ่งชนิดตัวเป็นเกลียว ดูลิ ผอมลงไปตั้งเยอะ ได้แต่หวัง
ว่าเธอจะอ่อนนวยหน้าให้รักษาสุขภาพบ้าง

4) 自食惡果

zì shí è guǒ

ตนเอง กิน ความชั่วร้าย ผลลัพธ์

ความหมาย ตนเองทำเลวร้าย

ก็ย่อมต้องได้รับสิ่งเลวร้ายเป็นการตอบแทน

กงเกวียนกำเกวียน

ความหมาย ใช้เป็นคำอุปมา

หมายความว่าเวรสนองเวร กรรมสนอง

กรรม ทำแก่เขาอย่างไร ตนก็อาจจะ

ถูกทำในทำนองเดียวกันอย่างนั้น

เช่นเดียวกับกงเกวียนที่หมุนตามกันไป

ในขณะที่ล้อเกวียนหมุนไป

(ราชบัณฑิตยสถาน, 2542: 2)

สำนวนอื่นในภาษาจีนที่มีความหมายคล้ายคลึงกับสำนวนข้างต้น ตัวอย่างเช่น

自食其果

zì shí qí guǒ

ตนเอง กิน ของเขา ผลลัพธ์

ความหมาย ตนเองทำกรรม

ก็ย่อมต้องได้รับกรรมเป็นเครื่องตอบแทน

ประโยคตัวอย่าง :

他被判入獄，完全是自食惡果/自食其果。(Méi Méng, 2011: 2054)

Tā bèipàn rùyù, wánquán shì zìshí'èguǒ/zìshíqíguǒ.

เขาถูกตัดสินให้จำคุก ทั้งหมดก็เป็นเพราะตนเองกินความเลวร้าย/ตนเองกินความเลวร้ายของตนแท้ๆสมัยหนุ่มๆ เขาเคยทำร้ายคนอื่นไว้มาก ตอนนี้ลูกชายตัวเองโดนทำร้ายเข้าบ้าง นี่แหละ กงเกวียนกำเกวียนแท้ๆ

4.3 สำนวนไทยที่มีคำว่า “กิน” สำนวนจีนใช้คำอื่น

จากการรวบรวมสำนวนไทยที่มีคำว่า “กิน” จำนวน 146 สำนวน⁷ พบว่าสำนวนไทยที่มีคำว่า “กิน” สำนวนจีนใช้คำอื่น มี 7 คู่สำนวน ดังนี้

1) <u>กินขามหมู</u> ⁸	貪 賊 納 賄
<u>ความหมาย</u> รับสินบน	tān zāng nà huì
	โลก สินบน รับ สินบน
	<u>ความหมาย</u> รับสินบน

สำนวนอื่นในภาษาไทยที่มีความหมายคล้ายคลึงกับสำนวนข้างต้น ตัวอย่างเช่น

กินเครื่องเซ่น

ความหมาย เครื่องเซ่น คือ อาหารที่จัดถวายเทพเจ้าหรือเทวดา เช่น หมู เป็ด ไก่ ฯลฯ เพื่อให้เทวดาแก่ทุกขหรือช่วยเหลือ การขอความช่วยเหลือจากบุคคลที่มีอำนาจก็นิยมนำเอาสิ่งของไปให้เป็นสินบนเช่นเดียวกับการเซ่นไหว้เทพเจ้าหรือเทวดา จึงนำการเซ่นเจ้ามาเปรียบเทียบพูดกันว่าคนผู้นั้น “กินเครื่องเซ่น” (สง่า กาญจนาคพันธุ์, 2538: 33)

ประโยคตัวอย่าง

องค์จักรพรรดิมีบัญชาให้ขุนนางชั้นผู้ใหญ่มาตรวจสอบเรื่องข้าราชการที่กินขามหมู/กินเครื่องเซ่นแล้ว ราษฎรจึงรอคอยอย่างมีความหวัง

皇帝已經派出欽差大臣，專來此地查處貪賊納賄的官員，百姓們都翹首以待。（Méi Méng, 2011: 1446）

Huángdì yǐjīng pàichū qīnchāi dàchén, zhuān lái cǐdì cháchǔ tānzāngnàhuì de guānyuán bǎixìngmen dōu qiáoshǒu yǐ dài.

⁷ สำนวนไทยที่รวบรวมนำมาศึกษา สามารถดูรายนามหนังสือได้จากหัวข้อ ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย จากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ หน้า 3 และสามารถดูรายการสำนวนทั้งหมดได้ที่ภาคผนวก ก ทำายเล่ม

⁸ ดูคำอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับสำนวนได้ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ หน้า 48

องค์จักรพรรดิมีบัญชาให้ขุนนางชั้นผู้ใหญ่มาตรวจสอบเรื่องข้าราชการที่**รับสินบน**แล้ว
ราษฎรจึงรอดคยอย่างมีความหวัง

2) **กินปูนร้อนท้อง**⁹

ความหมาย ทำอาการมีพิรุณขึ้นเอง
แสดงอาการเดือดร้อนขึ้นเอง

做 賊 心 虚

zuò zéi xīn xū
เป็น โจร หัวใจ หวั่น

ความหมาย ทำความผิดแล้วรู้สึก
หวาดหวั่น กลัวว่าคนอื่นจะรู้ จึงแสดง
อาการพิรุณให้เห็น เหมือนโจรที่คย
หวาดระแวงกลัวคนจะรู้

ประโยคตัวอย่าง

ฉันยังไม่ได้พูดอะไรเลยสักคำ ทำไมเธอต้องทำตัวเป็นคน**กินปูนร้อนท้อง**ด้วย

一看他躲躲閃閃的眼神，我就知道他是**做賊心虚**。（Méi Méng, 2011:
2078）

Yī kàn tā duǒduǒshǎnshǎn de yǎnshén, wǒ jiù zhīdào tā shì
zuòzéixīnxū.

แค่เห็นเขาซ่อนนหลบสายตา มีพิรุณ ฉันก็รู้ทันทีว่าเขาจะ **เป็นโจรหัวใจหวั่น**

3) **กินรังแตน**

ความหมาย โกรธ อารมณ์เสีย
อะอะเกินกว่าเหตุ

怒 氣 冲 冲

nù qì chōngchōng
โกรธมาก โกรธ ตื่นเต้น

ความหมาย โกรธมาก เดือดดาล

⁹ ส่วนนวนนี้กล่าวกันว่ามาจากตุ๊กแก เพราะตุ๊กแกเมื่อถูกล่อให้กินปูนเข้าไปแล้ว แสดงอาการจ้วเงี้ยว เราเหมาเอาว่ามีร้อนท้อง จึงนำเอามาเปรียบกับคนทำพิรุณไว้ ภายหลังรู้ว่าคนนั้นคนนี้รู้ ก็แสดงอาการร้อนตัว เราจึงเรียกกันว่า “กินปูนร้อนท้อง” (สง่า กาญจนาคพันธุ์, 2538: 42)

ประโยคตัวอย่าง

ไม่รู้เขาไปกินรังแตนมาจากไหน จู่ๆ พอเปิดประตูเข้ามาก็อาละวาดส่งเสียงดังไปทั้งห้อง

他一進門就怒氣沖沖地問我他的車子哪裡去了。(Méi Méng, 2011: 1083)

Tā yī jìn mén jiù nùqì chōngchōng de wèn wǒ tā de chēzi nǎlǐ
qùle.

แค่เขาเปิดประตูเข้ามาก็เดือดดาลมาก ถามฉันว่ารถของเขาหายไปไหนแล้ว

4) ซีไม่ให้หมากิน

ความหมาย ไม่มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
ตระหนี่ถี่เหนียว

一毛不拔

yī máo bù bá

หนึ่ง ขน ไม่ ถอน

ความหมาย ขนเส้นเดียวก็ไม่ยอมให้
ถอน เปรียบเหมือนคนตระหนี่ถี่เหนียว

ประโยคตัวอย่าง

หมอนั่นนะซีไม่ให้หมากิน จะให้เขาเลี้ยงข้าว คงต้องฝืนกลางวันไปเองแน่ๆ

那可是一毛不拔的家伙，要讓他請客，簡直是白日做夢。(Méi Méng, 2011: 1776)

Nà kěshì yīmáobùbá de jiāhuo, yào ràng tā qǐngkè, jiǎnzhí shì
báirìzuòmèng.

หมอนั่นนะขนเส้นหนึ่งก็ไม่ยอมถอน จะให้เขาเลี้ยงข้าว คงต้องฝืนกลางวันไปเองแน่ๆ

5) ศรศิลป์ไม่กินกัน¹⁰

ความหมาย ไม่ถูกกัน ไม่ลงรอยกัน
เข้ากันไม่ได้

冰炭不同爐，

水火不相容

bīng tàn bù tóng lú,
shuǐ huǒ bù xiāng róng
น้ำแข็ง ถ่าน ไม่ ร่วม เตา
น้ำ ไฟ ไม่ เข้ากัน

ความหมาย ของสองสิ่งที่อยู่ร่วมกัน
ไม่ได้ น้ำแข็งกับถ่าน หรือ น้ำกับไฟ
เปรียบเหมือนคนไม่ถูกกัน เข้ากันไม่ได้
ไม่ลงรอยกัน

สำนวนอื่นในภาษาจีนที่มีความหมายคล้ายคลึงกับสำนวนข้างต้น ตัวอย่างเช่น

方枘圓鑿

fāng ruì yuán záo

สี่เหลี่ยม เตี้ยกลม รู

ความหมาย เตี้ยรูสี่เหลี่ยม ย่อมไม่อาจใส่ลงไปในรูทรงกลมได้

เปรียบเหมือนคนเข้ากันไม่ได้ ไม่ลงรอยกัน ไม่ถูกกัน

ประโยคตัวอย่าง

พี่น้องคู่นี้ศรศิลป์ไม่กินกัน ทะเลาะกันได้ทุกวัน เห็นฝ่ายตรงข้ามเมื่อไหร่ก็เหมือนเห็นศัตรู
คู่อาฆาต

¹⁰ สำนวนนี้หมายความว่า เก่งพอกัน ทำอะไรกันไม่ได้ หรือหมายความว่าไม่ถูกกัน ไม่ลงรอยกัน ไม่ชอบกันก็ได้ ต้นกำเนิดของสำนวนนี้มาจากการยิงศรในเรื่องรามเกียรติ์ ตอนพระรามปล่อยม้าอุปกาล พระมงกุฎจับมาขี่ เกิดรบกับหนุมาน หนุมานแพ้ จนในที่สุดพระรามต้องออกไปรบเอง พระรามแผลงศรกลายเป็นเครื่องควาหวานของกิน พระมงกุฎแผลงเป็นข้าวตอกดอกไม้ พระรามแปลกใจจึงว่า

เวียงยุทธนาราวี

ถ้อยที่ศรศิลป์ไม่กินกัน

จงเป็นมิตรไมตรีกันดีกว่า

กุมารออวยารังเกียดเดียวดฉัน

ตามเรื่องก็คือ ทั้งสองฝ่ายใช้ศรทำอะไรกันไม่ได้ จึงได้ว่า “ศรศิลป์ไม่กินกัน” (สง่า กาญจนาคพันธุ์, 2538: 545)

他和他哥哥就是冰炭不同爐，水火不相容/方枘圓鑿，天天總是吵架，看到對方就像是仇人。

Tā hé tā gēge jiùshì bīng tàn bù tong lú, shuǐ huǒ bù xiāng róng/
fāngruìyuánzáo, tiāntiān zǒngshì chǎojià, kàn dào duìfāng jiù xiàng
shì chóurén.

เขากับพี่ชายเหมือนน้ำแข็งกับถ่านไม่ร่วมเตา น้ำไฟไม่เข้ากัน ทะเลาะกันได้ทุกวัน เห็น
เมื่อไหร่ก็เหมือนเห็นศัตรูคู่อาฆาต

6) สาวไส้ให้กาบิน

ความหมาย นำความลับฝ่ายตนไปเปิดเผย
ให้คนอื่นรู้ เป็นการประจานตนเอง
หรือพรรคพวกตน
(ราชบัณฑิตยสถาน, 2542: 86)

家丑外揚

jiā chǒu wài yáng
บ้าน เหม็น ช้างนอก กระจาย
ความหมาย สิ่งที่น่าอับอายในบ้าน นำ
ออกไปกระจายให้คนภายนอกรู้ เปรียบ
เหมือนนำความลับของตนหรือฝ่ายตน
ไปเปิดเผยให้คนภายนอกรับรู้ เป็นการ
ประจานตนเองหรือพรรคพวกตนเอง

ประโยคตัวอย่าง

ถ้าเธอนำความลับของตระกูลไปเปิดเผย ก็เท่ากับสาวไส้ให้กาบินแท้ๆ

所謂家裡的秘密，你們都知道了，千萬不要家丑外揚哦！

Suǒwèi jiāli de mìmì, nǐmen dōu zhīdaole, qiānwàn bù yào
jiāchǒuwàiyáng ò!

ความลับทั้งหมดภายในบ้าน พวกเธอก็ได้รับรู้หมดแล้ว ห้ามนำกลิ่นเหม็นไปกระจาย
นอกบ้านเด็ดขาด

7) **สุกเอาเผากิน**

ความหมาย ทำลวกๆ ทำเอาง่ายๆ เร็วๆ
ทำพอให้เสร็จไปชั่วคราว ไม่ละเอียดประณีต
ทำไม่เป็นล่ำเป็นสัน ไม่ถาวรมั่นคง ฯลฯ
สำนวนนี้เอาการทำอาหารกินมาเปรียบ
เช่น ได้ปลามาแทนที่จะต้มแกง ก็ปิ้งให้สุก
พอกินได้ ได้มันมาแทนที่จะเชื่อมหรือแกงবাদ
ก็เผาให้สุกพอกินได้

馬馬虎虎

mǎ ma hū hū
ม้า ม้า เสือ เสือ
ความหมาย มีทั้งม้าและเสือรวมอยู่ใน
ที่เดียวกัน ไม่จัดแบ่งให้เป็นระเบียบ
เรียบร้อย เปรียบเหมือนทำการ
งานไม่มีความตั้งใจ ไม่ละเอียด
รอบคอบ ทำพอให้ผ่านๆ ไป

ประโยคตัวอย่าง

เธอทำงานแบบสุกเอาเผากินอีกแล้ว จะถูกไล่ออกก็สมควรแล้ว

你再這麼馬馬虎虎出差錯，就該被炒魷魚了。

Nǐ zài zhème mǎmahūhū chū chācuò, jiù gāi bèi chǎoyóuyú le.

เธอทำผิดพลาดแบบม้าม้าเสือเสืออีกแล้ว แบบนี้ถูกไล่ออกก็สมควรแล้ว

บทที่ 5

ภาพสะท้อนจากสำนวนจีนที่มีคำว่า “吃” chī และ “食” shí กับสำนวนไทยที่มีคำว่า “กิน” ประกอบในสำนวน

สำนวนถือเป็นมรดกทางภูมิปัญญา เป็นวัฒนธรรมทางภาษาที่สืบทอดกันมาแต่โบราณ สำนวนจีนและสำนวนไทยที่มีคำว่า “กิน” ประกอบในสำนวนต่างก็มีความโดดเด่นในด้านภาษา และมีเนื้อหาที่สะท้อนให้เห็นถึงสภาพแวดล้อม สภาพชีวิตความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม ตลอดจนมโนทัศน์ และค่านิยมต่างๆ ของทั้งสองประเทศ ซึ่งมีทั้งความคล้ายคลึงกัน และแตกต่างกัน ดังต่อไปนี้

5.1 ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

5.1.1 อาหาร

ประเทศจีนและประเทศไทยตั้งอยู่ในทวีปเอเชีย ทั้งสองประเทศต่างมีความอุดมสมบูรณ์ในแง่ความหลากหลายทางด้านพืชพันธุ์ธัญญาหาร อีกทั้งประเทศจีนและประเทศไทยต่างก็เป็นประเทศเกษตรกรรม ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร แต่ด้วยความแตกต่างทางด้านสภาพภูมิประเทศ สภาพภูมิอากาศ ทำให้การเพาะปลูกและผลิตผลที่ได้แตกต่างกันไปตามสภาพดินฟ้าอากาศ ส่งผลต่อการเลือกใช้วัตถุดิบจากธรรมชาติมาประกอบอาหาร ซึ่งในแต่ละท้องถิ่นก็มีความแตกต่างกันไปด้วย

สำนวนจีนและสำนวนไทยที่มีคำว่า “กิน” ประกอบในสำนวน สามารถสะท้อนให้เห็นถึงวัตถุดิบพื้นบ้านที่นำมาประกอบอาหาร ซึ่งแตกต่างกันออกไปตามประสพการณ์และรสนิยมของคนในท้องถิ่น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

吃	糠	咽	菜	กัดก่อนเกลือกิน
chī	kāng	yān	cài	
กิน	รำ	กลืน	ผัก	

粿	食	粗	衣	กัดก่อนเกลือกิน
li	shí	cū	yī	
ข้าวแดง	กิน	หยาบ	เสื่อผ้า	

飲 水 食 菽

กินเกลือกินกะปิ

yǐn shuǐ shí shū

ดื่ม น้ำ กิน ถั่ว

“จ๋า” คือผงเยื่อหรือละอองเมล็ดข้าวสาร จัดเป็นธัญพืชราคาถูกลง

“ข้าวแดง” หรือข้าวซ้อมมือ คือข้าวเปลือกที่ผ่านการกะเทาะเปลือกโดยการตำในครก ไม่ผ่านการขัดสี ถึงแม้ข้าวแดงจะมีคุณค่าทางโภชนาการสูง แต่ก็ยังมีราคาถูกลงเมื่อเทียบกับข้าวที่ผ่านการขัดสี เพราะข้าวแดงมีลักษณะสีแดงคล้ำ เมล็ดข้าวไม่เรียบ กินแล้วให้สัมผัสหยาบ ไม่นุ่มเหมือนข้าวขัดสี

“ถั่ว” ก็จัดเป็นธัญพืชราคาถูกลง หาได้ง่ายในท้องถิ่น

ในสำนวนจีนจึงใช้ธัญพืชทั้งสาม คือจ๋า ข้าวแดงและถั่ว ซึ่งเป็นวัตถุดิบในท้องถิ่นที่หาง่าย มีราคาถูกลง มาเปรียบเทียบกับคนยากจนที่ไม่มีเงินทองจะซื้ออาหารดีๆ กิน ต้องดำรงชีวิตอยู่อย่างขัดสน

ส่วนในสำนวนไทยใช้ “เกลือ” และ “กะปิ” ในการเปรียบเทียบความยากจน เพราะเกลือและกะปิเป็นวัตถุดิบพื้นบ้าน เป็นของมีราคาถูกลง หาง่าย ปกติใช้เป็นเพียงเครื่องปรุงในการประกอบอาหารเท่านั้น ไม่ได้นำมากินกับข้าว จึงเปรียบเทียบความยากจน การอดทนต่อความลำบากยากแค้นในการกิน ต้องจ่ายออมฟังกเกลือและกะปิที่มีราคาถูกลงและหาได้ง่ายว่า “กินเกลือกินกะปิ” (สง่า กาญจนาคพันธุ์, 2538: 31)

5.1.2 สัตว์

สำนวนในกลุ่มนี้ มาจากการสังเกตพฤติกรรมการกินของสัตว์เลี้ยง เช่น วัว หมู สุนัข และสัตว์ที่มีอยู่ทั่วไปตามธรรมชาติ เช่น ปลา เป็นต้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

按 牛 頭 吃 不 得 草

ชมเขาโคชินให้กินหญ้า

àn niú tóu chī bù dé cǎo

กด วัว หัว กิน ไม่ ได้ หญ้า

老 牛 吃 嫩 草

วัวแก่กินหญ้าอ่อน, โคแก่กินหญ้าอ่อน

lǎo niú chī nèn cǎo

แก่ วัว กิน อ่อน หญ้า

สำนวนเกี่ยวกับพฤติกรรมกรากินของวัวนี้ สะท้อนให้เห็นถึงสภาพชีวิตของคนจีนและคนไทยสมัยก่อน ที่นิยมเลี้ยงสัตว์ประเภทวัวควายไว้ใช้แรงงาน จากนั้นจึงได้สังเกตพฤติกรรมต่างๆ ของสัตว์เวลากินอาหาร แล้วนำมาเปรียบเทียบเป็นสำนวนดังกล่าว

狗 改 不 了 吃 屎 (สัญชาติหมาอดขี้ไม่ได้)¹

gǒu gǎi bù liǎo chī shǐ

สุนัข แก้ไข ไม่ ได้ กิน ขี้

ทัศนคติของคนจีนที่มีต่อสุนัขนั้น คนจีนเห็นว่าสุนัขเป็นสิ่งไม่ดี ดังนั้นจะเห็นได้ว่าสำนวนจีนที่มีคำว่าสุนัข จะมีความหมายไม่ดีเป็นส่วนใหญ่ (พิริยา สุรขจร, 2544: 98) สำนวนนี้กล่าวถึงพฤติกรรมกรากินสิ่งสกปรกของสุนัข ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไม่ได้ เปรียบเหมือนนิสัยสันดานของคนที่ไม่เปลี่ยนแปลงได้ยาก

大 魚 吃 小 魚, 小 魚 吃 蝦 米 ปลาใหญ่กินปลาเล็ก

dà yú chī xiǎo yú, xiǎo yú chī xiā mǐ

ใหญ่ ปลา กิน เล็ก ปลา เล็ก ปลา กิน กุ้งฝอย

ในระบบนิเวศน์ การดำรงอยู่ของสิ่งมีชีวิตต่างๆ มักมีความเกี่ยวข้องกัน โดยที่สิ่งมีชีวิตชนิดหนึ่งกินสิ่งมีชีวิตอีกชนิดหนึ่งเพื่อที่จะดำรงชีวิต เช่น ธรรมชาติของปลาใหญ่ย่อมกินปลาเล็ก และปลาเล็กจะกินกุ้งฝอยต่อ จึงใช้พฤติกรรมกรากินอาหารของปลามาเปรียบเทียบกับลักษณะนิสัยของมนุษย์ กล่าวคือผู้มีอำนาจ ย่อมข่มเหงรังแกคนที่ไม่มีความรู้

นอกจากนี้ยังมีสำนวนไทยที่มีคำว่า “กิน” ประกอบในสำนวน ที่มาจากการสังเกตพฤติกรรมกรากินของสัตว์ ดังตัวอย่าง

กินเหมือนหมู อยู่เหมือนหมา

สำนวนไทย “กินเหมือนหมู อยู่เหมือนหมา” สะท้อนถึงพฤติกรรมกรากินของหมูว่ามูมมามเลอะเทอะ จึงนำมาเปรียบเทียบกับการใช้ชีวิตของคนที่ไม่มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย

¹ สำนวนไทยที่มีความหมายตรงกับสำนวนจีนที่นำมาวิเคราะห์ในบทนี้ ถ้าไม่มีคำว่า “กิน” ประกอบในสำนวน จะใส่เครื่องหมายวงเล็บเอาไว้ เพื่อเป็นที่สังเกต

ชาติเสื้อจับเนื้อกินเอง

เสื้อจัดเป็นสัตว์นักล่าที่มีความสง่างาม รูปร่างปราดเปรียวแข็งแรงน่าเกรงขาม มโนทัศน์ของมนุษย์ที่มีต่อเสื้อนั้น คนมักมองว่าเสื้อคือสัญลักษณ์ของพลังอำนาจ มีศักดิ์ศรีไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่น สามารถออกล่าเหยื่อหากินด้วยตนเอง จึงนำมาใช้เปรียบเทียบกับคนที่ยึดมั่นและถือศักดิ์ศรี แม้จะตกที่นั่งลำบาก มีชีวิตอยู่อย่างยากแค้น ก็ไม่คิดจะพึ่งพาผู้อื่น

5.2 วิธีชีวิต ฐานะ และความเป็นอยู่

5.2.1 บ่งบอกถึงความยากจน

การกินอาหารในชีวิตประจำวันของมนุษย์ สามารถบ่งบอกถึงฐานะและชีวิตความเป็นอยู่ได้อย่างชัดเจน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

短	吃	少	穿	กั้ดกั้อนเกลือกิน
duǎn	chī	shǎo	chuān	
ขาด	กิน	น้อย	สวม	

缺	吃	短	穿	กั้ดกั้อนเกลือกิน
quē	chī	duǎn	chuān	
ขาด	กิน	ขาด	สวม	

衣	食	不	周	กั้ดกั้อนเกลือกิน
yī	shí	bù	zhōu	
เสื้อฝ้า	กิน	ไม่	ครบ	

缺	食	無	衣	กั้ดกั้อนเกลือกิน
quē	shí	wú	yī	
ขาด	กิน	ไม่มี	เสื้อฝ้า	

จากสำนวนที่ยกตัวอย่างข้างต้นนี้ จะเห็นได้ว่า การกล่าวถึงฐานะความยากจนในสำนวนจีนนั้นเน้นย้ำถึงการไม่มีอาหารกินและไม่มีเสื้อฝ้าสวมใส่ ซึ่งมีความแตกต่างจากสำนวนไทยที่กล่าวถึงความยากจน โดยสำนวนไทยจะเน้นเพียงสิ่งเดียวเท่านั้น คือไม่มีอาหารจะกิน

ที่เป็นเช่นนี้เกิดจากความแตกต่างทางด้านภูมิอากาศเป็นหลัก ประเทศจีนประกอบด้วย 4 ฤดู คือ ฤดูใบไม้ผลิ ฤดูร้อน ฤดูใบไม้ร่วง และฤดูหนาว บางท้องที่ในฤดูหนาวจะมีอากาศหนาวจัด แห้งแล้งและมีหิมะตก สภาพอากาศเช่นนี้เองทำให้คนจีนเห็นความสำคัญของเครื่องนุ่งห่มเพื่อ ป้องกันร่างกายจากอากาศหนาวเย็นไม่น้อยไปกว่าอาหาร ส่วนสภาพภูมิอากาศของไทยนั้นตกอยู่ ได้อิทธิพลของลมมรสุมที่พัดจากทะเลเข้าสู่ภาคพื้นทวีป ทำให้มีสภาพอากาศร้อนชื้นและมีฝนตก ชุก อุณหภูมิระหว่าง 3 ฤดู คือ ฤดูร้อน ฤดูฝน และฤดูหนาวไม่แตกต่างกันมากนัก ฤดูร้อนอากาศ ร้อนชื้น ฤดูหนาวอากาศไม่หนาวจัดเหมือนประเทศจีน ทักษะคติของคนไทยที่มีต่อเครื่องนุ่งห่ม จึง นับว่ามีความสำคัญน้อยกว่าอาหาร

ดังนั้น จำนวนเงินที่ใช้เปรียบเปรยถึงฐานะความยากจน จึงมักประกอบด้วยคำพูดแสดง การขาดแคลนอาหารและเครื่องนุ่งห่มเป็นหลัก ขณะที่จำนวนไทยเมื่อกกล่าวถึงความยากจน จะเน้น ที่การขาดแคลนอาหารเพียงประการเดียว เนื่องจากความแตกต่างกันทางด้านสภาพภูมิอากาศ ระหว่างสองประเทศนั่นเอง

5.2.2 บ่งบอกถึงความร่ำรวย

เช่นเดียวกับการบ่งบอกถึงฐานะความยากจน การกินอาหารในชีวิตประจำวันของมนุษย์ก็ สามารถบ่งบอกถึงความร่ำรวยและชีวิตความเป็นอยู่ที่สุขสบาย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

吃	著	不	盡	มีอันจะกิน
chī	zhuó	bù	jìn	
กิน	สวมใส่	ไม่	หมด	

飽	食	暖	衣	มีอันจะกิน
bǎo	shí	nuǎn	yī	
อิ่ม	กิน	อบอุ่น	เสื้อผ้า	

豐	衣	足	食	อยู่ดีกินดี
fēng	yī	zú	shí	
อุดมสมบูรณ์	เสื้อผ้า	เพียงพอ	กิน	

เช่นเดียวกับการบ่งบอกความยากจน เมื่อพูดถึงความร่ำรวย มีฐานะ มีอันจะกิน สำนวนจีนที่กล่าวถึงความร่ำรวย จะให้ความสำคัญกับความอุดมสมบูรณ์ของอาหารและเครื่องนุ่งห่มเป็นสิ่งสำคัญ ขณะที่สำนวนไทยจะให้ความสำคัญกับความอุดมสมบูรณ์ของอาหารเพียงประการเดียว สาเหตุสำคัญก็เนื่องมาจากความแตกต่างกันของสภาพภูมิอากาศระหว่างประเทศจีนและประเทศไทยนั่นเอง

5.2.3 บ่งบอกถึงลักษณะนิสัยในการดำเนินชีวิต

ลักษณะนิสัยในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ สามารถสะท้อนผ่านพฤติกรรมการกินอยู่ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

吃	喝	玩	樂	กินเป็นต้น นอนเป็นประธาน
chī	hē	wán	lè	เที่ยวเป็นปริโยสาน
กิน	ดื่ม	เล่น	สุข	

สำนวนจีนและสำนวนไทยที่กล่าวมาข้างต้น มีความหมายคล้ายคลึงกัน คือสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะนิสัยของคนที่ชอบกินดื่มเที่ยวเล่นสนุกสนาน แสวงหาความสุขสบายใส่ตัว ไม่ทำงานให้เกิดประโยชน์

好	吃	懶	做	การกินการอยู่ใครไม่สู้พ่อ
hào	chī	lǎn	zuò	การพวยการถ่อพ่อไม่สู้ใคร
ชอบ	กิน	เกียจคร้าน	ทำงาน	

สำนวนจีนและสำนวนไทยที่กล่าวมาข้างต้น มีความหมายคล้ายคลึงกัน คือสะท้อนให้เห็นถึงคนที่รักสบาย เรื่องกินแล้วเท่าไรเท่ากัน เก่งไม่มีใครสู้ได้ทั้งนั้น แต่เรื่องทำงานยอมแพ้ ไม่สู้ใครทั้งสิ้น เกียจคร้านในการทำงาน

5.2.4 บ่งบอกถึงสภาพการประกอบอาชีพ

มนุษย์ประกอบอาชีพก็เพื่อหาเงินมาซื้ออาหารเลี้ยงปากท้องตนเอง ในสำนวนที่เกี่ยวข้องกับการทำงานและการประกอบอาชีพจึงมักจะมีคำว่า “กิน” ประกอบในสำนวน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

คุณธรรมพื้นฐานที่มนุษย์ทุกคนควรยึดถือและปฏิบัติตาม การที่บุคคลหนึ่งแบ่งปันอาหารให้เรากิน ก็นับว่าบุคคลผู้นั้นเป็นผู้มีพระคุณ เราไม่ควรจะตอบแทนด้วยการเนรคุณหรือทรยศหักหลัง

看 菜 吃 飯,

เจาะมวยตี เจาะผีเผา เจาะข้าวกิน

量 體 裁 衣

kàn cài chī fàn,

liàng tǐ cái yī

ดู อาหาร กิน ข้าว

วัด ตั้ว ตัด ผ้า

สำนวนทั้งสองภาษานี้มีความหมายคล้ายคลึงกัน คือ มุ่งสอนให้มนุษย์พยายามปรับตัวให้เข้ากับสภาวะการณ์ในขณะนั้น แต่ถ้อยคำในสำนวนมีความแตกต่างกัน โดยในสำนวนจีนจะกล่าวถึงการกินอาหารและการวัดตั้วตัดเสื้อผ้า ส่วนสำนวนไทยกล่าวถึงสามสิ่งคือ การต่อสู้ ความตาย และอาหาร

不 聽 老 人 言,

(เดินตามหลังผู้ใหญ่ หมาไม่กัด)

吃 虧 在 眼 前

bù tīng lǎorén yán,

chīkuī zài yǎn qián

ไม่ ฟัง แก่ คน พูด

กิน เสียหาย ที่ ดวงตา ข้างหน้า

วัฒนธรรมจีนและไทยมีความคล้ายคลึงกันในแง่ของผู้เฒ่าควรเคารพ อ่อนน้อมถ่อมตนต่อผู้ที่มีอายุมากกว่า ผู้ใหญ่นั้นอาบน้ำร้อนมาก่อน ผ่านประสบการณ์ต่างๆ ในชีวิตมามากกว่าเด็ก สำนวนนี้จึงมุ่งสอนให้ผู้เฒ่าเชื่อฟังคำสั่งสอน ประพฤติปฏิบัติตนตามอย่างผู้ใหญ่ เพราะหากไม่ยอมฟังคำผู้ใหญ่ตักเตือน ก็อาจจะได้รับความยากลำบากในอนาคต

不 吃 羊 肉 空 惹 一 身 膻

เนื้อไม่ได้กิน หนังไม่ได้รองนั่ง

bù chī yáng ròu kōng rě yī shēn shān

เอากระดูกมาแขวนคอ

ไม่ กิน เนื้อแพะ เปล่า ก่อให้เกิด หนึ่ง ร่างกาย กลิ่นสาบ

สำนวนนี้กล่าวอ้างอิงถึงแพะ ซึ่งเป็นสัตว์เลี้ยงที่คนจีนนิยมเลี้ยงไว้เพื่อเป็นอาหาร ตามธรรมชาติของแพะเป็นสัตว์ที่มีกลิ่นสาบแรง คนไม่ได้กินเนื้อแพะ แต่ร่างกายกลับเหม็นกลิ่นสาบแพะ จึงเปรียบได้กับการไม่ได้ผลประโยชน์อะไรแล้วยังต้องพลอยมาเสียหายด้วย ต่างจากสภาพสังคมไทยที่ไม่นิยมเลี้ยงแพะไว้เป็นอาหาร คำว่าเนื้อ หนังและกระดูกในสำนวนนี้หมายถึงควาย เพราะเป็นสัตว์ที่คนไทยในสมัยโบราณนิยมเลี้ยงไว้ใช้งานและเป็นอาหาร³

自 食 其 言

บัววน้ำลายแล้วกลืนกิน

zì shí qí yán

ตนเอง กิน ของตน คำพูด

สำนวนนี้หมายถึง กลืนกินคำพูดของตนเอง สำนวนจีนนั้นใช้ “คำพูด” เป็นการเปรียบเทียบถึงสิ่งที่ได้กล่าวออกไปแล้ว แต่มากลับคำในภายหลัง ไม่รักษาคำพูด ส่วนในสำนวนไทยนั้นใช้ “น้ำลาย” แทนการเปรียบเทียบคนที่พูดจากลับกลอก ไม่ทำตามที่พูด

自 討 苦 吃

(แกว่งเท้าหาเสี้ยน)

zì tǎo kǔ chī

ตัวเอง ร้องขอ ทุกข์ กิน

สำนวนจีนใช้การเปรียบเทียบเปรยว่าร้องขอความทุกข์มากินเอง หมายถึง การรณหาเรื่องเดือดร้อนใส่ตัว ส่วนสำนวนไทยใช้คำว่า “เสี้ยน” แทนเรื่องเดือดร้อน คนไทยในสมัยโบราณนิยมใช้ไม้ในการปลูกสิ่งก่อสร้าง ปลูกบ้าน ใช้ทำเครื่องเรือน เครื่องใช้ และพาหนะต่างๆ เช่น เกวียน รถลาก เรือ เป็นต้น เสี้ยนไม้จึงเป็นสิ่งที่พบได้ทั่วไป สามารถสร้างความเดือดร้อนรำคาญให้กับคนได้บ่อยๆ สำนวนไทย แกว่งเท้าหาเสี้ยน จึงหมายถึงหาเรื่องเดือดร้อนใส่ตัว

癩蛤蟆 想 吃 天鵝 肉

(กระต่ายหมายจันทร์)⁴

lāiháma xiǎng chī tiān'é ròu

คางคก คิด กิน หงส์ เนื้อ

³ คำอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับสำนวนได้ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ หน้า 53

⁴ คำอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับสำนวนได้ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ หน้า 69

สำนวนจีนคางคกคิดกินเนื้อหงส์ หมายถึง ชายที่มีฐานะด้อยต่ำหมายปองหญิงสูงศักดิ์ “หงส์” เป็นสัตว์ในเทพนิยายจีน มโนทัศน์ของคนจีนที่มีต่อหงส์นั้น ถือเป็นสัตว์ที่มีรูปร่างสง่างาม เป็นตัวแทนของสตรีสูงศักดิ์ เป็นสิ่งสูงส่งเกินกว่าคนธรรมดาทั่วไปจะอาจเอื้อมหมายปอง ส่วนสำนวนไทยใช้ “ดวงจันทร์” ในการเปรียบเทียบหญิงสูงศักดิ์ ไม่ใช้หงส์ เนื่องจากประเทศไทยสามารถพบเห็นหงส์ได้ยาก ดังนั้นในวัฒนธรรมไทยจึงไม่มีแนวคิดเกี่ยวกับหงส์

5.4 ทักษะคิดและค่านิยมอื่นๆ

ทักษะคิดและค่านิยมของคนจีนและคนไทยที่มีต่อสิ่งต่างๆ ย่อมมีทั้งที่เหมือนกันและแตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อมและสภาพสังคมของแต่ละประเทศ ในหัวข้อนี้จะขอล่าวถึงสำนวนจีนที่มีคำว่า “吃” chī และ “食” shí กับสำนวนไทยที่มีคำว่า “กิน” ประกอบในสำนวน ในบริบทต่างๆ ที่แตกต่างกัน ดังนี้

5.4.1 แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิง

การกินมีความเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิงเป็นอย่างมาก คำศัพท์ที่กล่าวถึงการครองเรือนหรือการใช้ชีวิตคู่ในภาษาจีนและภาษาไทยก็มักจะมีคำว่า “กิน” ประกอบ เช่น 吃喜糖 chī xǐ táng (กินขนมมงคล) หมายถึง การแต่งงาน ส่วนในภาษาไทยก็มี “กินชันหมาก⁵” “กินสี่ถ้วย⁶” หมายถึง การแต่งงานเช่นกัน คนไทยเมื่อแต่งงานเป็นสามีภรรยาทั้งคู่ก็เรียกว่า “อยู่กิน”

ในภาษาจีนและภาษาไทย ล้วนมีสำนวนที่มีคำว่า “กิน” ประกอบในสำนวนที่กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิง แต่จะแตกต่างกันไปตามบริบทของสังคม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

⁵ หมายถึง ได้แต่งงานอย่างมีหน้ามีตา สำนวนนี้มาจากประเพณีผู้ขอแต่งงานของไทยที่มีมาแต่สมัยโบราณ โดยฝ่ายชายต้องจัดขันใส่หมากไปหมั้นไว้ชั้นหนึ่งก่อน ต่อเมื่อถึงวันแต่งงานฝ่ายชายก็จะยกขันหมากไปมอบให้ฝ่ายหญิงอีกครั้ง เรียกว่า ขันหมากเอก ซึ่งประกอบด้วยสิ่งของ ทรัพย์สิน และขนมผลไม้ต่างๆ เมื่อฝ่ายหญิงได้รับไว้แล้วก็จะนำอาหารไปเลี้ยงแขกและแจกจ่าย เพื่อแสดงว่าบุตรสาวของบ้านนี้ได้แต่งงานเป็นหลักฐาน ใครที่มีลูกสาวได้แต่งงาน ก็ได้ชื่อว่า “กินชันหมาก” (สง่า กาญจนาคพันธุ์, 2538: 31)

⁶ ดูคำอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับสำนวนได้ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ หน้า 16

拈 酸 吃 醋⁷
niān suān chī cù
หยิบ เจ็บปวด กิน น้ำส้มสายชู

吃 醋 拈 酸
chī cù niān suān
กิน น้ำส้มสายชู หยิบ เบี้ยว

爭 風 吃 醋
zhēng fēng chī cù
ทะเลาะ ลม กิน น้ำส้มสายชู

สำนวนข้างต้นทั้งสามสำนวนนี้ หมายถึง ความรู้สึกหึงหวง อิจฉา ริษยา ใช้ในกรณีที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างคนรัก

ส่วนในสำนวนไทย มักใช้สำนวนที่มีคำว่า “กิน” ประกอบในสำนวน ในด้านการสะท้อนพฤติกรรมของชายในสังคมไทยในความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับหญิง (วรรณา แสงอร่ามเรือง, 2548: 386) ดังตัวอย่างต่อไปนี้

กินที่ลับไขที่แจ้ง

สำนวนนี้มีความหมายว่ามีเจตนาเปิดเผยให้ผู้อื่นได้รับรู้เรื่องที่ได้กระทำไว้ลับๆ เป็นการคุยเพื่อโอ้อวดต่อหน้าคนทั้งหลายว่าตนเก่งกล้าสามารถ หรือเปิดเผยเรื่องเพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองในทางใดทางหนึ่ง โดยปัจจุบันมักใช้สำนวนนี้ในแง่ผู้ชาย (สง่า กาญจนาคพันธุ์, 2538: 37)

กินน้ำพริกกันถ้วย, กินน้ำพริกถ้วยเดียว

สำนวนนี้มีความหมายว่า ชายมีภรรยาคนเดียว ไม่มีหญิงอื่น เปรียบเหมือนการกินน้ำพริกถ้วยเดิมทุกวัน

⁷ ดูคำอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับสำนวนได้ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ หน้า 26

สมภารกินไก่อัด

สำนวนนี้เปรียบเปรยผู้ชายที่มีตำแหน่งเป็นหัวหน้าหรือผู้บังคับบัญชา แล้วถือโอกาสเกี่ยวพาหญิงสาวที่เป็นผู้ใต้บังคับบัญชา ซึ่งเป็นการกระทำที่ไม่เหมาะสม เพราะถือว่าใช้อำนาจหน้าที่ประพฤติปฏิบัติตนในทางไม่ชอบ

เป็นหนุ่มทั้งแห่ง กินแดงเถาตาย

สำนวนนี้หมายถึง ชายหนุ่มที่อายุน้อย กลับได้ภรรยาเป็นแม่เฒ่าที่อายุมากกว่า

กินน้ำได้ศอก

สำนวนนี้หมายถึง จำต้องยอมเป็นรองเขา ไม่เทียบหน้าเทียมตาเท่า (มักหมายถึงภรรยาที่น้อยกว่าต้องยอมลงให้แก่ภรรยาหลวง)

5.4.2 แสดงถึงสภาพสังคมในช่วงเวลาหนึ่งๆ

หลังจากการปฏิวัติของจีน ปี ค.ศ. 1949 เรื่อยมา สภาพสังคมในประเทศจีนก็เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมาก ในช่วงเวลานี้จึงมีถ้อยคำและสำนวนใหม่ๆ เกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก และในสำนวนเหล่านั้นก็มีสำนวนจีนที่เกี่ยวข้องกับการกินอยู่ด้วย เช่น ตัวอย่างต่อไปนี้

吃大鍋飯

chī dà guō fàn

กิน ใหญ่ หม้อ ข้าว

สำนวนข้างต้นนี้สะท้อนให้เห็นถึงสภาพการดำรงชีวิตของคนจีนในสมัยช่วงปฏิวัติ ช่วงเวลานั้นพรรคคอมมิวนิสต์จีนได้จัดตั้ง 人民公社 rénmíngōngshè คอมมูนประชาชน (People's commune) ขึ้น โดยมีแนวคิดที่ว่า ทรัพย์สินทุกอย่างเป็นของรัฐ นโยบายหลักของคอมมูนประชาชน คือประชาชนทุกคนจะทำงานร่วมกัน โดยให้รวมหน่วยผลิตต่างๆ เป็นหน่วยที่ใหญ่ขึ้น ทั้งในภาคเกษตรกรรมและภาคอุตสาหกรรม ส่วนผลผลิตหรือทรัพย์สินที่ได้จากการทำงานจะไม่มีการแบ่งแยกเป็นของส่วนบุคคล แต่จะถือว่าผลผลิตทั้งหมดนั้นเป็นของรัฐ

คอมมูนประชาชนมีการบริหารจัดการในรูปแบบคล้ายคลึงกับระบบทหาร กล่าวคือ กิจกรรมการทำงานทั้งหมดจะดำเนินไปอย่างมีแบบแผนเคร่งครัด แรงงานทุกคนจะทำงานร่วมกันตามหน้าที่ที่แต่ละคนได้รับมอบหมาย และสิ่งที่คอมมูนประชาชนจะตอบแทนให้แก่แรงงาน คือ

หลักประกันในชีวิตประจำวันที่จะได้รับการดูแลจากรัฐ ตั้งแต่อาหาร เสื้อผ้า ที่อยู่อาศัย การรักษาพยาบาล การศึกษา การเดินทาง สถานเลี้ยงเด็ก บ้านพักคนชรา ฯลฯ (วรศักดิ์ มหัทธโนบล, 2547: 69)

สำนวน 吃大鍋飯 chī dà guō fàn กินข้าวหม้อใหญ่ จึงสะท้อนให้เห็นถึงสภาพสังคมจีนในขณะนั้น คือประชาชนทุกคนไม่มีสิทธิถือครองทรัพย์สินเป็นของตนเอง ทุกคนดำรงชีวิตอยู่ได้ก็ด้วยการดูแลจัดสรรจากรัฐ ทุกคนเปรียบเสมือนเป็นสมาชิกในครอบครัวเดียวกัน กินข้าวในหม้อใหญ่ด้วยกัน

ในปัจจุบัน สำนวนนี้ได้มีการกลายความหมาย โดยใช้กล่าวถึงการทำงานของคนในบริษัทหรือองค์กรใหญ่ๆ ไม่ว่าจะทำงานดีหรือไม่ ไม่ว่าจะขยันหรือขี้เกียจ ก็ไม่ได้รับผลกระทบใดๆ ทั้งสิ้น เพราะมีองค์กรคอยดูแลอยู่แล้ว

ส่วนในสำนวนไทยนั้น ไม่ปรากฏสำนวนที่มีคำว่า “กิน” ประกอบในสำนวน ที่แสดงถึงสภาพสังคมในบางช่วงเวลา แต่จะพบสำนวนไทยที่มีคำว่า “กิน” ประกอบในสำนวน ที่สะท้อนให้เห็นถึงสภาพสังคมแบบเจ้าขุนมูลนาย (วรรณมา แสงอร่ามเรือง, 2548: 380) ดังตัวอย่างต่อไปนี้

กินข้าวร้อนนอนสาย

“กินข้าวร้อน” หมายถึง กินอาหารที่ปรุงสุกใหม่ๆ ได้ทันทีทุกเมื่อ นึกอยากจะกินเมื่อไหร่ก็ได้ “นอนสาย” หมายถึงจะตื่นนอนเมื่อไหร่ก็ได้ ทั้งสองคำรวมกันหมายถึงชนชั้นเจ้าขุนมูลนายที่ทำงานอย่างเป็นอิสระ นึกอยากจะกินก็กินได้ทันที นึกอยากจะตื่นนอนตอนไหนก็ได้ (สง่า กาญจนาคพันธุ์, 2538: 32)

นอนกินบ้านกินเมือง

สำนวนนี้หมายความว่า นอนจนสายแล้วยังไม่ตื่น สำนวนนี้นำชนชั้นเจ้าขุนมูลนายที่เป็นเจ้าเมืองมาเปรียบเทียบ แปลว่า นอนอย่างเจ้าเมือง ซึ่งหมายถึงคนที่เป็นขุนนางใหญ่โตแล้วมักนอนตื่นสาย (สง่า กาญจนาคพันธุ์, 2538: 282)

5.4.3 แสดงถึงความสัมพันธ์ของคนจีนกับคนไทยที่อยู่ร่วมกันในสังคมไทยมาแต่โบราณ

ประเทศจีนกับประเทศไทยนั้นมีความสัมพันธ์และติดต่อกันมาอย่างยาวนานนับแต่อดีตกาล จุดเริ่มต้นคือการค้าขาย ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจีนกับไทยก็มีการติดต่อกันค้าขายระหว่างกันแล้ว นอกจากนี้ในสมัยโบราณ ชาวจีนเป็นจำนวนมากก็ได้อพยพย้ายถิ่นมาตั้งรกรากในประเทศไทย ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ทางสายเลือดระหว่างคนไทยกับคนจีน จึงอาจกล่าวได้ว่าคนจีนกับคนไทยมีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดดุจพี่น้อง

เมื่อคนจีนย้ายถิ่นเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทย ก็ได้นำเอาวัฒนธรรมของจีนมาเผยแพร่ในประเทศไทยด้วย โดยสะท้อนให้เห็นอย่างเด่นชัดผ่านสำนวนไทยที่มีคำว่า “กิน” ประกอบในสำนวน ที่ใช้หมายถึงการกินสินบน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(貪 贓 納 賄)⁸

tān zāng nà huì
โลก สินบน รับ สินบน

กินขามหมู⁹, กินเครื่องเช่น¹⁰

นอกจากนี้ยังมีสำนวนไทยที่หมายถึงกินสินบน คือ สำนวน “ไต่กินข้าวเปลือก” โดยเปรียบเทียบว่า “ไต่ยังกินข้าวเปลือกอยู่ตราบไต่ คนก็ยังคนกินสินบนอยู่ตราบนั้น” เพื่อเน้นว่าการกินสินบนเป็นเรื่องธรรมดาของมนุษย์ (สง่า กาญจนาคพันธุ์, 2538: 64)

ทั้งสามสำนวนไทยข้างต้นมีความหมายเดียวกันว่า “กินสินบน” และแสดงถึงความสัมพันธ์อันใกล้ชิดของคนจีนและคนไทยที่อยู่ร่วมกันในสังคมไทยอย่างใกล้ชิด มีวัฒนธรรมใกล้เคียงกันในเรื่องของการเช่นไหว้สิ่งที่ตนเคารพตามความเชื่อ มีการปฏิบัติในการติดต่อผู้มีอำนาจในลักษณะคล้ายคลึงกัน และมีอิทธิพลต่อกันในด้านการใช้ถ้อยคำในสำนวน (วรรณภา แสงอร่ามเรือง, 2548: 388)

⁸ สำนวนจีนที่มีความหมายตรงกับสำนวนไทยที่นำมาวิเคราะห์ในบทนี้ ถ้าไม่มีคำว่า “吃” chī หรือ “食” shí ประกอบในสำนวน จะใส่เครื่องหมายวงเล็บเอาไว้ เพื่อเป็นที่สังเกต

⁹ ดูคำอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับสำนวนได้ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ หน้า 48

¹⁰ ดูคำอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับสำนวนได้ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ หน้า 77

5.5 มโนทัศน์จากสำนวนที่ปรากฏในภาษาหนึ่ง แต่ไม่ปรากฏในอีกภาษาหนึ่ง

มโนทัศน์จากสำนวนที่ปรากฏในภาษาหนึ่ง แต่ไม่ปรากฏในอีกภาษาหนึ่ง เกิดจากคนทั้งสองเชื้อชาติที่มีความแตกต่างกันไปตามสภาพสิ่งแวดล้อม ความรู้สึกนึกคิด ภูมิหลัง ประสบการณ์ ความเชื่อ ขนบธรรมเนียม ประเพณี ฯลฯ โดยสามารถจำแนกได้เป็น 2 หัวข้อ คือ มโนทัศน์จากสำนวนที่ปรากฏในภาษาจีน แต่ไม่ปรากฏในภาษาไทย และ มโนทัศน์จากสำนวนที่ปรากฏในภาษาไทย แต่ไม่ปรากฏในภาษาจีน

5.5.1 มโนทัศน์จากสำนวนที่ปรากฏในภาษาจีน แต่ไม่ปรากฏในภาษาไทย

5.5.1.1 สำนวนจีนที่มีคำว่า “吃” chī ประกอบในสำนวน แสดงถึงอาการหึงหวง อิจฉาริษยา ใช้ในเชิงขู้สาว ดังตัวอย่าง

吃 醋 拈 酸 อิจฉา ริษยา หึงหวง

chī cù niān suān

กิน น้ำส้มสายชู หยิบ เปรี๊ยะ

拈 酸 吃 醋 อิจฉา ริษยา หึงหวง

niān suān chī cù

หยิบ เปรี๊ยะ กิน น้ำส้มสายชู

爭 風 吃 醋 อิจฉา ริษยา หึงหวง

zhēng fēng chī cù

ทะเลาะ ลม กิน น้ำส้มสายชู

ที่มาของคำว่า 吃醋 chī cù “กินน้ำส้มสายชู”¹¹ มาจากเรื่องเล่าในสมัยโบราณ สืบทอดต่อกันมาเป็นเวลานาน เป็นมโนทัศน์เฉพาะของประเทศ คนจีนเมื่อเอ่ยถึงคำว่า “กินน้ำส้มสายชู” ก็เข้าใจตรงกันทันที ว่าหมายถึงอาการหึงหวง อิจฉา ริษยา ขณะที่มโนทัศน์ของคนไทยไม่มีแนวคิดเกี่ยวกับเรื่องนี้

¹¹ ดูคำอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับสำนวนได้ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ หน้า 26

5.5.1.2 จำนวนจีนที่มีคำว่า “吃” chī ประกอบในจำนวน แสดงถึงอาการตกใจ
หวาดกลัว ดังตัวอย่าง

吃 驚 受 怕

ตกใจกลัว

chī jīng shòu pà

ตกใจ ได้รับ กลัว

大 吃 一 驚

ตกใจมาก

dà chī yì jīng

ใหญ่ กิน หนึ่ง ตกใจ

คำว่า “กิน” นอกจากจะมีความหมายว่า ทำให้ล่องลงลำคอไปสู่กระเพาะแล้ว ยังมี
ความหมายแฝงว่า “ได้รับ” อีกด้วย เพราะการกินก็คือการรับอาหารเข้าสู่ร่างกาย ดังนั้น ทั้งคนจีน
และคนไทยจึงมีมโนทัศน์เกี่ยวกับคำว่า “กิน” เชื่อมโยงความหมายไปถึงการ “ได้รับ” เหมือนกัน แต่
จะแตกต่างกันตรงที่ ในจำนวนจีนใช้คำว่า “กิน” กับอาการตกใจกลัว หมายถึง ได้รับความตกใจ
ถูกทำให้ตกใจ ขณะที่ในจำนวนไทยไม่ใช้คำว่า “กิน” กับอาการตกใจกลัว แต่จะใช้ศัพท์คำอื่นแทน
เช่น ขวัญหนีดีฝ่อ ปอดแหก ชี้ขึ้นสมอง เป็นต้น

5.5.2 มโนทัศน์จากจำนวนที่ปรากฏในภาษาไทย แต่ไม่ปรากฏในภาษาจีน

5.5.2.1 จำนวนไทยที่มีคำว่า “กิน” ประกอบในจำนวน ที่เกี่ยวข้องกับการเล่นพนัน
ดังตัวอย่างต่อไปนี้

กินก่อนล่อนแก่น กินทีหลังนั่งแท่น

เป็นจำนวนในการเล่นการพนันว่าใครกินก่อนมักเสียหมดในตอนสุดท้าย ส่วนคน
กินทีหลังมักได้

กินบ่อนนอนบ่อน

จำนวนนี้ หมายถึง เล่นการพนันจัด บ่อนหมายถึงสถานที่เล่นการพนัน เช่น โรง
บ่อน บ่อนไฟ “กินบ่อน” หมายถึง เมื่อไปเล่นการพนันแล้วก็กินอาหารที่บ่อน กินบ่อนนอนบ่อนจึง

หมายถึงติดการพนันอย่างหนัก กินนอนอยู่อาศัยในบ่อน ไม่กลับบ้านเรือน (สง่า กาญจนาคพันธุ์, 2538: 41)

สำนวนไทยที่มีคำว่า “กิน” ประกอบในสำนวนที่เกี่ยวข้องหรือมีที่มาจากการเล่นพนัน ไม่ปรากฏว่าพบในสำนวนจีนที่มีคำว่า “吃” chī และ “食” shí ประกอบในสำนวน โดยสำนวนจีนที่เกี่ยวข้องกับการเล่นพนันจะใช้ศัพท์คำอื่น ส่วนใหญ่มีความหมายในเชิงสั่งสอนว่าการพนันเป็นสิ่งไม่ดี เช่น 十賭九輸 shídǔjiǔshū “เล่นการพนันสิบครั้ง ต้องเสียเก้าครั้ง” หมายถึง เล่นการพนันนั้นมีแต่เสียมากกว่าได้ หรือ 十賭九騙 shídǔjiǔpiàn “เล่นการพนันสิบครั้ง โดนหลอกเก้าครั้ง” เป็นต้น

5.5.2.2 สำนวนไทยที่มีคำว่า “กิน” ประกอบในสำนวน บ่งบอกถึงการกินสินบน การทุจริตโดยมิชอบ ข้อราษฎร์บังหลวง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

กินขาม

หมายถึง รับสินบน

กินเครื่องเซ่น

หมายถึง รับสินบน

กินจนพุงแตก

หมายถึง รับสินบนแล้วมีศัตรู

กินนอกกินใน

หมายถึง เอาประโยชน์ทั้งขึ้นทั้งล่อง ทั้งทางตรงทางอ้อม

กินบ้านกินเมือง

หมายถึง ข้อราษฎร์บังหลวง

ไก่อินข้าวเปลือก, ไก่ไม่กินข้าวเปลือก

หมายถึง รับสินบน, ประชดว่าคนไม่ชอบสินบนนั้นไม่มี

เลี้ยงช้างกินซี่ช้าง

หมายถึง หาผลประโยชน์โดยมิชอบจากงานที่ทำ

สำนวนไทยที่มีคำว่า “กิน” ประกอบในสำนวนที่เกี่ยวข้องกับการกินสินบน การทุจริตโดยมิชอบ
ข้อราชการบังหลวง ไม่ปรากฏว่าพบในสำนวนจีนที่มีคำว่า “吃” chī และ “食” shí ประกอบใน
สำนวน โดยสำนวนจีนที่เกี่ยวข้องกับการกินสินบน การทุจริต จะใช้ศัพท์คำอื่น เช่น 貪贓納賄
tānzāngnàhuì “รับสินบน” เป็นต้น

5.5.2.3 สำนวนไทยที่มีคำว่า “กิน” ประกอบในสำนวน บ่งบอกถึงการเป็นศัตรูกัน
ไม่ถูกกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

กินใน

หมายถึง ไม่ถูกกันแบบลับๆ แคลงใจ

ไม่กินเกลียวกัน

หมายถึง ไม่ถูกกัน มีเรื่องขัดใจกัน

ไม่กินเส้น

หมายถึง ไม่ชอบหน้ากัน

ศรศิลป์ไม่กินกัน

หมายถึง ไม่ถูกกัน ไม่ลงรอยกัน

สำนวนไทย “ศรศิลป์ไม่กินกัน” มีที่มาจากวรรณคดีเรื่องรามเกียรติ์ ซึ่งเป็นวรรณคดีโบราณ
สืบทอดกันมาเป็นเวลาหลายร้อยปี เป็นมโนทัศน์เฉพาะของคนไทย จึงไม่ปรากฏว่าพบในสำนวน
จีนที่มีคำว่า “吃” chī และ “食” shí ประกอบในสำนวน โดยสำนวนจีนที่แสดงถึงการเป็นศัตรูกัน
ไม่ถูกกันจะใช้ศัพท์คำอื่น เช่น 冰炭不同爐，水火不相容 bīng tàn bù tóng lú, shuǐ
huǒ bù xiāng róng “น้ำกับไฟอยู่ร่วมกันไม่ได้” หมายถึงไม่ถูกกัน ไม่ลงรอยกัน เป็นต้น

จากการวิเคราะห์ข้างต้น จะเห็นว่าการศึกษาเปรียบเทียบสำนวนจีนที่มีคำว่า “吃” chī และ “食” shí กับสำนวนไทยที่มีคำว่า “กิน” ประกอบในสำนวน สามารถสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างสองชนชาติในด้านต่างๆ อาทิ สภาพแวดล้อม สภาพชีวิตความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม ตลอดจนค่านิยมต่างๆ ของทั้งสองประเทศ ซึ่งมีทั้งความคล้ายคลึงกัน และแตกต่างกันไปตามบริบทของแต่ละสังคม

บทที่ 6

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

6.1 สรุปผลการวิจัย

การศึกษาเปรียบเทียบสำนวนจีนที่มีคำว่า “吃” chī และ “食” shí กับสำนวนไทยที่มีคำว่า “กิน” ประกอบในสำนวน ทำให้เห็นลักษณะต่างๆ ของสำนวนในภาษาจีนและภาษาไทย ซึ่งมีทั้งที่คล้ายคลึงกันและแตกต่างกัน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

6.1.1 ความหมายของสำนวนที่มีคำว่า “กิน” ประกอบในสำนวน

สำนวนที่มีคำว่า “กิน” ประกอบในสำนวนมีความเหมือนกันและแตกต่างกันทางด้านความหมายดังต่อไปนี้

6.1.1.1 ความหมายโดยตรง

สำนวนที่มีคำว่า “กิน” ประกอบในสำนวน ทั้งในภาษาจีนและภาษาไทย คำว่า “กิน” ต่างก็มีความหมายเหมือนกัน คือ หมายถึงกิริยาเคี้ยว เคี้ยวกลืน ทำให้ล่วงลงลำคอไปสู่กระเพาะ ตัวอย่างสำนวนจีน เช่น 吃吃喝喝 chī chī hē hē “รับประทานอาหารและดื่มสุรา” ตัวอย่างสำนวนไทย เช่น กินอยู่พวงวาย กินข้างไม่เหลือ กินเสือไม่อิม เป็นต้น

6.1.1.2 ความหมายแฝง

สำนวนที่มีคำว่า “กิน” ประกอบในสำนวน ทั้งในภาษาจีนและภาษาไทยนั้น นอกจากจะมีความหมายโดยตรงแล้ว ยังมีความหมายโดยนัยหรือความหมายแฝงที่เหมือนกันและแตกต่างกันอีกด้วย โดยสามารถสรุปผลการวิจัยในรูปของตาราง ดังนี้

ลำดับ ที่	ความหมายแฝงที่ปรากฏในสำนวน	สำนวนจีนที่มีคำว่า “吃” chī ประกอบ ในสำนวน	สำนวนจีนที่มีคำว่า “食” shí ประกอบในสำนวน	สำนวนไทยที่มีคำ ว่า “กิน” ประกอบ ในสำนวน
1	การประกอบอาชีพ, การยังชีพ โดยอาศัยสิ่งใดสิ่งหนึ่ง	✓	-	✓
2	การประหยัดอดออม	✓	✓	-
3	ฐานะ ชีวิตความเป็นอยู่	✓	✓	✓
4	ลักษณะนิสัย ลักษณะ การดำเนินชีวิต	✓	-	✓
5	อิจฉา วิชา หึงหวง พฤติกรรม ระหว่างชายหญิงในเชิงชู้สาว	✓	-	✓
6	การได้รับความทุกข์ ตกอยู่ใน สถานการณ์ยากลำบาก	✓	✓	✓
7	คำสั่งสอนในการประพฤติ ปฏิบัติตน	✓	✓	✓
8	การเอารัดเอาเปรียบ	✓	✓	✓
9	การบังคับ ข่มเหงจิตใจผู้อื่น	✓	-	✓
10	การแสดงอาการตกใจ หวาดกลัว	✓	-	-
11	ความฟุ่มเฟือย สรุ่ยสร้อย	-	✓	✓
12	ทำงานหนัก หามรุ่งหามค่ำ	-	✓	-
13	อาการไม่สบายใจ กินไม่ได้ นอนไม่หลับ	-	✓	-
14	ความรู้สึกสบายใจ กินได้ นอนหลับ	-	✓	-
15	การกินสินบน การทุจริตโดย มิชอบ ใช้อำนาจรั้งหลวง	-	-	✓
16	การเป็นศัตรูกัน ไม่ถูกกัน	-	-	✓
17	การเล่นการพนัน	-	-	✓

จากตารางด้านบน จะเห็นได้ว่า ความหมายแฝงที่ปรากฏในสำนวนทั้งสามกลุ่ม คือ
สำนวนจีนที่มีคำว่า “吃” chī ประกอบในสำนวน สำนวนจีนที่มีคำว่า “食” shí ประกอบในสำนวน

และสำนวนไทยที่มีคำว่า “กิน” ประกอบในสำนวน ได้แก่ความหมายแฝงที่บ่งบอกถึงฐานะ ชีวิตความเป็นอยู่ การได้รับความทุกข์ ตกอยู่ในสถานการณ์ยากลำบาก คำสั่งสอนในการประพฤติปฏิบัติตน และการเอาวัดเอาเปรียบ

ความหมายแฝงที่ปรากฏในสำนวนสองกลุ่ม แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ 1) สำนวนจีนที่มีคำว่า “吃” chī ประกอบในสำนวนและสำนวนจีนที่มีคำว่า “食” shí ประกอบในสำนวน ได้แก่ความหมายแฝงที่บ่งบอกถึงการประหยัดอดออม 2) สำนวนจีนที่มีคำว่า “吃” chī ประกอบในสำนวนและสำนวนไทยที่มีคำว่า “กิน” ประกอบในสำนวน ได้แก่ความหมายแฝงที่บ่งบอกถึงการประกอบอาชีพ การยังชีพโดยอาศัยสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ลักษณะนิสัย ลักษณะการดำเนินชีวิต ความอิจฉาริษยา หึงหวง พฤติกรรมระหว่างชายหญิงในเชิงขู้สาวและการบังคับ ข่มเหงจิตใจผู้อื่น 3) สำนวนจีนที่มีคำว่า “食” shí ประกอบในสำนวนและสำนวนไทยที่มีคำว่า “กิน” ประกอบในสำนวน ได้แก่ความหมายแฝงที่บ่งบอกถึงความฟุ่มเฟือย สุกฤษฎ์สุราย

ส่วนความหมายแฝงที่ปรากฏในสำนวนเพียงกลุ่มเดียว ได้แก่ 1) สำนวนจีนที่มีคำว่า “吃” chī ประกอบในสำนวนที่บ่งบอกถึงการแสดงอาการตกใจ หวาดกลัว 2) สำนวนจีนที่มีคำว่า “食” shí ประกอบในสำนวนที่บ่งบอกถึงการทำงานหนัก หามรุ่งหามค่ำ อาการไม่สบายใจ กินไม่ได้ นอนไม่หลับและความรู้สึกสบายใจ กินได้นอนหลับ 3) สำนวนไทยที่มีคำว่า “กิน” ประกอบในสำนวนที่บ่งบอกถึงการกินสินบน การทุจริตโดยมิชอบ ข้อราษฎร์บังหลวง การเป็นศัตรูกัน ไม่ถูกกัน และการเล่นการพนัน

6.1.2 สำนวนจีนที่มีคำว่า “吃” chī และ “食” shí กับสำนวนไทยที่มีคำว่า “กิน” ประกอบในสำนวน ซึ่งสื่อความหมายเหมือนหรือคล้ายคลึงกัน

การศึกษาเปรียบเทียบสำนวนจีนที่มีคำว่า “吃” chī และ “食” shí ประกอบในสำนวนกับสำนวนไทยที่มีคำว่า “กิน” ประกอบในสำนวน ซึ่งสื่อความหมายเหมือนหรือคล้ายคลึงกัน สามารถแบ่งได้เป็น 3 ประเภทใหญ่ๆ คือ สำนวนจีนที่มีคำว่า “吃” chī และ “食” shí กับสำนวนไทยที่มีคำว่า “กิน” เหมือนกัน สำนวนจีนที่มีคำว่า “吃” chī และ “食” shí แต่สำนวนไทยใช้คำอื่น และสำนวนไทยที่มีคำว่า “กิน” แต่สำนวนจีนใช้คำอื่น

การศึกษาเปรียบเทียบสำนวนจีนที่มีคำว่า “吃” chī และ “食” shí กับสำนวนไทยที่มีคำว่า “กิน” ประกอบในสำนวน สามารถสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างสองชนชาติในด้านต่างๆ อาทิ สภาพแวดล้อม สภาพชีวิตความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม ตลอดจนค่านิยมต่างๆ ของทั้งสองประเทศ ซึ่งมีทั้งความคล้ายคลึงกันและแตกต่างกัน

6.2 ข้อเสนอแนะ

ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยทำการศึกษาเปรียบเทียบเฉพาะสำนวนจีนที่มีคำว่า “吃” chī และ “食” shí กับสำนวนไทยที่มีคำว่า “กิน” ประกอบในสำนวนในทางความหมายเท่านั้น มิได้มุ่งเน้นศึกษาคำว่า “กิน” ในด้านอื่นๆ ที่ไม่ใช่สำนวน

จากการรวบรวมข้อมูลในระหว่างการเขียนวิทยานิพนธ์พบว่า ยังมีคำประสมที่มีคำว่า “กิน” ทั้งในภาษาจีนและภาษาไทยอีกเป็นจำนวนมาก ที่เมื่อประสมคำแล้วมีความหมายแฝง ซึ่งควรค่าแก่การนำมาศึกษาวิจัยต่อยอด ตัวอย่าง คำในภาษาจีน เช่น 吃瓦片 chī wǎpiàn “ยังชีพโดยการเก็บค่าเช่าบ้าน” 吃喜糖 chī xǐtáng “การแต่งงาน” ตัวอย่างภาษาไทย เช่น “กินข้าวลิง” หมายถึง กินสิ่งที่พอจะหาได้เพราะไปตกอยู่ในที่ที่ไม่มีอาหารจะกิน “กินเปล่า” หมายถึง ได้ประโยชน์เปล่าๆ ไม่ต้องตอบแทน เป็นต้น

นอกจากนี้ ยังมีคำศัพท์อื่นๆ ที่มีความเกี่ยวข้องและใกล้เคียงกับคำว่ากินอีกจำนวนไม่น้อย และควรแก่การศึกษา เช่น 喝 hē “ดื่ม” 吸 xī “ดูดซับ” 吞 tūn “กลืน” หรือคำศัพท์ที่เกี่ยวกับอาหารที่ปรากฏอยู่ในสำนวนของภาษาจีนและภาษาไทย เช่น ข้าว กับข้าว เครื่องดื่ม ผัก ผลไม้ ของหวาน เครื่องปรุงรส การประกอบอาหาร รสชาติของอาหาร ตัวอย่างภาษาจีน เช่น 一飯千金 yīfànqiānjīn “หนึ่งข้าวพันเงิน” หมายถึง การตอบแทนผู้มีบุญคุณกับเรา ต้องตอบแทนให้มาก 酒肉兄弟 jiǔròuxiōngdì “เพื่อนเวลาดื่มเหล้ากินเนื้อ” หมายถึง เพื่อนกิน ตัวอย่างภาษาไทย เช่น “ผักซีโรยหน้า” หมายถึง ไม่ทำดีจริงๆ ทำดีเฉพาะส่วนที่คนอื่นจะเห็น ลวงว่าทุกอย่างเรียบร้อยสมบูรณ์แล้ว ทั้งที่ความจริงไม่ใช่ “दान้ำพริกละลายแม่น้ำ” หมายถึง ใช้จ่ายเงินทองมากมายโดยไร้ประโยชน์ “ข้าวใหม่ปลามัน” หมายถึง อะไรที่เป็นของใหม่ย่อมถือว่าดี มักใช้ในกรณีเพิ่งแต่งงานกันใหม่ๆ เป็นต้น

นอกจากนี้ ยังมีสำนวนจีนอีกเป็นจำนวนมากไม่น้อยที่มีคำอื่นๆ ที่น่าสนใจ เช่น อวัยวะต่างๆ ของมนุษย์ พืช และสำนวนจากวรรณคดีต่างๆ ที่อาจเทียบเคียงได้กับสำนวนไทย แต่ยังไม่เคยมีผู้นำมาศึกษาวิเคราะห์ ดังนั้น จึงควรมีการศึกษาเปรียบเทียบสำนวนระหว่างภาษาทั้งสองในหัวข้อดังกล่าวข้างต้น เพื่อให้การศึกษาเปรียบเทียบสำนวนจีนและสำนวนไทยมีความสมบูรณ์และ

ห ล ก ก ห ล ก ย ยี ง ชี น

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กาญจนา นาคสกุลและคณะ. 2524. การใช้ภาษา. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เคล็ดไทย.
- จุไรรัตน์ อารยะกิตติพงศ์. 2544. สนุกกับคำสแลงจีน. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ธรรมสาร.
- บุญศิริ สุวรรณเพ็ชร. 2546. ปทานุกรมสำนวน สุภาษิต และคำพังเพยไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เอสแอนด์เคบีคส์.
- ประเทือง คล้ายสุบรรณ. 2529. สำนวนไทย. กรุงเทพมหานคร : สุทธิสารการพิมพ์.
- ประพิณ มโนมัยวิบูลย์. 2545. ไวยากรณ์จีนกลาง. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- พริยา สุรขจร. 2544. สำนวนจีนและสำนวนไทยที่มีคำเกี่ยวกับสัตว์ : การศึกษาเปรียบเทียบ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาจีน ภาควิชาภาษาตะวันออก คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เพ็ญแข วัจนสุนทร. 2523. ค่านิยมในสำนวนไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. 2542. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. 2545. ภาษิต คำพังเพย สำนวนไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ราชบัณฑิตยสถาน.
- ราชบัณฑิตยสถาน. 2550. หลักเกณฑ์การทับศัพท์ภาษาจีนและภาษาฮินดี ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- วรรณภา แสงอร่ามเรือง. 2548. อาหารการกินในศัพท์และสำนวนเยอรมันและไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรรณกร คงมานุสรณ์. 2549. รู้ถ้วนสำนวนไทย. กรุงเทพมหานคร : อักษรเจริญทัศน์ อจท.
- วรศักดิ์ มหัทธโนบล. 2547. เศรษฐกิจการเมืองจีน. กรุงเทพมหานคร : สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สง่า กาญจนาคพันธุ์. 2538. สำนวนไทย. กรุงเทพมหานคร : สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น).
- สำนักพจนานุกรมมติชน. 2547. พจนานุกรมฉบับมติชน. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มติชน.

สุริย์ ชุณหะวัณ. 2551. สถานภาพหญิงชายในครอบครัวจีน : มุมสะท้อนจากภาษิต และ คำพังเพยจีน. รวมบทความ ภาษิต สำนวน คำพังเพย : บทศึกษาครอบครัวและคุณธรรม ในวัฒนธรรมนานาชาติ. กรุงเทพมหานคร : โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาษาจีน

- Lú, Zhuóqún 盧卓群. 1987. 《成語的特點及其變式》 Chéngyǔ de tèdiǎn jíqí biàn shì (ลักษณะเด่นและการผันแปรของสำนวน). 語文建設 Yǔwén jiànshè (วารสารสร้างสรรค์ภาษาและงานประพันธ์). 3: 25-27.
- Méi, Méng 梅萌. 2011. 《漢語成語大全》 Hànyǔ Chéngyǔ Dà quán (พจนานุกรม สำนวนจีนฉบับสมบูรณ์). 北京 Běijīng: 商務印書館 Shāngwù Yìnshūguǎn.
- Wàiyánshè 外研社. 2001. 《現代漢英詞典(新版)》 Xiàndài Hàn Yīng Cídiǎn (Xīnbǎn) (พจนานุกรมจีน-อังกฤษ ฉบับใหม่). 北京 Běijīng: 外語教學與研究出版社 Wàiyǔ Jiàoxué yǔ Yánjiū Chūbǎnshè.
- Wáng, Qín; Mǎ, Guófán; Xǔ Zhèngyuán and Sūn, Yùzhēn 王勤, 馬國凡, 許正元, 孫玉濤. 1995. 《分類漢語成語大詞》 Fēnlèi Hànyǔ Chéngyǔ Dà Cídiǎn (พจนานุกรมการแบ่งประเภทสำนวนจีนฉบับใหญ่). 山東 Shāndōng: 山東教育出版社 Shāndōng Jiàoyù Chūbǎnshè.
- Wāng, Yàonán 汪耀楠. 2005. 《漢語成語學習詞典》 Hànyǔ Chéngyǔ Xuéxí Cídiǎn. (พจนานุกรมศึกษาสำนวนจีน) 北京 Běijīng: 外語教學與研究出版社 Wàiyǔ Jiàoxué yǔ Yánjiū Chūbǎnshè.
- Xiè, Xiǎomíng 謝曉明. 2008. 《語義相關動詞帶賓語的多角度考察：“吃”“喝”帶賓語個案研究》 Yǔyì xiāngguān dòngcí dài bīnyǔ de duō jiǎodù kǎochá : “chī” “hē” dài bīnyǔ gè àn yánjiū. (การศึกษาเกี่ยวกับความหมาย ของคำกริยาที่ตามด้วยกรรมในหลายแง่มุม : กรณีศึกษาวิจัยคำว่า “กิน” “ดื่ม” ที่ตามด้วย กรรม) 武漢 Wǔhàn: 華中師範大學出版社 Huázhōng Shīfàn Dàxué Chūbǎnshè.
- Xú, Zōngcái 徐宗才 and Yīng, Jùn líng 應俊玲. 2006. 《俗語詞典(修訂本)》 Súyǔ Cídiǎn (xiūdìng běn) (พจนานุกรมสุภาษิต คำพังเพยฉบับปรับปรุง). 北京 Běijīng: 商務印書館 Shāngwù Yìnshūguǎn.

Zhōngguó Shèhuì Kēxuéyuàn Yǔyán Yánjiūsuǒ 中國社會科學院語言研究所. 2006.

《現代漢語詞典》 Xiàndài Hànyǔ Cídiǎn (พจนานุกรมภาษาจีนกลางปัจจุบัน).

北京 Běijīng:

商務印書館 Shāngwù

Yìnshūguǎn.

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กรรณิการ์ โกวิทกุล. 2544. การเปรียบเทียบภาษาิต-คำพังเพยจีนกับสำนวน-ภาษาิตไทย.
วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาจีน ภาควิชาภาษาตะวันออก
คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฉิน หยงหลิน. 2526. สำนวนจีนและสำนวนไทย : การศึกษาเปรียบเทียบ. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต, ภาควิชาภาษาไทย. บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เจ็ลยว เตียมตระกูล. 2529. ปทานุกรม สุภาษิต และสำนวนโวหารจีน-ไทย. กรุงเทพมหานคร :
สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- ชญพร ปริญาวุฒิชัย. 2543. การศึกษาเปรียบเทียบสำนวนที่มีตัวเลขในภาษาจีนและ
ภาษาไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาจีน ภาควิชาภาษา
ตะวันออก คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดนัย เมธิตานนท์. 2548. บ่อเกิดสำนวนไทย. กรุงเทพมหานคร : จูน พับลิชชิ่ง.
- นวรรรณ พันธุมเมธา. 2549. คลังคำ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อมรินทร์พรินติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- พีระพล ณะพานิช. 2534. ร้อยกระบวนสำนวนไทย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ด้านสุทธา.
- ไพโรจน์ อยู่มณเฑียร. 2536. สำนวนไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ทฤษฎี.
- วานิช จรุงกิจอนันต์. 2538. ถกสำนวนไทย. กรุงเทพมหานคร : ฐ่พิมพ์เพกา.
- ส.สุวรรณ. 2541. สำนวนจีน. กรุงเทพมหานคร : พิราบสำนักพิมพ์.
- อุรา เต่นวิภัยเลิศล้ำ. 2548. การศึกษาเปรียบเทียบสำนวนที่มีคำว่า เงิน ทอง และของมีค่าใน
ภาษาจีนและภาษาไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาจีน ภาควิชา
ภาษาตะวันออก คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาษาจีน

- Lǐ, Chūnguāng 李春光. 2008. 《吃的歷史》 Chī de lìshǐ. (ประวัติศาสตร์การกิน) 天津 Tiānjīn: 天津人民出版社 Tiānjīn Rénmín Chūbǎnshè.
- Lín, Sùqīng 林素卿. 1994. 《英漢實詞“eat”和“吃”的對比研究》 Yīnghàn shící “eat” hé “chī” de duìbǐ yánjiū. (การศึกษาเปรียบเทียบคำว่า “eat” และ “กิน” เจริญพรธรรมในภาษาอังกฤษและภาษาจีน) 湖北民族學院學報 (社會科學版) Húběi Mínzú Xuéyuàn Xuébào (Shèhuì Kēxuébǎn) (วารสารของมหาวิทยาลัยชนชาติหูเป่ย์ ฉบับสังคมศาสตร์) . 12: 83-86.
- Wáng, Zhìyǒng 王志勇. 2004. 《說“吃”》 Shuō “chī”. (พูดถึง “กิน”) 東山師範學院學報 Dōngshān Shīfàn Xuéyuàn Xuébào. (วารสารของมหาวิทยาลัยครูตงชาน) 19 : 21-23.
- Yáng, Chūnshēng 楊春生. 2004. 《英漢語中與“吃”有關的隱喻比較》 Yīnghànyǔ zhōng yǔ “chī” yǒuguān de yǐnyù bǐjiào. (การศึกษาเปรียบเทียบ “กิน” เจริญพรมาในภาษาอังกฤษและจีน) 外語與外語教學 Wàiyǔ Yǔ Wàiyǔ Jiàoxué. (ภาษาต่างประเทศและการสอนภาษาต่างประเทศ) 12 : 46-48.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายการสำนวน

1. สำนวนจีนที่มีคำว่า “吃” chī ประกอบในสำนวน จำนวน 113 สำนวน

ลำดับที่	สำนวน
1	按牛頭吃不得草
2	白吃干飯
3	半夜敲門不吃驚
4	幫虎吃食
5	幫狗吃食
6	不吃煙火食
7	不吃羊肉空惹一身膻
8	不聽老人言，吃苦在眼前
9	不聽老人言，吃虧在眼前
10	吃閉門羹
11	吃不了兜著走
12	吃吃喝喝
13	吃穿用度
14	吃醋拈酸
15	吃大鍋飯
16	吃得苦中苦，方為人上人
17	吃飯防噎，走路防跌
18	吃肥丟瘦
19	吃喝拉撒
20	吃喝嫖賭
21	吃喝玩樂
22	吃驚受怕
23	吃糠咽菜
24	吃苦耐勞
25	吃苦在前，享受在后

ลำดับที่	สำนวน
26	吃苦在先，享受在后
27	吃力不討好
28	吃裡爬外
29	吃糧不管事
30	吃人不吐骨頭
31	吃軟不吃硬
32	吃水忘源
33	吃四方飯
34	吃五谷想六谷
35	吃現成飯
36	吃小虧得大便宜
37	吃小虧佔大便宜
38	吃啞巴虧
39	吃衣著飯
40	吃一塹，長一智
41	吃硬不吃軟
42	吃著碗裡 瞧著鍋裡
43	吃著不盡
44	吃自在飯
45	穿衣吃飯
46	大吃大喝
47	大吃一驚
48	大魚吃小魚
49	大魚吃小魚，小魚吃蝦米
50	短吃少穿
51	獨吃自疴
52	多吃多佔
53	肥吃肥喝
54	狗改不了吃屎
55	光棍不吃眼前虧
56	好吃好喝

ลำดับที่	สำนวน
57	好吃懶做
58	好漢不吃眼前虧
59	好馬不吃回頭草
60	和尚吃八方
61	胡吃海喝
62	湖吃海喝
63	飢來吃飯
64	敬酒不吃吃罰酒
65	看菜吃飯
66	看菜吃飯，量體裁衣
67	靠山吃山，靠水吃水
68	靠天吃飯
69	癩蛤蟆想吃天鵝肉
70	狼吃幞頭
71	老牛吃嫩草
72	立吃地陷
73	撩蜂吃螫
74	拈酸吃醋
75	騙吃混喝
76	平生不作虧心事，夜半敲門不吃驚
77	平生莫做虧心事，半夜敲門不吃驚
78	缺吃短穿
79	缺吃少穿
80	軟硬不吃
81	山吃海喝
82	少吃儉用
83	少吃沒穿
84	少吃缺穿
85	省吃儉用
86	省吃節用
87	省吃細用

ลำดับที่	สำนวน
88	死了張屠夫，不吃混毛豬
89	貪吃懶做
90	兔子不吃窩邊草
91	穩吃三注
92	烏狗吃食，白狗當災
93	啞子吃黃連
94	啞子吃黃連，說不出的苦
95	啞巴吃黃連，有苦說不出
96	啞子吃苦瓜
97	一口吃個胖子
98	一人吃齋，十人念佛
99	寅吃卯糧
100	張公吃酒李公顛
101	張公吃酒李公醉
102	爭風吃醋
103	中看不中吃
104	豬八戒吃人參果，全不知滋味
105	抓拿騙吃
106	自討苦吃
107	坐吃山崩
108	坐吃山空
109	坐吃享福
110	寅吃卯糧
111	張公吃酒李公顛
112	張公吃酒李公醉
113	爭風吃醋

2. สำนวนจีนที่มีคำว่า “食” shí ประกอบในสำนวน จำนวน 234 สำนวน

ลำดับที่	สำนวน
1	哀梨蒸食
2	八珍玉食
3	伴食宰相
4	伴食中書
5	幫狗吃食
6	幫虎吃食
7	飽食暖衣
8	飽食終日
9	曝背食芹
10	卑宮菲食
11	背惠食言
12	敝衣粝食
13	弊衣簞食
14	弊衣蔬食
15	並日而食
16	不遑暇食
17	不食馬肝
18	不食煙火
19	不食周粟
20	不食之地
21	布衣粝食
22	布衣蔬食
23	不知寢食
24	蠶食鯨吞
25	草衣木食
26	昌亭旅食
27	朝趁暮食
28	尺板斗食
29	侈衣美食

ลำดับที่	สำนวน
30	黜衣縮食
31	吹簾乞食
32	吹簫乞食
33	鶉居鷓食
34	鶉衣鷓食
35	啜食吐哺
36	粗袍粝食
37	粗衣惡食
38	粗衣粝食
39	簞食壺漿
40	簞食壺酒
41	簞食瓢飲
42	道聽耳食
43	盜食致飽
44	雕盤綺食
45	鼎食鳴鐘
46	鼎食鐘鳴
47	東食西宿
48	耳食之論
49	耳食之談
50	耳食之言
51	耳視目食
52	惡虎不食子
53	惡衣惡食
54	惡衣菲食
55	惡衣粝食
56	惡衣蔬食
57	扼吭奪食
58	餓虎扑食
59	發憤忘食
60	菲食薄衣

ลำดับที่	สำนวน
61	廢寢忘食
62	焚枯食淡
63	豐衣足食
64	鳳食鸞棲
65	旰食宵衣
66	旰食之勞
67	攻苦食啖
68	攻苦食淡
69	攻苦食儉
70	狗彘不食
71	狗彘不食其余
72	狗豬不食其余
73	褐衣蔬食
74	侯服玉食
75	虎不食兒
76	飢不遑食
77	飢不暇食
78	飢不擇食
79	擊鐘鼎食
80	雞鶩爭食
81	踐土食毛
82	見噎廢食
83	嗟來之食
84	節衣縮食
85	解驂推食
86	錦衣肉食
87	解衣推食
88	錦衣玉食
89	井渫不食
90	井渫莫食
91	敬事后食

ลำดับที่	สำนวน
92	鯨吞蠶食
93	酒食地獄
94	酒食征逐
95	口多食寡
96	狼飡虎食
97	粝食粗衣
98	列鼎而食
99	靡衣偷食
100	靡衣媮食
101	靡衣玉食
102	滅此朝食
103	民以食為天
104	鳴野食蘋
105	鳴鐘食鼎
106	目食耳視
107	暖衣飽食
108	強食弱肉
109	強食靡角
110	強食自愛
111	且食蛤蜊
112	寢皮食肉
113	寢食不安
114	寢食俱廢
115	去食存信
116	缺食無衣
117	缺衣少食
118	人浮於食
119	日旰不食
120	日旰忘食
121	日食萬錢
122	日昃不食

ลำดับที่	สำนวน
123	日昃旰食
124	日昃忘食
125	日月交食
126	肉食者鄙
127	弱肉強食
128	三旬九食
129	殺衣縮食
130	蛇食鯨吞
131	生眾食寡
132	盛食厲兵
133	食案方丈
134	食辨勞薪
135	食必方丈
136	食不充腸
137	食不充飢
138	食不充口
139	食不重味
140	食不二味
141	食不甘味
142	食不果腹
143	食不餬口
144	食不遑味
145	食不兼肉
146	食不兼味
147	食不累味
148	食不求甘
149	食不暇飽
150	食不下咽
151	食不厭精，膾不厭細
152	食不知味
153	食不終味

ลำดับที่	สำนวน
154	食不重肉
155	食簞漿壺
156	食而不化
157	食方於前
158	食甘寢安
159	食甘寢寧
160	食古不化
161	食古如鯁
162	食藿懸鶉
163	食飢息勞
164	食馬留肝
165	食毛踐土
166	食前方丈
167	食親財黑
168	食日萬錢
168	食肉寢皮
170	食少事繁
171	食少事煩
172	食生不化
173	食宿相兼
174	食荼臥棘
175	食為民天
176	食味方丈
177	食言而肥
178	食魚遇鯖
179	食玉炊桂
180	食指大動
181	食子徇君
182	食租衣稅
183	豕食丐衣
184	率獸食人

ลำดับที่	สำนวน
185	縮衣節食
186	縮衣嗇食
187	同盤而食
188	吐食握發
189	推食解衣
190	退食從容
191	退食自公
192	晚食當肉
193	忘寢廢食
194	望屋而食
195	望屋以食
196	聞噎廢食
197	逶迤退食
198	西食東眠
199	鮮衣美食
200	宵衣旰食
201	衣食不周
202	燕子銜食
203	搖尾求食
204	衣單食薄
205	衣錦食肉
206	衣食父母
207	衣食稅租
208	衣食住行
209	衣宵食旰
210	衣租食稅
211	易口以食
212	易子而食
213	因噎廢食
214	飲冰食檠
215	飲水食菽

ลำดับที่	สำนวน
216	飲食男女
217	飲食起居
218	鷹摯狼食
219	余食贅行
220	玉食錦衣
221	月盈則食
222	自食其惡果
223	自食其果
224	自食其力
225	自食其言
226	足食足兵
227	鑿飲耕食
228	贅食太倉
229	鐘鳴鼎食
230	晡食宵衣
231	坐食山空
232	足兵足食
233	足食豐衣
234	足衣足食

3. สำนวนจีนที่มีคำว่า “กิน” ประกอบในสำนวน จำนวน 146 สำนวน

ลำดับที่	สำนวน
1	กัดก้อนเกลือกิน
2	การกินการอยู่ใครไม่สู้พ่อ การพวยการต่อพ่อไม่สู้ใคร
3	กำลังกินกำลังนอน
4	กำลังกิน
5	กินกริบ
6	กินก่อนล่อนแก่น กินที่หลังนั่งแทน
7	กินกาง

ลำดับที่	สำนวน
8	กินๆ นอนๆ
9	กินเกลือกินกะปิ
10	กินแกงร้อน
11	กินแกลบกินรำ
12	กินของเก่า
13	กินชั้นหมาก
14	กินขาด
15	กินขามหมู
16	กินข้าวต้มกระโจมกลาง
17	กินข้าวร้อนนอนกับหมา กินข้าวเย็นเป็นพระยา
18	กินข้าวร้อนนอนตื่นสาย
19	กินข้าวสุก อย่าให้เสียข้าวสาร
20	กินไข่วัว
21	กินไข่ , กินไข่แดง
22	กินเครื่องเซ่น
23	กินคำโต
24	กินเงินเดือน
25	กินจนพุงแตก
26	กินใจ
27	กินข้างไม่เหลือ กินเสียไม่อึด
28	กินข้าว , กินขวา
29	กินดอก
30	กินดิบ
31	กินตัว
32	กินตา
33	กินตำแหน่ง
34	กินโต๊ะ
35	กินแถว

ลำดับที่	สำนวน
36	กินทาง
37	กินทิ้งกินขว้าง
38	กินทิพย์
39	กินที่
40	กินที่ลับไซที่แจ่ง
41	กินนอกกินใน
42	กินน้ำ
43	กินน้ำตา
44	กินน้ำตาต่างข้าว
45	กินน้ำได้ศอก
46	กินน้ำพริกกันถ้วย , กินน้ำพริกถ้วยเดียว
47	กินน้ำไม่เผื่อเลี้ยง
48	กินน้ำเห็นปลิง
49	กินใน
50	กินบนเรือน ขีบนหลังคา
51	กินป้อนนอนป้อน
52	กินบ้านผ่านเมือง
53	กินบ้านกินเมือง
54	กินบุญเก่า
55	กินปูนร้อนท้อง , ตุกแกกินปูนร้อนท้อง
56	กินเปล่า
57	กินเป็นต้น นอนเป็นประธาน เทียวเป็นประโยชน์
58	กินผิว , กินเมีย
59	กินเผื่อหมา
60	กินมากขี้มาก
61	กินมากเป็นขี้ข้อย กินน้อยเป็นเศรษฐี
62	กินไม่ลง
63	กินรังแตน

ลำดับที่	สำนวน
64	กินแรง
65	กินลม
66	กินลมกินเลี้ยง
67	กินล้างกินผลาญ
68	กินลี้ก
69	กินเล็กกินน้อย
70	กินเศษกินเลย
71	กินสิ่งเมาบาท
72	กินสี่ถ้วย
73	กินเส้น , ไม่กินเส้น
74	กินหัวฟุงหัวมัน
75	กินเหมือนหมู อยู่เหมือนหมา
76	กินเหล็กกินไหล
77	กินอยู่กับปาก อยากอยู่กับท้อง
78	กินอยู่พวยวาย
79	เกาะกิน
80	แก่เพราะกินข้าว เต่าเพราะอยู่นาน
81	เกลียดตัวกินไข่ เกลียดปลาไหลกินน้ำแกง
82	ไก่ล่เกลือกินต่าง
83	ไก่อินข้าวเปลือก, ไก่ไม่กินข้าวเปลือก
84	ข่มเขาโคขึ้นให้กินหญ้า
85	ข่มวัวให้กินหญ้า ข่มม้าให้นอนหลับ
86	ขี่ไม้ให้หมากิน
87	ขุดดินกินหญ้า
88	คนหากิน
89	โคแก่กินหญ้าอ่อน
90	จัวแก่กินหญ้าอ่อน
91	จัวไม่กินหญ้าอย่าข่มเขา

ลำดับที่	สำนวน
92	งูกินหาง
93	เจอะมวยตี เจอะผีเผา เจอะข้าวกิน
94	ชาติเสียจับเนื้อกินเอง
95	ตีกิน
96	ตีงูให้กากิน
97	เต็มกิน
98	เดินกินรำกิน
99	ถ่มน้ำลายแล้วกลับกิน
100	ทันกิน
101	ทำมาหากิน
102	นกกะจอกกินน้ำ
103	นกกะจอกไม่ทันกินน้ำ
104	นอนกลางดินกินกลางทราย
105	นอนกิน
106	นอนกินบ้านกินเมือง
107	นำมาปลากินมด น้ำลตมดกินปลา
108	น้ำขึ้นปลากินมด น้ำลตมดกินปลา
109	นั่งกินนอนกิน
110	เนื้อไม่ได้กิน หนังไม่ได้รองนั่ง เอากระดูกมาแขวนคอ
111	บ้วนน้ำลายแล้วกลืนกิน
112	ปลาใหญ่กินปลาเล็ก
113	เป็นหนุ่มทั้งแท่ง กินแดงเถาตาย
114	พอมีพอกิน
115	เพื่อนกินหาง่าย เพื่อนตายหายาก
116	มีผิวเจ๊ก ได้กินเล็กกินน้อย
117	มีเมียเคล้ำ มีข้าวกิน อยู่ที่ไหนก็เป็นสุขสนุกเหลือ
118	มีอันจะกิน
119	ไม่กินกัน

ลำดับที่	สำนวน
120	ไม่กินเกลียวกัน
121	ไม่กินเส้น
122	ไม่ทันกิน
123	รุมกินโต๊ะ
124	ลักเขากินขโมยเขากิน , ลักเขากินขโมยเขากินอร่อยดี
125	เลี้ยงช้างกินซี่ช้าง
126	เลี้ยงเปิดกินไข่ เลี้ยงควายใช้งาน
127	วัวแก่กินหญ้าอ่อน
128	วัวไม่กินหญ้าอย่างข่มเข
129	วัวเห็นแก่หญ้า ชี้อ้าเห็นแก่กิน
130	ศรีศิลป์ไม่กินกัน
131	สมภารกินไก่อวัด
132	สาวไล่ให้กากิน
133	สุกกินได้ไหม้กินดี
134	สุกหัวกินหัว สุกหางกินหาง
135	สุกเอาเผากิน
136	เสียนอนกิน
137	หมีกินผึ้ง
138	หวานลนกินตาย
139	หากินโดยลำแข้ง
140	หากินตามชายเฟื้อง
141	หาเข้ากินค่า
142	หากินตามตีนโรงตีนศาล
143	เหล้าข้าวกินด้วยกัน นกกระทาไม่ให้ใคร
144	ให้กินเหมือนหมู ให้อยู่เหมือนหมา
145	อดเปรี้ยวกินหวาน
146	อยู่ดีกินดี

ภาคผนวก ข

ภาคผนวกนี้ คือการแปลสรุปความวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นภาษาจีน

漢語中含“吃”“食”字的成語與泰語中含“kin”字的成語的對比研究

第一章

引言

1.1 問題的提出

“吃”是人類最基本和重要的需求之一，自從出生時人就離不開“吃”的動作。從很久以前人就把“吃”放在人的傳統文化中，証實了不同民族的語言中或多或少都會含有身帶“吃”字的成語。

一般來說，在漢語中，如果提到漢語“吃”字，它通常指是一種動作，把食物等放到嘴裡經過咀嚼咽下去，這是“吃”的本義，但“吃”還有比喻的意思，如：“吃瓦片”，這不是把瓦片放到嘴裡經過咀嚼咽下去，而是指依靠出租房屋而生活。“日食”也不是把太陽放到嘴裡經過咀嚼咽下去，而是月球走到地球太陽之間遮蔽了太陽；或地球走到太陽月球之間遮蔽月球時的現象。而在泰語中，泰語的“吃眼淚” (กินน้ำตา) 也不是把眼淚放到嘴裡喝下去，而有很傷心難過的意思。

在漢語和泰語當中有很多有“吃”字的成語。雖然有不少學者來做研究，但還沒有人把漢泰有“吃”字的成語來做對比，研究者之所以對它做一些探討，是為了能了解它的意義和找到其中的異同。

1.2 研究目的

1. 為了探討含有“吃”的漢泰成語的本義和比喻義。
2. 為了分析與研究含有“吃”和“食”字的成語與其泰語對應“kin”字的成語的比較方法。
3. 為了研究含有“吃”和“食”字的成語與其泰語對應“kin”字的成語所反應的文化內容，例如：中泰的自然環境，生活方式，文化差異等。

1.3 假設條件

含有“吃”和“食”字的成语与其泰语对应“kin”字的成语的汉泰成语有相同，运用相似和差别的比较方法，能够反映出相同和不同的中泰自然环境，生活方式，文化差异等。

1.4 研究範圍

1. 祇以含有“吃”和“食”字的漢語成語（普通話）作比較研究，不包括方言成語，也不包括意思跟“吃”和“食”相同的生詞，如：吞，咽等。

2. 祇以含有“kin”字的泰語成語作比較研究，不包括方言成語，也不包括意思跟“kin”相同的生詞，如：“รับประทาน”，“เคี้ยว”，“กลืน”等。

1.5 研究資料與方法

首先研究前搜集含有“吃”和“食”字的成語與泰語對應的“kin”字成語的相關書籍及資料。如：漢語有“吃”和“食”字的成語是從《漢語成語大全》，《分類漢語成語大詞典》，《俗語詞典(修訂本)》中選出來的，泰語有“kin”的成語是從《สำนวนไทย》，《ปทานุกรมสำนวน สุภาษิต และคำพังเพยไทย》和《ภาษิต คำพังเพย สำนวนไทย》中選出來的，最后針對這些資料進行對比研究，集結成文。

1.6 研究的意义和作用

1. 為了能夠了解含有“吃”和“食”字成語與其泰語對應“kin”字成語的意義和異同。

2. 為了能夠了解中泰雙方的自然環境，生活方式，文化差異等。

3. 本論文所研究的知識能裨益於漢語和泰語的教學。

4. 對學習漢語的人和教漢語的人有所幫助。

第二章

前人的研究

通過搜集和觀察漢語帶有“吃”和“食”字的成語和泰語帶有“kin”字的成語的資料，發現有不少語言學家曾經做過研究。下面是筆者所搜集到的參考資料。

2.1 成語的定義

2.1.1 漢語成語的定義

王勤，馬國凡，許正元，和孫玉溱（1995:1）：

漢語成語是漢語詞匯中的瑰寶。它的語言精煉，結構嚴謹，含義深刻，富有表現力。一條成語用得好可使語言生色，文筆增輝。它是歷代人民群眾喜聞樂見的表情達意的工具，廣泛地運用於口語和書面語之中。

中國社會科學院語言研究所（2006：173-174）：

成語是人們長期以來習用的，簡潔精辟的定型詞組或短句。漢語的成語大多由四個字組成，一般都有出處。有些成語從字面上不難理解，如“小題大做”、“后來居上”等。有些成語必須知道來源或典型故才懂得意思，如“朝三暮四”、“杯引蛇影”等。

2.1.2 泰語成語的定義

泰國皇家學會（The Royal Institute）（2542：1187）解釋：

成語是經過編選，人們很長時間用的語言，它有很深刻的意義，祇看字面不一定了解其真正的涵義。

Sanga Kanjanakpan（2538：1）解釋：

任何國家的語言，可以分成兩種，就是直義話和比喻話。直義話一聽到或一看到字就很容易理解，聽者不需要太多的思考。而比喻話是不同的，它要從聽到或看字再進一步的理解，才能掌握真正的意思，所以有時聽者會不明白或者誤會說話者想要表達的真正的涵義。

除了成語以外，在漢語之中還有跟成語相近的語句，就是“俗語”和“諺語”。

1) 俗語（也叫“俗話”）

俗語是通俗並廣泛流行的定型的語句，簡練而形象化，大多數是勞動人民創造出來的。反映了人民生活經驗和願望。如“天下無難事，祇怕有心人”。中國社會科學院語言研究所（2006：1300）

2) 諺語

諺語是在群眾中間流傳的固定語句，用簡單通俗的話反映出深刻的道理。如“三個臭皮匠，賽過諸葛亮”，“三百六十行，行行出狀元”等。

2.2 成語的來源

2.2.1 漢語成語的來源

成語是中國語言文學寶庫中的明珠，它有極強的藝術性、知識性、趣味性。從所學知識的角度判斷，下面是漢語成語的來源：

1) 源於神話故事。例如：

“夸父逐日”夸父是中國古代神話故事中的人物。《山海經·海外北經》：“夸父與日逐走，入日。渴欲得飲，飲於河渭，河渭不足，北飲大澤。未至，道渴而死。后來“夸父逐日”形容征服自然的堅強決心。（汪耀楠，2005：378）

2) 源於寓言傳說故事。例如：

“拔苗助長”據《孟子·公孫丑上》載，宋國有個人嫌庄稼長得太慢，就把禾苗一棵棵往上拔，結果禾苗都枯死了。后來“拔苗助長”比喻不顧事物的自然規律，強求速成，結果適得其反。（汪耀楠，2005：819）

3) 源於歷史故事。例如：

“四面楚歌”據《司馬遷·史記》載，楚漢相爭之時，劉邦項羽爭奪天下。多年征戰，誰也沒有把握完全取得勝利。於是雙方劃定楚河漢界，打算求和。然而劉邦沒有退兵，反而出兵偷襲項羽，最后圍項羽於垓下。楚軍被圍時，依舊戰力很強。為避免損傷，劉邦採用張良的計謀，命士兵在垓下四面唱起傷感的楚地歌謠，項羽部下思歸，紛紛逃出兵營，投降劉邦。這成語形容人們遭受各方面攻擊或逼迫的人事環境，而致陷於孤立窘迫的境地。

4) 源於古人原句。例如：

“以逸待勞”據《孫武·孫子兵法》載，就是在敵人氣勢正盛之際，採取不直接進攻的戰略，而是堅守住自己的陣地，消磨敵人士氣，使敵人疲於奔命。同時審時度勢，尋找最有利的戰機，從而后發制人、一舉破敵。

5) 源於群眾口頭中使用的諺語或俗語。例如：

“桃李不言，下自成蹊”來源於《史記·李將軍列傳》，原意是桃樹不招引人，但因它有花和果實，人們在它下面走來走去，走成了一條小路。比喻人祇要真誠、忠實，就能感動別人。

6) 源於外來的成語。例如：

“火中取栗”十七世紀法國寓言詩人拉·封丹的寓言《猴子與貓》載：猴子騙貓取火中栗子，栗子讓猴子吃了，貓卻把腳上的毛燒掉了。比喻受人利用，冒險出力卻一無所得。

2.2.2 泰語成語的來源

Phengkhae Watchanasunthon (2523: 12-15) 指出：泰語成語的來源有多種，可以分成兩組。

1) 源於自然環境。可以分成三組。

— 來自對自然環境的觀察。例如：雞吃大米 “ไก่กินข้าวเปลือก” 意思是沒有哪祇雞不喜歡吃大米，比喻沒有哪個人不喜歡賄賂。

— 來自動物的動作行為。例如：吃地像豬，住地像狗 “กินเหมือนหมู อยู่เหมือนหมา” 意思是吃的時候像豬一樣骯臟的，住的地方像狗一樣亂七八糟，比喻這個人的生活混亂，沒有規律。

— 來自人體器官隱喻。例如：嘴巴說話，眼睛在眨 “ปากว่าตาขยิบ” 意思是嘴巴在說話，同時也偷偷的眨眼睛，比喻這種人的心裡想的跟說話的不一樣，想接近他一定要小心。

2) 源於泰國傳統和文化。可以分成六組。

— 來自人的性格。例如：吃熱飯起晚床 “กินข้าวร้อน นอนตื่นสาย” 意思是這個人過得很好，很美滿的生活，天天吃熱飯，起床起的很晚，不用工作。是很幸福的人。

— 來自宗教。例如：把糧食給和尚之前，不應問和尚要不要 “ตักบาตรถามพระ” 因為在泰國無論人們把任何東西送給和尚，他都會接受，肯定不會拒絕的，所以該成語比喻當我們知道對方想要什麼就直接給對方，不用問對方要不要。

— 來自泰國傳統。例如：吃四碗 “กินสี่ถ้วย” 這個成語的概念跟“吃喜糖”差不多，泰國傳統婚禮的飯菜一定有四個甜品，為了祝福夫妻。希望他們的生活要跟甜品一樣甜。

- 來自寓言故事。例如：自己的弓不能傷害到對方
“ศรศิลป์ไม่กินกัน” 意思是雙方勢均力敵，或者雙方都不喜歡彼此，不肯和好。這個成語來自印度古代梵語敘事詩《羅摩衍那》。

- 來自日常生活用品。例如：不吃鹽，偏要吃鹹鹽
“ไถ่เกลือกินต่าง” 鹽，對人來說是很重要的調料，它又便宜又容易找到，但鹹鹽不是這樣，它很難找，不是每個地方都有賣，味道也不好，所以這成語形容一個人的身邊已經有好的東西了，但沒有珍惜，而偏要要求不易得到的東西，卻不必有多麼好，而他得到的是很遠很不好的東西。

- 來自小孩的遊戲。例如：蛇吃自己的尾巴 “งูกินหาง” 意思是這件事情每個人都有涉及，像蛇一樣吃自己的尾巴。

2.3 漢語的“吃”和“食”字和泰語的“kin”字的意思

2.3.1 “吃”

中國社會科學院語言研究所(2006: 179):

① 把食物等放到嘴裡經過咀嚼咽下去（包括吃、喝）：～飯 | ～奶 | ～藥。

② 在某一出售食物的地方吃：～食堂。

③ 依靠某種事物來生活：靠山～山；靠水～水。

④ 消滅（多用於軍事、棋戲）：拿車～炮。

⑤ 耗費：～力 | ～勁。

⑥ 吸收（液體）：道林紙不～墨。

⑦ 受：～驚 | ～一拳。

⑧ 被（多見於早期白話）：～他笑話。

2.3.2 “食”

中國社會科學院語言研究所(2006: 1239):

① 吃：～肉。

② 專指吃飯：～堂。

③ 人吃的東西：面～ | 主～。

④ （～兒）一般動物吃的東西；飼料：豬～。

⑤ 供食用或調味用的：～油 | ～鹽。

⑥ 月球走到地球太陽之間遮蔽了太陽；或地球走到太陽月球之間遮蔽月球的現象；人所看到的日月虧缺或完全不見的現象：日～ | 月～

2.3.3 “kin”

泰國皇家學會 (The Royal Institute) (2542:126-128) 解釋說：

- ① 把食物等放到嘴裡經過咀嚼咽下去：～飯。
- ② 喝：～酒。
- ③ 耗費：～時間。
- ④ 把東西用完：～地方。
- ⑤ 收到：～賄賂。
- ⑥ 有貪污的意思。
- ⑦ 打賭打贏時。

從上面可以看到，漢語中“吃”，“食”字的意思，還有“吃”和“食”和泰語中“kin”字的意思相比均有同樣和不同的意思。對研究來說，先了解字的最基本的意思是很重要的，以後為我們做漢泰成語比較會有所幫助。

第三章

含有“吃”的漢泰成語的含義

在漢泰中有“吃”字組成的成語有不少，一般我們可以分成兩種，即：一、含有“吃”的漢泰成語的本義；二、含有“吃”的漢泰成語的比喻義。

3.1 含有“吃”的漢語成語的含義

3.1.1 含有“吃”的漢語成語的本義

白 <u>吃</u> 干飯	祇會吃飯不會干活。 ¹
<u>吃</u> 吃喝喝	指有目的的相互請客吃飯，請喝酒。
<u>吃</u> 喝拉撒	吃飯、喝水、拉屎、撒尿。指一個人的基本生活需要。
大 <u>吃</u> 大喝	狼吞虎咽地吃。指沒有節制，沒有計劃地吃喝。

¹ 漢語成語的意思都從《漢語成語大全》，《分類漢語成語大詞典》，《俗語詞典(修訂本)》中收集出來的。

肥 <u>吃</u> 肥喝	放肆地吃，放肆地喝。
好 <u>吃</u> 好喝	愛好吃喝的。
湖 <u>吃</u> 海喝	放肆地吃，放肆地喝。
騙 <u>吃</u> 混喝	欺騙別人以求吃喝。
山 <u>吃</u> 海喝	放肆地吃，放肆地喝。

3.1.2 含有“吃”的漢語成語的比喻義

3.1.2.1 形容靠什麼來生活。如：

靠山 <u>吃</u> 山，靠水 <u>吃</u> 水	比喻自己所在的地方有什麼條件，就依靠什麼條件生活。
靠天 <u>吃</u> 飯	指依賴自然條件來過日子。

3.1.2.2 形容生活節儉。如：

少 <u>吃</u> 儉用	即省吃儉用。
省 <u>吃</u> 節用	形容生活非常節儉。
省 <u>吃</u> 儉用	即省吃儉用。
省 <u>吃</u> 細用	形容生活簡朴，吃用節儉。

3.1.2.3 形容人的生活狀態，生活富裕或者貧困艱辛。如：

<u>吃</u> 著不盡	吃的穿的，享用不盡。比喻生活富裕。
<u>吃</u> 糠咽菜	指吃谷糠，吞野菜。形容生活的貧困與艱辛。
短 <u>吃</u> 少穿	指衣食困乏

缺 <u>吃</u> 短穿	指衣食困乏。
缺 <u>吃</u> 少穿	指衣食困乏。
少 <u>吃</u> 缺穿	指衣食困乏。
少 <u>吃</u> 沒穿	指衣食困乏。

3. 1. 2. 4 形容人的性格，人的生活方式。如：

<u>吃</u> 喝嫖賭	指男人不務正業。
<u>吃</u> 喝玩樂	指一味貪圖物質享受，不務正業。
<u>吃</u> 糧不管事	祇拿錢不做事。比喻工作不負責。
<u>吃</u> 著碗裡，瞧著鍋裡	比喻貪心不足。
好 <u>吃</u> 懶做	貪於吃喝，懶於做事。
貪 <u>吃</u> 懶做	指又饞又懶。

3. 1. 2. 5 形容在感情上產生嫉妒。如：

<u>吃</u> 醋拈酸	指為了追求同一異性而發生嫉妒情緒，明爭暗斗。
拈 <u>酸</u> <u>吃</u> 醋	產生嫉妒情緒。多指在男女關係上。
爭風 <u>吃</u> 醋	指因男女關係而妒忌、爭吵。

3.1.2.6 形容受損吃虧，過很困苦的生活。如：

<u>吃苦耐勞</u>	能過困苦的生活，也經得起勞累。
<u>吃啞巴虧</u>	自己遭受暗算或受損吃虧，不敢聲張或無法申訴，祇好自認吃虧。
<u>吃閉門羹</u>	比喻串門時，主人不在家，被拒絕進門或受其他冷遇。
<u>狼吃幪頭</u>	狼銜去人的幪頭，吞不下又吐不出。比喻有苦難言，強自忍耐。
<u>啞巴吃黃連</u> ，有苦說不出	啞巴吃了黃連，嘴裡說不出來。比喻有苦難言
<u>啞子吃苦瓜</u>	比喻有苦說不出。

3.1.2.7 形容教育人該怎麼生活。如：

<u>吃得苦中苦</u> ，方為人上人	吃得千辛萬苦，才能獲取功名富貴，成為別人敬重的人。
<u>吃飯防噎</u> ，走路防跌	吃飯時要防止被食物噎住，走路時要防止摔跤。形容處事小心謹慎。
<u>吃苦在前</u> ，享受在後	吃苦的事情走在別人前面，享受的事走在別人後面。
<u>好馬不吃回頭草</u>	比喻有作為的人不走回頭路。
<u>飢來吃飯</u>	餓了就吃飯。比喻隨其常規，順其自然。

看菜 <u>吃</u> 飯	比喻根據具體情況辦事。
看菜 <u>吃</u> 飯，量體裁衣	比喻根據具體情況辦事。
平生莫做虧心事，半夜敲門不 <u>吃</u> 驚	從來沒有干過違背良心的事，即使夜半人敲門也不吃驚。形容為人處事光明正大，心地坦然。

一人 <u>吃</u> 齋，十人念佛	一個人吃素會帶動許多人念佛經。比喻一個人做某種事情，帶動好多人也去做。
--------------------	-------------------------------------

3.1.2.8 形容利用別人。如：

大魚 <u>吃</u> 小魚	指強大的吞並弱小的。
----------------	------------

3.1.2.9 形容強迫別人，讓他做不想做的事。如：

按牛頭 <u>吃</u> 不得草	比喻強迫命令行不通，辦不成事。
------------------	-----------------

3.1.2.10 形容受到驚訝。如：

<u>吃</u> 驚受怕	受驚駭。
大 <u>吃</u> 一驚	形容對發生的事感到十分意外。

3.2 含有“食”的漢語成語的含義

3.2.1 含有“食”的漢語成語的本義

飢不擇 <u>食</u>	無論什麼都吃。比喻需要急迫，顧不得選擇。
--------------	----------------------

食飢息勞

指使飢餓者得食，疲勞者休息。

3.2.2 含有“食”的漢語成語的比喻義

3.2.2.1 形容生活節儉。如：

節衣縮食

省吃省穿。形容節約。

殺衣縮食

猶節衣縮食。形容節約。

食不二味

吃飯不用兩道菜肴。謂飲食節儉。

食不兼肉

吃飯不用兩道肉食。指飲食節儉。

食不兼味

吃飯不用兩道菜肴。指飲食節儉。

食不累味

吃飯不用兩道菜肴。指飲食節儉。

食不求甘

飲食不求甘美。形容生活節儉。

食不重肉

吃飯不用兩道肉食。指飲食節儉。

食不重味

吃飯不要兩樣菜肴。
形容生活儉朴。

縮衣節食

省吃省穿。泛指節儉。

縮衣嗇食

指省吃省穿，生活節儉。

3. 2. 2. 2 形容吃的闊氣。如：

<u>食案方丈</u>	形容吃的闊氣。
<u>食必方丈</u>	形容吃的闊氣。
<u>食前方丈</u>	形容吃的闊氣。
<u>食味方丈</u>	形容吃的闊氣。

3. 2. 2. 3 形容人的生活，生活富裕或者貧困與艱辛。如：

<u>並日而食</u>	不能天天得食，兩天三天才能得一天的糧食。形容生活窮困。
<u>布衣蔬食</u>	形容生活清苦。
<u>敝衣粝食</u>	編草為衣，以樹木果實為食。形容生活清苦。
<u>朝趁暮食</u>	白天掙了錢，晚上才有飯吃。形容生活十分貧困。
<u>黜衣縮食</u>	節衣縮食，指在生活上省穿省吃，力求節約。
<u>粗衣粝食</u>	穿粗布衣，吃粗米飯。形容生活水平很低。也指不追求生活享受。
<u>惡衣惡食</u>	指粗劣的衣服和食物。
<u>惡衣粝食</u>	穿粗劣的衣服，吃糙米做的飯。形容生活儉朴。

褐衣蔬食	穿的是粗布衣服，吃的是粗茶淡飯。形容生活困苦。
粝食粗衣	粗布衣服，粗劣的食品。比喻生活清苦。
缺食無衣	缺少吃的和穿的。形容飢寒交迫的生活。
三旬九食	三十天中祇能吃九頓飯。形容家境貧困。
食不充飢	猶言食不果腹。指吃不飽肚子。形容生活貧困。
食藿懸鶉	指生活窮苦。
豕食丐衣	吃豬狗之食，穿乞丐之衣。比喻極其貧困。
衣食不周	形容衣食缺乏，生活困窘。
飽食暖衣	形容生活寬裕，衣食豐足。
飽食終日	整天吃飽飯，不動腦筋，不干什麼正經事。
日食萬錢	每天的飲食耗費上萬的錢。形容生活極其奢侈浪費。
暖衣飽食	形容生活寬裕，衣食豐足。
食日萬錢	每天飲食要花費上萬的錢。形容飲食極奢侈。

鮮衣美食

穿的是華麗的衣服，吃的是美味的食品。形容生活優裕。

3.2.2.4 形容辛勤地工作。如：

宵衣旰食

天不亮就穿起衣來，時間晚了才吃飯。形容為處理國事而辛勤地工作。

不遑暇食

沒有時間吃飯。形容工作緊張、辛勤。

不知寢食

猶言廢寢忘食。形容異常專心、努力。

旰食宵衣

天色很晚才吃飯，天不亮就穿衣起來。形容勤於政事。

晡食宵衣

入夜才吃晚飯，天不亮就穿衣起床。指勤於政務。

廢寢忘食

顧不得睡覺，忘記了吃飯。形容專心努力。

日旰忘食

形容專心致志，勤勉不懈。

3.2.2.5 形容憂慮擔心。如：

食不甘味

吃東西都覺得沒有味道。形容心裡有事，吃東西也不香。

食不下咽

食物雖在口中但咽不下去。形容憂心忡忡，不思飲食。

食不知味 形容心裡有事，吃東西也不香。

食不終味 形容心裡有事，吃東西也不香。

寢食不安 睡不好覺，吃不好飯。十分憂慮擔心的樣子。

3.2.2.6 形容心緒寧靜。如：

食甘寢安 吃得香甜，睡得安穩。形容心緒寧靜。

食甘寢寧 吃得香甜，睡得安穩。形容心緒寧靜。

3.2.2.7 形容受損吃虧，很困苦的生活。如：

攻苦食淡 做艱苦的工作，吃清淡的食物。形容刻苦自勵。

食少事煩 每日吃飯很少，可是處理的事務非常繁重。形容工作辛勞，身體不佳。

3.2.2.8 形容教育人該怎麼生活。如：

不食馬肝 相傳馬肝有毒，食之能致人於死。比喻不應研討的事不去研討。

3. 2. 2. 9 形容利用別人。如：

強食弱肉 比喻弱者被強者欺凌吞並。

弱肉強食 比喻弱的被強的吞並。

3. 3 含有“kin”的泰語成語的含義

3. 3. 1 含有“kin”的泰語成語的本義

กินข้างไม่เหลือ กินเสียไม่อิ่ม 山吃海喝。

กินทิ้งกินขว้าง 浪費糧食，吃一半，扔掉一半。

กินไม่ลง 吃不下去，沒胃口。

กินหัวฟุงหัวมัน 祇選擇很特別的食物，
很好的東西去吃。

กินอยู่พวย 吃飯吃得很飽。

สุกกินได้ไหมกินดี 無論什麼都可以吃。

3. 3. 2 含有“kin”的泰語成語的比喻義

3. 3. 2. 1 形容靠什麼來生活。如：

กินของเก่า 祇靠自己剩下的財產生活，不
工作。

ขุดดินกินหญ้า 做一點兒工作，賺一點兒錢。

เต้นกินรำกิน 靠唱歌和跳舞來賺錢。

หากินตามชายเฟือย 做一點兒工作，賺一點兒錢。

หาเช้ากินค่ำ 朝趁暮食。

หากินตามตึนโรงตึนศาล 天天在法庭幫助人家，
為了賺一點錢。

3. 3. 2. 2 形容人的生活，生活富裕或者貧困與艱辛。如：

กัดก่อนเกลือกิน 吃糠咽菜

กินก้าง 沒東西可吃，形容生活辛苦。

กินเกลือกินกะปิ 忍受困苦的生活。

นอนกลางดินกินกลางทราย 生活很貧困與艱辛。

นั่งกินนอนกิน 吃吃喝喝，不用工作，
比喻生活富裕。

พอมีอันจะกิน， มีอันจะกิน 衣食豐足。

อยู่ดีกินดี 穿的吃的都很豐富充足，
形容生活富裕。

3. 3. 2. 3 形容吃的闊氣。如：

กินล้างกินผลาญ 浪費糧食。

3. 3. 2. 4 形容人的性格，人的生活方式。如：

การกินการอยู่ใครไม่สู้พ่อ การพวยการต่อพ้อไม่สู้ใคร 祇會吃飯不會干活。

กินแกงร้อน 事情走到最后的地步了才做，
就來不及了。

กินข้าวต้มกระโจนกลาง 急著做事，沒有考慮，
后果肯定不好。

กินน้ำไม่เผื่อเลี้ยง 沒有節約，立刻把東西吃完用完，
不考慮未來。

กินเป็นต้น นอนเป็นประธาน เทียวเป็นปริโยสาน 很懶，祇喜歡吃和玩。

กินปูร้อนท้อง, ตึกแกกินปูร้อนท้อง 做賊心虛

กินเหมือนหมู อยู่เหมือนหมา 吃的時候像豬一樣骯臟的，住
的地方像狗一樣亂七八糟的，
比喻這個人的生活很混亂，毫無秩序。

กินอยู่กับปาก อยากอยู่กับท้อง 已經知道，但假裝什麼都不知道。

แก่เพราะกินข้าว เฒ่าเพราะอยู่นาน 年齡已經老了，但卻不能成為
人們學習的榜樣。

เกลียดตัวกินไข่ เกลียดปลาไหลกินน้ำแกง 不喜歡對方，但還是想
從對方獲得利益。

ขี้ไม่ให้หมากิน	一毛不拔
ชาติเสือจับเนื้อกินเอง	沒有靠別人生活，自己照顧自己，自力更生。
ถ่มน้ำลายแล้วกลบกิน, บ้วนน้ำลายแล้วกลืนกิน	自食其言
นอนกินบ้านกินเมือง	起床起得很晚。
ลักเขากินขโมยเขากิน, ลักเขากินขโมยเขากินอ้อยดี	喜歡偷偷地做壞事情，不讓別人知道。
สุนัขชาติหมาอดกินขี้ไม่ได้	狗改不了吃屎
สาวใส่ให้กากิน	家丑外揚
สุกเอาเผากิน	馬馬虎虎

3.3.2.5 形容男女關係的事。如：

กินที่ลับขีที่แจ้ง	男女關係的事，本來應該是兩個人的秘密，后來有一個人把事情宣布了。
สมภารกินไก่อัด	在公司裡，領導跟下屬談戀愛，在泰國人的觀念裡，這是不應該做的事情。
กินน้ำได้ศอก	祇能當第二的，比不上第一的，用在男女關係上，第二的意思是二奶。

กินน้ำพริกกันถ้วย, กินน้ำพริกถ้วยเดียว 男人的一生祇有一個妻子。
不調情。

เป็นหนุ่มทั้งแท้ กินแดงเถาตาย 男人年齡小，但喜歡上年齡大的女人。

โคแก่กินหญ้าอ่อน, วัวแก่กินหญ้าอ่อน 男人年齡大，但喜歡上年齡小的女人。

3. 3. 2. 6 形容受損吃虧，很困苦的生活。如：

กินน้ำตา, กินน้ำตาต่างข้าว 吃眼淚，把眼淚當成飯吃，形容很痛苦，生活很困難。

กินเหล็กกินไหล 能過困苦的生活，也經得起勞累。

เนื้อไม่ได้กิน หนังไม่ได้รองนั่ง กระจุกแขวนคอ 不吃羊肉空惹一身膻。

3. 3. 2. 7 形容教育人該怎麼生活。如：

กินข้าวร้อนนอนกับหมา กินข้าวเย็นเป็นพระยา 吃苦在前，享受在后。

กินข้าวสุก อย่าให้เสียข้าวสาร 不要白吃人家的飯，應該幫他人干活。

กินมากชื้อมาก 做什麼，得到什麼。

กินมากเป็นชื้อน้อย กินน้อยเป็นเศรษฐี 要知道保存和節約，才能變成有錢人。

กินเครื่องเซ่น	貪污
กินจนพุงแตก	貪污后，被別人知道。
กินนอกกินใน	貪污
กินบ้านกินเมือง	貪污
ไถ่กินข้าวเปลือก, ไถ่ไม่กินข้าวเปลือก	貪污
เลี้ยงข้างกินที่ข้าง	貪污

3. 3. 2. 11 形容雙方合不來。如：

กินใน	不信任，懷疑對方。
ไม่กินเกลือด้วยกัน	合不來、冰炭不同爐，水火不相容。
ไม่กินเส้น	合不來、冰炭不同爐，水火不相容。
ศรศิลป์ไม่กินกัน	合不來、冰炭不同爐，水火不相容。

3.3.2.12 形容有關賭博的。如：

กินก่อนล่อนแก่น กินทีหลังนั่งแทน

誰先打賭打贏了，最后肯定會輸得很慘，反而最后是誰贏了，那個人才是真正的贏。這個成語形容當你打賭贏了，不要以為自己永遠會贏，賭博不僅可以使你贏得很精彩，同樣可以使你輸得很慘。

กินบ่อยนอนบ่อย

形容一個人很喜歡賭博，整天在賭博，吃飯、睡覺都在賭場內，不回家。

第四章

漢語中含“吃”“食”字的成語與泰語中含“kin”字的成語的對比

漢語中含“吃”“食”字的成語與泰語中含“kin”字的成語的比較方法可分為3種形式。

1. 漢泰成語的意思相同或相近，漢語用“吃”或“食”字的成語，泰語也用“kin”字的成語。
2. 漢泰成語的意思相同或相近，漢語用“吃”或“食”字的成語，但泰語用其他生詞。
3. 漢泰成語的意思相同或相近，泰語用“kin”字的成語，但漢語用其他生詞。

4.1 漢泰成語的意思相同或相近，漢語用“吃”和“食”字的成語，泰語也用“kin”字的成語。

4.1.1 漢泰成語的意思相同或相近，漢語用“吃”字的成語，泰語也用“kin”字的成語。

1) 按牛頭吃不得草

ข่มเขาโคขึ้นให้กินหญ้า

例如：

俗話說：“按牛頭吃不得草”，婚姻是人的終生大事，父母應該讓孩子自己選擇，如果你兒子不願意結婚的話，那就算了吧。

สุภาจิตว่าไว้ ออย่า “ข่มเขาโคขืนให้กินหญ้า” การแต่งงานถือเป็นเรื่องใหญ่ของชีวิต พ่อแม่ควรปล่อยให้ลูกได้ตัดสินใจเลือกเอง ถ้าลูกชายเธอไม่เต็มใจจะแต่งงาน ก็อย่าไปบังคับเขาเลย

2) 不吃羊肉空惹一身膻 เนื้อไม่ได้กิน หนังไม่ได้รองนั่ง เอากระดูกมาแขวนคอ

例如：

這種事情我不會去做的，省得不吃羊肉空惹一身膻。

ฉันไม่มีทางยอมทำเรื่องนี้หรอก เพราะไม่ได้ประโยชน์อะไรแล้วยังอาจมีเรื่องร้ายตามมา ภายหลัง กลายเป็น เนื้อไม่ได้กิน หนังไม่ได้รองนั่ง เอากระดูกมาแขวนคอ

3) 吃喝玩樂 กินเป็นต้น นอนเป็นประธาน เทียวเป็นปริโยสาน

例如：

吃喝玩樂可以摧毀一個人的志向，我們得有所警惕。

คนเราถ้าเอาแต่กินเป็นต้น นอนเป็นประธาน เทียวเป็นปริโยสาน วันๆ ดีแต่กิน นอน เทียวเล่น ไม่ทำการทำงาน แล้วเมื่อไหร่ถึงจะเจริญ

4) 吃糠咽菜 กัดก้อนเกลือกิน

例如：

我永遠也難以忘記我們在家鄉吃糠咽菜的日子。

ฉันไม่มีทางลืมช่วงเวลาที่เราใช้ชีวิตอยู่อย่างลำบาก ต้องกัดก้อนเกลือที่บ้านเกิด

還有意思相同或相近的漢語成語，如：短吃少穿、缺吃短穿、缺吃少穿等。

9) 看菜吃飯，量體裁衣 เจอะมวยดี เจอะผีเผา เจอะข้าวกิน

例如：

我們做任何事都要看菜吃飯，量體裁衣，根據具體情況辦事。

ไม่ว่าพวกเราจะทำกิจการงานสิ่งใด ควรยึดหลัก เจอะมวยดี เจอะผีเผา เจอะข้าวกิน ปรับเปลี่ยนตัวเองไปตามสถานการณ์เฉพาะหน้า

10) 老牛吃嫩草 จัวแก่กินหญ้าอ่อน, โคนแก่กินหญ้าอ่อน

例如：

所謂“老牛吃嫩草”，指的是一些年過半百的老頭子卻找了年輕貌美的小姑娘做了老婆或情人。

ที่เรียกกันว่า “จัวแก่กินหญ้าอ่อน” นั้น หมายถึงชายแก่ที่อายุเลยครึ่งร้อย แต่กลับเสาะแสวงหาเด็กสาว ๆ สวยอายุน้อยมาเป็นภรรยาหรือคูรักนั่นเอง

4. 1. 2 漢泰成語的意思相同或相近，漢語用“食”字的成語，泰語也用“kin”字的成語。

1) 自食其言 บ้วนน้ำลายแล้วกลืนกิน

例如：

我已與人約好了，您卻攔著不讓去，這不是使我自食其言嗎？

ฉันสัญญากับเขาเรียบร้อยแล้ว แต่คุณทำให้ฉันผิดสัญญา เท่ากับว่าฉันต้องกลายเป็นคน บ้วนน้ำลายแล้วกลืนกิน

2) 強食弱肉 ปลาใหญ่กินปลาเล็ก

例如：

動物世界是一個強食弱肉的世界。

โลกของสิ่งมีชีวิตเป็นโลกของปลาใหญ่กินปลาเล็ก

3) 並日而食 อดมือกินมือ

例如:

看著百姓並日而食/三旬九食的慘象，這位仁慈的君主不禁流下淚來。

มองดูเหล่าราษฎรอันน่าเวทนา มีชีวิตอยู่อย่างยากลำบาก ต้องอดมือกินมือ พระอัสสุชล
ของพระราชอาผู้เปี่ยมด้วยเมตตา ก็หลั่งไหลไม่หยุด

還有意思相同或相近的漢語成語，如：三旬九食。

4) 糲食粗衣 กัดก้อนเกลือกิน

例如:

最令他放心不下的，是那些糲食粗衣/衣食不周/缺食無衣的流浪者。

สิ่งที่ทำให้เขารู้สึกเป็นกังวลใจมากที่สุด คือ คนเร่ร่อนไร้บ้านที่จำต้องกัดก้อนเกลือกิน
เหล่านั้น

還有意思相同或相近的漢語成語，如：衣食不周、缺食無衣。

5) 飲水食菽 กินเกลือกินกะปิ

例如:

這種飲水食菽的生活雖然是清苦的，他卻覺得十分自在輕鬆。

การใช้ชีวิตที่ต้องกินเกลือกินกะปิเช่นนี้ แม้ว่าจะต้องอดอดยากยากจน แต่เขาก็กลับรู้สึกเป็น
อิสระมาก

還有意思相同或相近的漢語成語，如：飲冰食蘂。

3) 吃五谷想六谷 ได้คือบจะเอาศอก

例如:

人心不平，有千錢想萬錢，有萬錢想萬萬錢，吃五谷想六谷，這個經理就是其中之一。

คนเราที่ไม่รู้จักพอ บริษัทยอมเพิ่มเงินสวัสดิการให้ตามคำขอ พนักงานก็เรียกร้องจะขอขึ้นเงินเดือนอีก เข้าทำนองได้คือบจะเอาศอก

4) 癩蛤蟆想吃天鵝肉 กระต่ายหมายจันทร์

例如:

小林又漂亮又有才，家裡也很富，你想跟她結婚，這不就是“癩蛤蟆想吃天鵝肉”嗎？

เขาอยากแต่งงานกับสาวสวยที่ทั้งสวย ทั้งเก่ง ทางบ้านก็ร่ำรวย จะไม่กลายเป็น“กระต่ายหมายจันทร์” หรือหรือ เพราะเขาทั้งขี้ริ้ว แถมยังยากจน

5) 烏狗吃食，白狗當災 แพะรับบาป

例如:

他犯了法，結果卻由我頂罪受罰，“烏狗吃食，白狗當災”，真倒霉！

เขาทำผิด แต่กลับเป็นฉันที่ต้องรับโทษแทน เป็นแพะรับบาป โชคร้ายจริงๆ

6) 啞巴吃黃連，有苦說不出 น้ำท่วมปาก

例如:

他為大家做出的犧牲，沒有一個人領情，他真是啞巴吃黃連，有苦說不出。

4.3 漢泰成語的意思相同或相近，泰語用“kin”字的成語，但漢語用其他生詞。

1) กินขามหมู 貪賊納賄

例如：

องค์จักรพรรดิมีบัญชาให้ขุนนางชั้นผู้ใหญ่มาตรวจสอบเรื่องข้าราชการที่กินขามหมูแล้ว
ราษฎรจึงรอดคยอย่างมีความหวัง

皇帝已經派出欽差大臣，專來此地查處貪賊納賄的官員，百姓們都翹首以待。

還有意思相同或相近的漢語成語，如：กินเครื่องเซ่น

2) กินปูนร้อนท้อง 做賊心虛

例如：

ฉันยังไม่ได้พูดอะไรเลยสักคำ ทำไมเธอต้องทำตัวเป็นคนกินปูนร้อนท้องด้วย

一看他躲躲閃閃的眼神，我就知道他是做賊心虛。

3) กินรังแตน 怒氣沖沖

例如：

ไม่รู้เขาไปกินรังแตนมาจากไหน จู่ๆ พอเปิดประตูเข้ามาก็อาละวาดส่งเสียงดังไปทั้งห้อง

他一進門就怒氣沖沖地問我他的車子哪裡去了。

4) ขี้ไม่ให้หมากิน 一毛不拔

例如：

หมอนั่นนะขี้ไม่ให้หมากิน จะให้เขาเลี้ยงข้าว คงต้องฝืนกลางวันไปเองแน่ๆ

那可是一毛不拔的家伙，要讓他請客，簡直是白日做夢。

5) ศรศิลป์ไม่กินกัน

冰炭不同爐，水火不相容

例如：

พี่น้องคู่นี้ศรศิลป์ไม่กินกัน ทะเลาะกันได้ทุกวัน เห็นฝ่ายตรงข้ามเมื่อไหร่ก็เหมือนเห็นศัตรู
คู่อาฆาต

他和他哥哥就是冰炭不同爐，水火不相容，天天總是吵架，看到對方就像是仇人。

還有意思相同或相近的漢語成語，如：方枘圓鑿。

6) สาวไส้ให้กาบิน

家丑外揚

例如：

ถ้าเธอนำความลับของตระกูลไปเปิดเผย ก็เท่ากับสาวไส้ให้กาบินแท้ๆ

所謂家裡的秘密，你們都知道了，千萬不要家丑外揚哦！

7) สุกเอาเผากิน

馬馬虎虎

例如：

เธอทำงานแบบสุกเอาเผากินอีกแล้ว จะถูกไล่ออกก็สมควรแล้ว

你再這麼馬馬虎虎出差錯，就該被炒魷魚了。

第五章

漢語中含“吃”“食”字的成語與泰語中含“kin”字的成語反映的文化方面

成語是人類文化的一部分，也是各民族的語言特色，成語可以反映中泰兩個國家的相同點和不同點，如：自然環境、生活狀態和生活方式、文化習俗，思想認識等。通過研究，我們可以分為五種：

5.1 自然環境

5.1.1 食物

雖然中泰兩國都是農業國家，但是因為氣候和地理的差別，所以兩國產生的各種類型的植物也有差別，人們選擇吃的食物也不一樣，如：

吃糠咽菜	กัดก้อนเกลือกิน
粝食粗衣	กัดก้อนเกลือกิน
飲水食菽	กินเกลือกินกะปิ

糠指的是稻、麥等谷物的皮，菜指的是野菜，粝指的是糙米，菽指的是豆類的總稱。在中國人的概念裡，這四種食物（糠、菜、粝、菽），都形容人的生活貧困艱辛，因為它們很容易找到也很便宜，沒錢的人才吃這種東西。

而在泰國人的概念裡，卻用這兩種食物“เกลือ”（鹽）和“กะปิ”（蝦醬）來形容人的生活貧困艱辛，因為它們很便宜，家家都有。這都表現出中泰自然環境的不同點。

5.1.2 動物

含“吃”“食”有關動物的漢語成語來自人類觀察到的動物的行為，如：

按牛頭吃不得草	ข่มเขาโคขึ้นให้กินหญ้า
老牛吃嫩草	วัวแก่กินหญ้าอ่อน

狗改不了吃屎

สัญชาติหมาอดขี้ไม่ได้

大魚吃小魚，小魚吃蝦米

ปลาใหญ่กินปลาเล็ก

另外，含“kin”有關動物的泰語成語來自人類觀察到的動物的行為也有，如：

กินเหมือนหมู อยู่เหมือนหมา

一個人的生活很混亂，毫無秩序，像狗和豬一樣亂七八糟的。

ชาติเสือจับเนื้อกินเอง

老虎自己找東西吃，比喻一個人沒有靠別人生活，自己照顧自己，自力更生。

5.2 生活狀態和生活方式

5.2.1 反映了生活貧困艱辛

要知道一個人的生活狀態，情況如何，看他吃什麼，穿什麼，就可以觀察到的，如：

短吃少穿

กัดก่อนเกลือกิน

缺吃短穿

กัดก่อนเกลือกิน

衣食不周

กัดก่อนเกลือกิน

缺食無衣

กัดก่อนเกลือกิน

從上面的這些成語可以看到，如果中國人想提到某人的生活貧困艱辛，最要強調的是吃不飽飯和沒有衣服穿的，而泰國人祇強調吃不飽飯，沒有提到衣服方面。這是因為中泰的氣候差別，中國四季分明；春、夏、秋、冬，冬天時有下雪，天氣寒冷，所以在中國人的思想中，吃的東西和衣服是一樣重要的。

而泰國的天氣屬於熱帶氣候，受印度洋暖濕氣流和南海寒流的交匯影響，全年有三個季節：夏季、雨季和冬（涼）季，常年氣溫在 19-38 度之間，三個

季節的氣溫沒有很大的差別，所以在泰國人的思想中，吃的東西才是最重要的，衣服還是比不上吃的。

5.2.2 反映了生活富裕

跟生活貧困艱辛相同，看人吃什麼，穿什麼，就可以觀察到他的生活狀態，還有當中國人想提到某人的生活富裕，漢語成語都提到吃的東西和衣服，但泰語成語祇提到吃的東西作為最重要的，如：

吃著不盡

มีอันจะกิน

飽食暖衣

มีอันจะกิน

豐衣足食

อยู่ดีกินดี

5.2.3 反映了生活方式

在漢泰有關人的生活方式的成語，我們可以從“吃”的行為看出來，如：

吃喝玩樂

กินเป็นต้น นอนเป็นประธาน

เที่ยวเป็นปรีโยสถาน

好吃懶做

การกินการอยู่ใครไม่สู้พ่อ

การพวยการถ่อพ่อไม่สู้ใคร

5.2.4 反映了人的工作行為

人工作是為了賺錢，養活自己，有錢了才能買飯吃，漢泰有關工作的成語（如：工作很忙，自己養活自己等），大多數都離不開“吃”字，如：

自食其力

หากินโดยลำแข้ง

吃能耐勞

อาบเหงื่อต่างน้ำ

食不暇飽

ตัวเป็นเกลียว

5.3 反映了意見、教育、指導和反省

成語的一大特點是為了教育、指導和反省人的行為，漢語中含“吃”字的成語同泰語中含“kin”字的成語都反映了這種方面，如：

吃裡爬外

กินบนเรือนขึ้นหลังคา

上面的漢泰成語反映了中國人和泰國人的概念，就是人應該孝順，不要被判自己的恩人。

看菜吃飯，量體裁衣

เจาะมวยดี เจาะผีเผา เจาะข้าวกิน

上面的漢泰成語都比喻根據具體情況辦事，漢語提到吃飯和裁衣來比喻，而泰語提到“การต่อสู้”（打架）、“ความตาย”（死亡）和“อาหาร”（食物）來比喻的。

不聽老人言，吃虧在眼前

เดินตามหลังผู้ใหญ่ หมาไม่กัด

中泰的習俗都有同點，是對老人要尊敬，老人有很多經驗，應該聽老人的話，不要固執。

不吃羊肉空惹一身膻

เนื้อไม่ได้กิน หนังไม่ได้รองนั่ง

เอากระดูกมาแขวนคอ

上面的漢語成語提到“羊”，羊是中國的經濟動物，一般來說羊是有膻氣的動物，所以中國人用羊去比喻一件很麻煩的事情，干了某事沒撈到好處，反壞了名聲惹來了麻煩。

但泰國的經濟動物不是羊，而是牛和水牛，所以漢泰成語的比喻方法是相近的，但用詞是不同。

癩蛤蟆想吃天鵝肉

กระต่ายหมายจันทร์

上面的成語的意思是比喻人沒有自知之明，一心想謀取不可能到手的東西。對中國人來說“天鵝”是很特別的動物，它的羽色潔白，體態優美，叫聲動人，行為忠誠。中國人很早就把天鵝作為高貴的象徵，很難得到的東西。而泰國人對“天鵝”沒有太大意義，因為在泰國的自然環境很難見到天鵝。如果泰國人想提到很難得到的東西，高貴的象徵，就用月亮來比喻而不用天鵝。

5.4 反映了觀點及其他價值

5.4.1 形容男女關係

漢語含“吃”字的成語關於在感情上產生嫉妒的方面，如：

吃醋拈酸	อิจฉา ริษยา หึงหวง
拈酸吃醋	อิจฉา ริษยา หึงหวง
爭風吃醋	อิจฉา ริษยา หึงหวง

泰語含“kin”字的成語關於男女關係的也有，但一般不用在感情上產生嫉妒的方面，大多數用在男對女的行為方面上，如：

กินที่ลับไซที่แจ่ง

กินน้ำพริกกันถ้วย, กินน้ำพริกถ้วยเดียว

สมภารกินไก่อวัด

เป็นหนุ่มทั้งแท้ กินแตงเถาตาย

กินน้ำได้ศอก

5.4.2 反應社會的某段時間

1949年中國建國后，社會突然改變，在那個時候，產生的新詞語或者新成語也有很多，含“吃”字的漢語成語的也有，如：

吃大鍋飯

中國建國后，屬於摸索階段，於是便搞出了人民公社化運動，“大鍋飯”包括兩個方面：一是企業吃國家的“大鍋飯”即企業不論經營好壞，盈利還是虧損，工資照發，企業工資總額與經營效果脫節，二是職工吃企業的“大鍋飯”，即在企業內部，職工無論干多干少，干好干壞，都不會影響個人工資分配，工資分配存在嚴重的平均主義。這成語就從那時代的情況來的，表達中國五十年代的社會，比喻企業不論盈虧，個人不分勤懶，全由國家包干的辦法。

在泰國方面，含“kin”字的泰語成語沒有反應社會的某段時間，而有反應了泰國古代的官僚主義的，如：กินข้าวร้อนนอนสาย、นอนกินบ้านกินเมือง等。

5.4.3 形容中泰兩國的關係歷史悠久

中泰兩國的友好關係歷史悠久，從幾百年前雙方就有來往，主要是經濟方面，中泰兩國文化關係歷時也淵源久遠，有一段時間，為了逃避戰爭和苦難，很多中國人就搬到泰國，現在在泰國也有很多華人華僑，因此泰國文化深受中國文化的影響，可以從語言方面看出來，下列是受到中國文化影響的含“kin”字的泰語成語，如：กินขามหมู(貪污)、กินเครื่องเซ่น(貪污)等。

5.5 有某種見解的成語出現在第一國家的民族思想，而另外國家沒有出現。

5.5.1 某種見解的成語出現在中國的民族思想，而泰國人沒有出現。

5.5.1.1 形容在感情上產生嫉妒。如：

吃醋拈酸

อิจฉา ริษยา หึงหวง

拈酸吃醋

อิจฉา ริษยา หึงหวง

爭風吃醋

อิจฉา ริษยา หึงหวง

而泰語用別的成語來形容在感情上產生嫉妒，不用含“kin”字的成語，如：อิจฉาตาร้อน（嫉妒到眼睛發熱的程度）。

5.5.1.2 形容受到惊讶

吃驚受怕

ตกใจกลัว

大吃一驚

ตกใจมาก

而泰語用別的成語來形容受到驚訝，不用含“kin”字的成語，如：ขวัญหนีดีฝ่อ（嚇壞了）。

5.5.2 某種見解的成語出現在泰國的民族思想，而中國人沒有出現。

5.5.2.1 形容關於賭博的，如：

กินก่อนล่อนแก่น กินทีหลังนั่งแทน

肯定會輸得很慘，反而最后是誰贏了，那個人才是真正的贏。這個成語形容當你打賭贏了，不要以為自己永遠會贏，賭博不僅可以使你贏得很精彩，同樣可以使你輸得很慘。

กินบ่อนนอนบ่อน

形容一個人很喜歡賭博，整天在賭博，吃飯、睡覺都在賭場內，不回家。而漢語用別的成語來形容關於賭博的，不用“吃”“食”字的成語，如：十賭九輸、十賭九騙等。

而漢語用別的成語來形容關於賭博的，不用含“吃”“食”字的成語，如：十賭九輸、十賭九騙等。

5. 5. 2. 2 形容貪污的，如：

กินขามู

กินเครื่องเซ่น

กินจนพุงแตก

กินนอกกินใน

กินบ้านกินเมือง

ไถกินข้าวเปลือก, ไถไม่กินข้าวเปลือก

เลี้ยงช้างกินซี่ช้าง

上面含“kin”字的泰語成語都是貪污的意思，而漢語用別的成語來形容貪污的，不用含“吃”“食”字的成語，如：貪贓納賄等。

5. 5. 2. 3 形容雙方合不來，如：

กินใน

ไม่กินเกลียวกัน

ไม่กินเส้น

ศรศิลป์ไม่กินกัน

泰語成語“ศรศิลป์ไม่กินกัน”來自泰國的古代文學《羅摩衍那》（這部古代文學作品受到印度古代梵語敘事詩的影響），而漢語用別的成語來形容雙方合不來的，不用含“吃”“食”字的成語，如：冰炭不同爐，水火不相容等。

結合上面的結論，可以反映出漢泰民族文化的生活環境、文化習俗、社會價值的異同。

第六章

結論和建議

6.1 總結

通過對漢語中含“吃”“食”字的成語同泰語中含“kin”字的成語的對比研究，使我們發現其中相同和不同的地方。這次研究，我們可以總結出兩個要點：

6.1.1 含有“吃”的漢泰成語的含義

在漢泰中有“吃”字組成的成語有不少，一般我們可以分成兩種：

6.1.1.1 含有“吃”的漢泰成語的本義

運用“吃”在漢泰成語中的意思是把食物等放到嘴裡經過咀嚼咽下去，沒有比喻義，如：漢語的成語“吃吃喝喝”、泰語的成語“กินอยู่พวงาย”“กินข้างไม่เหลือกินเสียไม่อิ่ม”等。

6.1.1.2 含有“吃”的漢泰成語的比喻義

運用“吃”在漢泰成語中的意思不是本義，而有別的意思藏在裡面。通過研究總結，詳見下列表格。

	在成語中的比喻義	漢語中含“吃”字的成語	漢語中含“食”字的成語	泰語中含“kin”字的成語
1	形容靠什麼來生活	✓	-	✓
2	形容生活節儉	✓	✓	-
3	形容人的生活狀態，生活富裕或者貧困艱辛	✓	✓	✓
4	形容人的性格，人的生活方式	✓	-	✓
5	形容男女關係，在感情上產生嫉妒	✓	-	✓
6	形容受損吃虧，過很困苦的生活	✓	✓	✓
7	形容教育人該怎麼生活	✓	✓	✓
8	形容利用別人	✓	✓	✓
9	形容強迫別人，讓他做不想做的事	✓	-	✓
10	形容受到驚訝	✓	-	-
11	形容吃的闊氣	-	✓	✓
12	形容辛勤地工作	-	✓	-
13	形容憂慮擔心	-	✓	-
14	形容心緒寧靜	-	✓	-
15	形容貪污的	-	-	✓
16	形容雙方合不來	-	-	✓
17	形容有關賭博的	-	-	✓

6.1.2 意思相同或相近的漢語中含“吃”“食”字的成語同泰語中含“kin”字的成語。

意思相同或相近的漢語中含“吃”“食”字的成語同泰語中含“kin”字的成語比較方法可分為三種形式；一、漢語用“吃”字的成語，泰語也用“kin”字的成語。二、漢語用“吃”字的成語，但泰語用其他生詞的成語。三、泰語用“kin”字的成語，但漢語用其他生詞的成語。

另外，意思相同或相近的漢語中含“吃”“食”字的成語同泰語中含“kin”字的成語的對比研究可以反映出漢泰民族文化的生活環境（如：地理，動物）、文化習俗（如：生活狀態，人的意見和信仰等）、社會價值的異同。

6.2 建議

本論文祇研究漢語中含“吃”“食”字的成語同泰語中含“kin”字的成語的對比，主要是它們的意義、含義和文化方面等。對其他方面，如：有“吃”“食”和“kin”字組成的合成詞（如：吃瓦片，吃喜糖，กินข้าวลิง，กินปลา等等）都還沒有進行研究。

此外，跟“吃”的意思相近的生詞還有不少，如：喝、吸、吞等，或者跟食物有關的成語也有很多，如：一飯千金、酒肉兄弟等。另外，在漢泰成語中還有不少很有意思的其他生詞組成的，如：人的器官，動物，食物，神話和寓言的故事等，這些都還沒人做對比研究，我們應該做進一步的研究，為了更加完善在漢泰成語方面的研究。

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวกณิกนันต์ โยธานะ เกิดเมื่อวันที่ 24 สิงหาคม พ.ศ.2522 ที่กรุงเทพมหานคร สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยรามคำแหง กรุงเทพมหานคร ในปีการศึกษา 2545 และสำเร็จการศึกษาปริญญาตรีศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีน มหาวิทยาลัยเทียนจิน ประเทศจีน ในปีการศึกษา 2551 และเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีน ภาควิชาภาษาตะวันออก คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปี พ.ศ.2552 ปัจจุบันรับราชการครู ระดับชั้นมัธยมศึกษา ที่โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ กรุงเทพมหานคร